

Bekijk ons cursusaanbod op www.sdujuridischeopleidingen.nl

Verdiepingscursus jaarrekening voor advocaten, notarissen en juristen*

Activa en passiva – Voorraden – Vermogen – Voorzieningen – Omzet - Kostencategorieën

© Sdu Opleidingen & Events, Den Haag 2019

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 jo het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system of any nature, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Hoewel bij deze uitgave de uiterste zorg is nagestreefd, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden auteur(s) redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid.

Inhoudsopgave:

Welkomstbrief _____ p. 05

Programma _____ p. 07

Bijdrage dr. mr. J. (Jurriën) van der Heijden RA:

Stramien (RJ 2018/930) _____ p. 09

NBA Handreiking 1133 'Balanstest en uitkeringstoets door het bestuur van een BV:
ondersteunende rol van de accountant (samenstelpraktijk)' _____ p. 31

NV COS 3400 'Onderzoek van toekomstgerichte financiële informatie'
→ **zie link hierna**

Voorbeeld jaarrekening 2018 _____ p. 61

Overzicht winstbegrippen _____ p. 80

Artikel Prof. dr. M.N. Hoogendoorn RA, Algemene beginselen en het Conceptual Framework ____ p. 81

Zie respectievelijk:

1. https://www.navigator.nl/document/idf35507dfa4c840a2975334f59140f3ea?ctx=WKNL_CSL_549
2. <https://www.accountant.nl/nieuws/2015/2/nba-handreiking-1133-over-ondersteuning-bij-uitkeringstoets/>
3. <https://www.nba.nl/tools/hra-2017/?folder=4411>
4. http://annualreport2018.accell-group.com/docs/Accell_AR_2018/downloads.php

Verdiepingscursus jaarrekening voor advocaten, notarissen en juristen*

Activa en passiva – Voorraden – Vermogen – Voorzieningen – Omzet - Kostencategorieën

Datum: 2019
Onze referentie: Verdiepingscursus jaarrekening voor advocaten, notarissen en juristen*

Geachte heer, mevrouw,

Graag heten wij u welkom bij de **Verdiepingscursus jaarrekening voor advocaten, notarissen en juristen**.

Deze verdiepingscursus bouwt voort op de *Basiscursus jaarrekening voor advocaten, notarissen en juristen*. De docent neemt u verder mee in de wereld van de jaarrekening waarbij dieper wordt ingegaan op aspecten zoals (materiële vaste) activa en passiva, voorraden, voorzieningen, omzet en kostensoorten. Ook varianten van jaarrekeningen komen daarbij ter sprake en aan welke wet- en regelgeving jaarrekeningen moeten voldoen.

Na het volgen van deze verdiepingscursus heeft u goed beeld, kennis en begrip van jaarrekeningen. Een belangrijke en onmisbare vaardigheid in uw adviespraktijk.

Mocht u studiepunten willen ontvangen, verzoeken wij u zowel bij aankomst als bij vertrek de presentielijst te tekenen. Deze lijst ligt bij de inschrijfbalie van Sdu Opleidingen & Events.

Na de cursus ontvangt u van ons een mail met daarin een link naar het digitale evaluatieformulier. Wij zouden het zeer op prijs stellen indien u een moment de tijd wilt nemen om het formulier in te vullen.

Wij wensen u een goed bestede middag!

Met vriendelijke groet,
Sdu Opleidingen & Events

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'A. Nieuwhof', written over a large, light-colored oval shape.

A. (Anne) Nieuwhof
Congresmanager

Verdiepingscursus jaarrekening voor advocaten, notarissen en juristen*

Activa en passiva – Voorraden – Vermogen – Voorzieningen – Omzet - Kostencategorieën

Verdiepingscursus jaarrekening voor advocaten, notarissen en juristen*

Activa en passiva – Voorraden – Vermogen – Voorzieningen – Omzet - Kostencategorieën

Programma

12:30 – 13:00 uur

Ontvangst met broodjes

13:00 – 15:00 uur

Deel 1: Kapstokken en handvatten

- Varianten in de praktijk
- Wet- en regelgeving 2 BW titel 9 en richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving
- Beginselen voor de jaarrekening
- Jaarrekening op fiscale grondslagen
- Groepsmaatschappijen en consolidatie
- Activa en passiva

15:00 – 15:15 uur

Pauze

15:15 – 17:15 uur

Deel 2: Concrete posten uit de jaarrekening

- Vaste activa
- Voorraden
- Eigen vermogen
- Voorzieningen
- Schulden
- Baten (opbrengsten) en lasten (kosten)

17:15 uur

Einde programma

Spreker:

dr. mr. J. (Jurriën) van der Heijden RA

Jurriën van der Heijden studeerde cum laude af in fiscale economie. Sinds 1990 is hij werkzaam bij het vastgoedkenniscentrum van de Belastingdienst. Van 1999 tot en met 2003 was hij tevens werkzaam als universitair docent aan de Universiteit Leiden. In 2006 promoveerde hij op het onderwerp *Winstrealisatie bij onderhanden werk volgens goed koopmansgebruik*. Jurriën is tevens als senior lecturer verbonden aan Nyenrode Business University.

Verdiepingscursus jaarrekening voor advocaten, notarissen en juristen*

Activa en passiva – Voorraden – Vermogen – Voorzieningen – Omzet - Kostencategorieën

930 Stramien voor de opstelling en vormgeving van jaarrekeningen

Datum 01-07-2018

Datum

01-07-2018

Vakgebied(en)

Jaarrekening / Jaarverslaglegging

Ondernemingsrecht / Jaarrekeningenrecht

930 Toelichting 930 Voorwoord 930 Inleiding 930 Het doel van de jaarrekening 930 Grondbeginselen 930 Kwalitatieve kenmerken van jaarrekeningen 930 De elementen van jaarrekeningen 930 Verwerking van de elementen van jaarrekeningen 930 Waardering van de elementen van jaarrekeningen 930 Vermogensbegrippen en vermogensinstandhoudingsdoelstellingen

RJ 2018/930

930 Toelichting

Datum 01-07-2018

Datum

01-07-2018

Vakgebied(en)

Jaarrekening / Jaarverslaglegging

Ondernemingsrecht / Jaarrekeningenrecht

van de Raad voor de Jaarverslaggeving

Het Stramien voor de opstelling en vormgeving van jaarrekeningen is een vertaling van het in juni 1989 door het International Accounting Standards Committee gepubliceerde Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements.

De in het IASC Framework (1989) neergelegde ideeën worden onderschreven door de RJ. De RJ ziet het Stramien, dat als Nederlandse vertaling van het IASC Framework (1989) is opgenomen in Hoofdstuk 930, dan ook als een belangrijke basis voor de ontwikkeling van Nederlandse (ontwerp-)Richtlijnen voor de jaarverslaggeving en als nuttig hulpmiddel voor de praktijk van de verslaggeving voor die situaties die (nog) niet of beperkt in de (ontwerp-)Richtlijnen worden behandeld.

In 2010 heeft de IASB, als opvolger van IASC, twee hoofdstukken van het Framework herzien, namelijk die over de doelstelling van financiële verslaggeving en die over de kwalitatieve kenmerken van zinvolle financiële informatie. Deze herziening van het IASB Framework (2010) was een eerste stap, omdat de IASB op dat moment nog niet verder was met aanpassing van de overige hoofdstukken van het Framework. Mede om die reden is door de RJ besloten om vooralsnog in Hoofdstuk 930 het oorspronkelijke Framework (1989) als het Stramien op te nemen. Medio 2012 is de IASB, in vervolg op de gedeeltelijke herziening uit 2010, gestart met de herziening van de overige hoofdstukken van het Framework. De IASB heeft zich voorgenomen om dit Framework-project medio 2017 af te ronden. De RJ zal zich te zijner tijd beraden over de wijze waarop het alsdan vernieuwde Framework in het bestaande Stramien zal worden opgenomen.

Overigens tekent de RJ nog aan dat het Framework (en daarmee het Stramien) zich richt op het enge begrip 'jaarrekening'. De (ontwerp-)Richtlijnen richten zich daarentegen op het bredere begrip 'jaarverslaggeving', waarbij ook zaken als het directieverslag en de Overige gegevens aan de orde komen. Mede om deze reden kan het Stramien niet worden beschouwd als de enige basis voor de ontwikkeling van de Nederlandse (ontwerp-)Richtlijnen voor de jaarverslaggeving.

RJ 2018/930

930 Voorwoord

Datum

01-07-2018

Vakgebied(en)

Jaarrekening / Jaarverslaglegging

Ondernemingsrecht / Jaarrekeningenrecht

van de IASC Board

Door vele ondernemingen in de gehele wereld worden jaarrekeningen opgesteld en uitgegeven voor externe gebruikers. Ofschoon dergelijke jaarrekeningen van land tot land gelijkvormig lijken, zijn er verschillen die vermoedelijk veroorzaakt worden door een veelheid van sociale, economische en wettelijke omstandigheden en doordat aan verschillende landen wanneer zij nationale eisen stellen, de behoeften van verschillende gebruikers voor ogen staan. Deze verschillende omstandigheden leiden tot het gebruik van een groot aantal definities van de elementen van jaarrekeningen, zoals activa, vreemd vermogen, eigen vermogen, baten en lasten. Zij hebben ook geleid tot het gebruik van verschillende criteria voor de verwerking van posten in de jaarrekening en tot een voorkeur voor verschillende waarderingsgrondslagen. De strekking van de jaarrekening en hetgeen daarin wordt vermeld is daardoor ook beïnvloed.

Het International Accounting Standards Committee (IASC) ziet het als zijn taak om deze verschillen in te perken door te trachten om voorschriften, verslaggevingsstandaarden en procedures met betrekking tot de opstelling en vormgeving van jaarrekeningen te harmoniseren. Het is van mening dat verdere harmonisatie het beste kan worden nagestreefd door de aandacht te concentreren op jaarrekeningen die worden opgesteld met het doel om informatie te verschaffen die nuttig is bij het nemen van economische beslissingen. De IASC Board meent dat voor dit doel opgestelde jaarrekeningen aan de gemeenschappelijke behoeften van de meeste gebruikers voldoen. Dit komt omdat bijna alle gebruikers beslissingen nemen, bijvoorbeeld om:

- a. te bepalen wanneer een aandelenbelang te kopen, aan te houden of te verkopen;
- b. het beleid van of de verantwoording door het bestuur te beoordelen;
- c. het vermogen van de onderneming te beoordelen om haar werknemers te betalen en andere voordelen te verschaffen;
- d. de zekerheid te beoordelen met betrekking tot bedragen die aan de onderneming zijn geleend;
- e. het fiscale beleid vast te stellen;
- f. uitkeerbare winsten en dividenden vast te stellen;
- g. statistieken van het nationaal inkomen samen te stellen en te gebruiken;
- h. de activiteiten van ondernemingen te reguleren.

De Board realiseert zich echter dat in het bijzonder overheden voor hun eigen doeleinden afwijkende of aanvullende eisen zouden kunnen stellen. Deze eisen behoren echter jaarrekeningen die ten dienste van andere gebruikers worden opgesteld niet te beïnvloeden, tenzij zij ook aan de behoeften van die andere gebruikers voldoen.

Jaarrekeningen worden in het algemeen opgesteld in overeenstemming met een verantwoordingsmodel gebaseerd op historische kosten en het nominale financiële kapitaalinstandhoudingsbegrip. Ofschoon er op dit moment geen overeenstemming over eventuele wijziging bestaat, zouden andere modellen en begrippen meer geëigend kunnen zijn om het doel te dienen van het verschaffen van informatie die nuttig is om economische beslissingen te nemen. Dit stramen is ontwikkeld op zodanige wijze dat het toepasbaar is op een reeks van verantwoordingsmodellen en vermogensbegrippen en vermogensinstandhoudingsdoelstellingen.

RJ 2018/930

930 Inleiding

Datum 01-07-2018

Datum

01-07-2018

Vakgebied(en)

Jaarrekening / Jaarverslaglegging

Ondernemingsrecht / Jaarrekeningenrecht

Doel en status

1.

Dit stramien bevat een uiteenzetting van de begrippen die ten grondslag liggen aan de opstelling en vormgeving van jaarrekeningen bestemd voor externe gebruikers. Het doel van het stramien is om:

- a. de IASC Board als hulpmiddel te dienen bij het ontwikkelen van toekomstige Internationale Standaarden voor Verslaggeving^[1] en bij de herziening van bestaande Internationale Standaarden;
- b. de IASC Board als hulpmiddel te dienen bij het bevorderen van de harmonisatie van voorschriften, verslaggevingsstandaarden en procedures met betrekking tot de vormgeving van jaarrekeningen, door een grondslag te verschaffen voor vermindering van het aantal keuzes van behandeling die in Internationale Standaarden zijn toegestaan;
- c. nationale organisaties die standaarden uitgeven als hulpmiddel te dienen bij het ontwikkelen van nationale standaarden;
- d. opstellers van jaarrekeningen als hulpmiddel te dienen bij het toepassen van Internationale Standaarden en bij het behandelen van thema's die nog onderwerp van een Internationale Standaard moeten uitmaken;
- e. accountants als hulpmiddel te dienen bij het vormen van een oordeel over de vraag of jaarrekeningen aan Internationale Standaarden voldoen;
- f. gebruikers van jaarrekeningen als hulpmiddel te dienen bij het interpreteren van de informatie die is vervat in jaarrekeningen die in overeenstemming met Internationale Standaarden zijn opgesteld; en
- g. diegenen die geïnteresseerd zijn in de arbeid van het IASC informatie te verschaffen over zijn aanpak bij het formuleren van Internationale Standaarden.

2.

Dit stramien is geen Internationale Standaard en het bevat dan ook geen normen voor het evalueren of vermelden van gegevens in enig speciaal geval. Door niets in dit stramien wordt enige specifieke Internationale Standaard tenietgedaan.

3.

De IASC Board beseft dat in een beperkt aantal gevallen het stramien strijdig kan zijn met een Internationale Standaard. In die gevallen waarin strijdigheid bestaat, prevaleren de vereisten van de Internationale Standaard boven die van het stramien. Aangezien het IASC zich bij het ontwikkelen van toekomstige standaarden en bij de herziening van bestaande standaarden door het stramien zal laten leiden, zal het aantal gevallen waarin van strijdigheid tussen het stramien en Internationale Standaarden sprake is, in de loop van de tijd echter verminderen.

4.

Het stramien zal van tijd tot tijd worden herzien op basis van de ervaringen die de Board met de hantering ervan opdoet.

Terrein van behandeling

5.

Het stramien behandelt:

- a. het doel van jaarrekeningen;
- b. de kwalitatieve kenmerken die de bruikbaarheid van informatie in jaarrekeningen bepalen;
- c. de definities, verwerking en waardering van de elementen waaruit jaarrekeningen worden opgebouwd, en
- d. de begrippen vermogen en vermogensinstandhouding.

6.

Het stramien houdt zich bezig met jaarrekeningen voor algemene doeleinden (hierna aangeduid als 'jaarrekeningen') met inbegrip van geconsolideerde jaarrekeningen. Dergelijke jaarrekeningen worden ten minste jaarlijks opgesteld en uitgegeven en zijn gericht op de gemeenschappelijke informatiebehoeften van een grote reeks van gebruikers. Sommige van deze gebruikers kunnen informatie nodig hebben - en over de macht beschikken die te verkrijgen - die uitgaat boven de informatie vervat in de jaarrekening. Vele gebruikers zijn echter op de jaarrekening aangewezen als hun belangrijkste bron van financiële informatie en daarom moeten bij de opstelling en vormgeving van zodanige jaarrekeningen hun behoeften voor ogen staan. Financiële berichtgeving voor bijzondere doeleinden, zoals in prospectussen en in berekeningen opgesteld voor belastingdoeleinden, vallen buiten het bestek van dit stramien. Niettemin zou, waar de vereisten voor zodanige berichtgeving voor bijzondere doeleinden dat toelaten, het stramien kunnen worden toegepast.

7.

Jaarrekeningen maken deel uit van het proces van financiële berichtgeving. Een jaarrekening omvat gewoonlijk een balans, een winst- en verliesrekening, een overzicht van wijzigingen in financiële positie (hetgeen in verschillende vormen kan worden voorgelegd, bijvoorbeeld als een kasstroomoverzicht of als een overzicht van herkomst en besteding van middelen), alsmede die toelichtingen en verdere overzichten die een integrerend deel van de jaarrekening uitmaken. Het kan hier ook aanvullende bijlagen en informatie betreffen, gebaseerd op of ontleend aan zodanige overzichten en bedoeld om in samenhang daarmee te worden gelezen. Zodanige bijlagen en aanvullende informatie kunnen bijvoorbeeld financiële informatie naar bedrijfsonderdelen of geografische gebieden bevatten en inzicht verschaffen in de gevolgen van prijswijzigingen. Tot de jaarrekening behoren echter niet stukken als directieverslagen, uiteenzettingen van de president-directeur, beschouwingen en analyses van het bestuur en soortgelijke stukken die in een financieel- of jaarverslag kunnen zijn opgenomen.

8.

Het stramien is van toepassing op de jaarrekening van alle verslaggevende commerciële, industriële en dienstverlenende ondernemingen, zowel in de publieke als in de private sector. Een verslaggevende onderneming is een onderneming ten opzichte waarvan gebruikers van informatie bestaan, die op de jaarrekening zijn aangewezen als hun belangrijkste bron van financiële informatie over de onderneming.

Gebruikers en hun informatiebehoeften

9.

De gebruikers van jaarrekeningen omvatten huidige en potentiële beleggers, werknemers, geldschietters, leveranciers en andere handelscrediteuren, cliënten, overheden en hun instellingen, alsmede het publiek. Zij maken van jaarrekeningen gebruik om enige van hun verschillende behoeften aan informatie te bevredigen.

- a. Beleggers. De verschaffers van risicokapitaal en hun adviseurs zijn geïnteresseerd in het risico dat aan hun beleggingen is verbonden en in de opbrengst die deze opleveren. Zij hebben informatie nodig om hen te helpen beslissen of zij zullen kopen, aanhouden of verkopen. Aandeelhouders zijn eveneens geïnteresseerd in informatie die hen in staat stelt om het vermogen tot dividendbetaling door de onderneming te beoordelen.
- b. Werknemers. Werknemers en de hen vertegenwoordigende instanties zijn geïnteresseerd in informatie over de soliditeit en winstgevendheid van hun werkgevers. Zij zijn ook geïnteresseerd in informatie die hen in staat stelt zich een oordeel te vormen omtrent het vermogen van de onderneming tot het betalen van loon en oudedagsuitkeringen, alsmede het verschaffen van werkgelegenheid.
- c. Geldschietters. Geldschietters zijn geïnteresseerd in informatie die hen in staat stelt te bepalen of hun leningen en de daarop betrekking hebbende rente, op het moment van verschuldigdheid zullen worden voldaan.
- d. Leveranciers en andere handelscrediteuren. Leveranciers en andere crediteuren zijn geïnteresseerd in informatie die hen in staat stelt te bepalen of de bedragen die aan hen zijn verschuldigd op de vervaldatum zullen worden voldaan. Handelscrediteuren zullen waarschijnlijk gedurende een kortere periode in een onderneming zijn geïnteresseerd dan geldschietters, tenzij zij van het voortbestaan van de onderneming als een voor hen belangrijke afnemer afhankelijk zijn.
- e. Cliënten. Cliënten hebben belang bij informatie omtrent de continuïteit van een onderneming, in het bijzonder wanneer zij daarmee langdurig betrekkingen onderhouden, dan wel daarvan afhankelijk zijn.
- f. Overheden en hun instellingen. Overheden en hun instellingen zijn geïnteresseerd in de verdeling van productiemiddelen en derhalve in de activiteiten van ondernemingen. Zij hebben ook informatie nodig om de activiteiten van ondernemingen te reguleren, het fiscale beleid vast te stellen en als basis voor de statistiek van het nationaal inkomen en soortgelijke statistieken.
- g. Publiek. Ondernemingen raken de belangen van het publiek op verschillende wijzen. Zo kunnen ondernemingen een belangrijke bijdrage leveren aan de plaatselijke economie en dat in vele opzichten, tot uitdrukking komend bijvoorbeeld in het aantal mensen dat zij te werk stellen en hun begunstiging van plaatselijke leveranciers. Jaarrekeningen kunnen voor het publiek een hulpmiddel vormen door informatie te verschaffen over de richting waarin de onderneming zich beweegt en over recente ontwikkelingen in haar bloei, alsmede over het terrein van haar activiteiten.

10

Hoewel door jaarrekeningen niet aan alle informatiebehoeften van genoemde gebruikers kan worden voldaan, zijn er behoeften die voor alle gebruikers gelijk zijn. Aangezien beleggers verschaffers van risicokapitaal aan de onderneming zijn, zal het beschikbaar stellen van jaarrekeningen die hun behoeften dekken eveneens voldoen aan de meeste behoeften van

andere gebruikers, voor zover zulks door jaarrekeningen kan geschieden.

11

Het bestuur van een onderneming draagt de eerste verantwoordelijkheid voor de opstelling en vormgeving van de jaarrekening van de onderneming. Ook het bestuur heeft belang bij de informatie die in de jaarrekening is vervat, zelfs ofschoon het toegang heeft tot aanvullende bestuurlijke- en financiële informatie als hulpmiddel bij het opstellen van zijn plannen, de besluitneming en de uitvoering van beheerstaken. Het bestuur heeft de mogelijkheid om vorm en inhoud van zodanige aanvullende informatie vast te stellen teneinde zijn eigen behoeften te dekken. De rapportering omtrent zodanige informatie ligt echter buiten het bestek van dit stramen. Niettemin worden gepubliceerde jaarrekeningen gebaseerd op de informatie die door het bestuur wordt gebruikt betreffende de financiële positie, resultaten en wijzigingen in financiële positie van de onderneming.

Voetnoten

[\[1\]](#)

Verder te noemen: Internationale Standaarden.

RJ 2018/930

930 Het doel van de jaarrekening

Datum 01-07-2018

Datum

01-07-2018

Vakgebied(en)

Jaarrekening / Jaarverslaglegging

Ondernemingsrecht / Jaarrekeningenrecht

12

Het doel van de jaarrekening is om informatie te verschaffen over de financiële positie, resultaten en wijzigingen in de financiële positie van een onderneming, die voor een grote reeks van gebruikers nuttig is voor het nemen van economische beslissingen.

13

Voor dit doel opgestelde jaarrekeningen voldoen aan de gemeenschappelijke behoeften van de meeste gebruikers. Jaarrekeningen verschaffen echter niet alle informatie die gebruikers nodig kunnen hebben om economische beslissingen te nemen, aangezien zij grotendeels de financiële gevolgen van gebeurtenissen in het verleden weergeven en niet noodzakelijkerwijze andere dan financiële informatie bevatten.

14

Jaarrekeningen tonen eveneens de resultaten van het door het bestuur gevoerde beheer, of de verantwoording door het bestuur voor de aan haar toevertrouwde middelen. Gebruikers die het beheer of de verantwoording door het bestuur wensen te beoordelen doen dat om economische beslissingen te kunnen nemen; deze beslissingen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit het aanhouden dan wel verkopen van het belang in de onderneming of de herbenoeming of vervanging van het bestuur.

Financiële positie, resultaten en wijzigingen in financiële positie

15

De economische beslissingen die door gebruikers van jaarrekeningen worden genomen vereisen een beoordeling van het vermogen van de onderneming om op de juiste tijdstippen en met zekerheid geldmiddelen en daarmee gelijkwaardige middelen^[1] te genereren. Dit vermogen is uiteindelijk bepalend, bijvoorbeeld voor het in staat zijn van een onderneming om haar werknemers en leveranciers te voldoen, rentebetalingen te verrichten, leningen terug te betalen en uitkeringen aan haar eigenaars te doen. Gebruikers zijn beter in staat tot beoordeling van dat vermogen om geldmiddelen te genereren,

indien zij worden voorzien van informatie die gericht is op de financiële positie, resultaten en wijzigingen in financiële positie van een onderneming.

16

De financiële positie van een onderneming wordt beïnvloed door de economische middelen die zij beheert, haar financiële structuur, haar liquiditeits- en solvabiliteitspositie en haar vermogen om zich aan te passen aan wijzigingen in de omgeving waarin zij opereert.

Informatie omtrent de economische middelen die door de onderneming worden beheerd en haar in het verleden gebleken geschiktheid om in die middelen veranderingen aan te brengen, is nuttig bij het voorspellen van het vermogen van de onderneming om in de toekomst geldmiddelen te genereren.

Informatie omtrent de financiële structuur is nuttig bij het voorspellen van toekomstige behoeften aan leningen en de wijze van verdeling van toekomstige winsten en kasstromen over degenen die een belang in de onderneming hebben; zij is ook nuttig bij het voorspellen hoe succesvol de onderneming waarschijnlijk zal zijn bij het aantrekken van verdere financieringsmiddelen. Informatie omtrent de liquiditeits- en solvabiliteitspositie is nuttig bij het voorspellen van het vermogen van de onderneming om haar financiële verplichtingen op de vervaldatum na te komen. Het begrip liquiditeit heeft betrekking op de beschikbaarheid van geldmiddelen in de nabije toekomst, na rekening te hebben gehouden met de financiële verplichtingen gedurende deze (korte) periode. Het begrip solvabiliteit heeft betrekking op de beschikbaarheid van geldmiddelen gedurende langere periode om financiële verplichtingen op de vervaldatum te voldoen.

17

Informatie omtrent de resultaten van een onderneming, in het bijzonder haar winstgevendheid, is noodzakelijk voor beoordeling van mogelijke wijzigingen in de middelen die zij in de toekomst waarschijnlijk zal hebben te beheren. Belangrijk in dit verband is informatie omtrent wisselvalligheid in de resultaten. Informatie omtrent resultaten is nuttig bij het voorspellen van het vermogen van de onderneming om uit haar bestaande middelenbestand kasstromen te genereren. Zij is ook nuttig bij het vormen van oordelen over de doeltreffendheid waarmee de onderneming nieuwe middelen zou kunnen aanwenden.

18

Informatie met betrekking tot wijzigingen in de financiële positie van een onderneming is nuttig om haar investerings-, financierings- en bedrijfsactiviteiten gedurende de verslagperiode te beoordelen. Deze informatie is nuttig omdat zij de gebruikers een grondslag verschaft voor beoordeling van het vermogen van de onderneming om geldmiddelen te genereren en van de behoeften van de onderneming om deze kasstromen te gebruiken. Bij het opbouwen van een overzicht van wijzigingen in financiële positie kan het begrip middelen op verschillende manieren worden gedefinieerd, bijvoorbeeld als financieringsmiddelen, werkkapitaal, liquiditeiten of als kas in engere zin. In dit stramien is geen poging gedaan om een middelenbegrip te definiëren.

19

Informatie omtrent de financiële positie wordt in de eerste plaats in een balans verschaft. Informatie omtrent resultaten wordt in de eerste plaats in een winst- en verliesrekening verschaft. Informatie omtrent wijzigingen in de financiële positie wordt in de jaarrekening verschaft door middel van een afzonderlijk overzicht.

20

De samenstellende delen van de jaarrekening hangen samen omdat zij verschillende aspecten van dezelfde transacties of gebeurtenissen weergeven. Hoewel elk overzicht informatie verschaft die verschilt van de informatie in de andere overzichten, zal waarschijnlijk geen van de overzichten slechts één enkel doel dienen of alle informatie bevatten, die noodzakelijk is voor afzonderlijke behoeften van gebruikers. Zo verschaft bijvoorbeeld een winst- en verliesrekening een onvolledig beeld van de resultaten, tenzij ze gezamenlijk met de balans en het overzicht van wijzigingen in financiële positie wordt gebruikt.

Toelichtingen en aanvullende bijlagen

21

De jaarrekening bevat ook toelichtingen, aanvullende bijlagen en overige informatie. Zo kunnen zij bijvoorbeeld voor de gebruikers relevante aanvullende informatie bevatten over posten in de balans en winst- en verliesrekening. Zij kunnen uiteenzettingen inhouden omtrent de risico's en onzekerheden waaraan de onderneming onderhevig is en omtrent middelen en verplichtingen die niet in de balans zijn opgenomen (zoals delfstoffendepots). Informatie naar geografische gebieden en

bedrijfsonderdelen en inzake de gevolgen van prijswijzigingen voor de onderneming kan ook in de vorm van aanvullende informatie worden verschaft.

Voetnoten

[\[1\]](#)

Verder korthedshalve aan te duiden als 'geldmiddelen'.

RJ 2018/930

930 Grondbeginselen

Datum 01-07-2018

Datum

01-07-2018

Vakgebied(en)

Jaarrekening / Jaarverslaglegging

Ondernemingsrecht / Jaarrekeningenrecht

Het toerekeningsbeginsel

22

Om aan hun doel te beantwoorden, worden jaarrekeningen samengesteld door in de administratie het 'toerekeningsbeginsel' toe te passen. Bij hantering van dat beginsel worden de gevolgen van transacties en andere gebeurtenissen verwerkt wanneer zij zich voordoen (en niet wanneer geldmiddelen worden ontvangen of betaald) en worden zij in de administratie geboekt en in de jaarrekening verwerkt van de periode waarop zij betrekking hebben. Op basis van het toerekeningsbeginsel opgestelde jaarrekeningen informeren gebruikers niet slechts over transacties in het verleden die betaling en ontvangst van geldmiddelen met zich mede brengen, doch ook over verplichtingen om in de toekomst geldmiddelen te betalen, en over middelen die in de toekomst zullen worden ontvangen en die geldmiddelen representeren. Aldus verschaffen zij de soort informatie over transacties en andere gebeurtenissen in het verleden die bij het nemen van economische beslissingen het meest nuttig is.

Het continuïteitsbeginsel

23

De jaarrekening wordt gewoonlijk opgesteld in de veronderstelling dat de continuïteit van de onderneming gewaarborgd is en dat zij haar bedrijf in de afzienbare toekomst zal voortzetten. Er wordt dus aangenomen dat de onderneming noch het voornemen heeft, noch in de noodzaak verkeert om te liquideren of de omvang van haar bedrijvigheid drastisch te beperken; indien een zodanig voornemen of zodanige noodzaak wel bestaat, zou de jaarrekening mogelijk op een andere basis moeten worden opgesteld en indien dat het geval is, zou de gehanteerde basis moeten worden uiteengezet.

RJ 2018/930

930 Kwalitatieve kenmerken van jaarrekeningen

Datum 01-07-2018

Datum

01-07-2018

Vakgebied(en)

Jaarrekening / Jaarverslaglegging

Ondernemingsrecht / Jaarrekeningenrecht

Kwalitatieve kenmerken zijn de eigenschappen die de informatie die in jaarrekeningen wordt verschaft nuttig maakt voor gebruikers. De vier voornaamste kwalitatieve kenmerken zijn begrijpelijkheid, relevantie, betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid.

Begrijpelijkheid

Een essentieel kenmerk van de informatie die in jaarrekeningen wordt verschaft is dat zij gemakkelijk begrijpelijk is voor gebruikers. In dit verband worden gebruikers geacht een redelijke kennis te bezitten van het bedrijfsleven en van economische activiteiten, alsmede van verslaggeving, en bereid te zijn de informatie met een redelijke mate van toewijding te bestuderen.

Informatie over ingewikkelde aangelegenheden die door haar relevantie voor de behoeften van gebruikers bij het nemen van economische beslissingen in jaarrekeningen behoort te worden opgenomen, zou daaruit echter niet mogen worden weggelaten, uitsluitend op grond van het feit dat ze voor bepaalde gebruikers te moeilijk te begrijpen zou zijn.

Relevantie

Om nuttig te zijn, dient informatie relevant te zijn voor de besluitvormingsbehoeften van gebruikers. Informatie bezit het kenmerk van relevantie, wanneer zij de economische beslissingen van gebruikers beïnvloedt door hen behulpzaam te zijn bij het beoordelen van vroegere, huidige of toekomstige gebeurtenissen of bij het bevestigen of corrigeren van vroegere beoordelingen.

De voorspellende en bevestigende betekenis van informatie houden verband met elkaar. Zo is bijvoorbeeld informatie over de huidige omvang en samenstelling van het bezit aan activa van betekenis voor gebruikers wanneer zij het vermogen van de onderneming pogen te voorspellen om van gunstige gelegenheden gebruik te maken en om op ongunstige omstandigheden te reageren. Dezelfde informatie speelt een bevestigende rol met betrekking tot voorspellingen in het verleden van bijvoorbeeld de wijze waarop de onderneming zou worden gestructureerd of van het resultaat van voorgenomen activiteiten.

Informatie omtrent de financiële positie en resultaten in het verleden wordt vaak gebruikt als uitgangspunt voor het voorspellen van de toekomstige financiële positie en resultaten en van andere zaken waarin gebruikers rechtstreeks geïnteresseerd zijn, zoals dividend- en loonbetalingen, koersbewegingen van effecten en het vermogen van de onderneming om haar verplichtingen op de vervaldata na te komen. Om voorspellende waarde te hebben, heeft informatie niet per se de vorm van een begroting te hebben. De geschiktheid van financiële informatie om aan de hand daarvan voorspellingen te doen, wordt echter vergroot door de wijze waarop informatie over transacties en gebeurtenissen in het verleden wordt weergegeven. Zo neemt de voorspellende waarde van de winst- en verliesrekening toe indien ongebruikelijke, bijzondere en zelden voorkomende baten of lasten afzonderlijk worden getoond.

MATERIALITEIT

De relevantie van informatie is afhankelijk van haar aard en materialiteit. In sommige gevallen is uitsluitend de aard van de informatie voldoende om te concluderen dat zij relevant is. De verslaggeving over een nieuw bedrijfs onderdeel kan bijvoorbeeld beoordeling van de risico's en gunstige mogelijkheden waarvoor de onderneming zich gesteld ziet, beïnvloeden, onafhankelijk van de materialiteit van de resultaten die door het nieuwe bedrijfs onderdeel in de verslagperiode zijn behaald. In andere gevallen is zowel de aard als de materialiteit van belang, zoals de omvang van voorraden die worden aangehouden in elk van de categorieën die kenmerkend zijn voor het bedrijf.

Informatie is materieel indien het weglaten of het onjuist weergeven daarvan de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen, zou kunnen beïnvloeden. De materialiteit van de post of fout is afhankelijk van de

omvang daarvan, beoordeeld onder de bijzondere omstandigheden waaronder het weglaten of onjuist weergeven plaatsvindt. Het begrip materialiteit verschaft dus meer een drempel of kritische grens, dan dat het een primair kwalitatief kenmerk is dat informatie moet bezitten om nuttig te zijn.

Betrouwbaarheid

31

Om bruikbaar te zijn, moet informatie ook betrouwbaar zijn. Informatie heeft de eigenschap van betrouwbaarheid, wanneer zij vrij is van wezenlijke onjuistheden en vooroordelen en wanneer gebruikers ervan mogen uitgaan, dat zij getrouw weergeeft hetgeen zij voorgeeft weer te geven of hetgeen zij in redelijkheid verwacht mag worden weer te geven.

32

Informatie kan relevant zijn, doch dermate onbetrouwbaar naar haar aard of voorstellingswijze, dat het verstrekken daarvan de mogelijkheid van misleiding kan inhouden. Indien bijvoorbeeld de rechtsgeldigheid en het bedrag van een schadeaanspraak onderwerp zijn van een gerechtelijke procedure, kan het voor de onderneming ongewenst zijn het volle bedrag van de aanspraak in de balans op te nemen, ofschoon het wel noodzakelijk kan zijn het bedrag en de bijzonderheden van de aanspraak te vermelden.

GETROUWE WEERGAVE

33

Om betrouwbaar te zijn, dient informatie een getrouw beeld te geven van de transacties en andere gebeurtenissen die zij ofwel voorgeeft weer te geven, ofwel in redelijkheid verwacht mag worden weer te geven. Een balans bijvoorbeeld, behoort dus een getrouwe weergave te zijn van de transacties en andere gebeurtenissen die per de verslagdatum resulteren in activa, vreemd vermogen en eigen-vermogensbestanddelen van de onderneming, die aan de criteria voor opname daarvan voldoen.

34

De meeste jaarrekeningen zijn aan enig risico onderhevig dat zij een minder getrouw beeld tonen dan zij pretenderen. Dit is niet aan vooringenomenheid te wijten, doch eerder aan moeilijkheden die inherent zijn, ofwel aan het onderkennen van de transacties en andere gebeurtenissen die moeten worden gewaardeerd, ofwel aan het bedenken en toepassen van waarderings- of weergave-methodieken waarmee berichten kunnen worden overgebracht die in overeenstemming zijn met die transacties en gebeurtenissen. In bepaalde gevallen zou de evaluatie van de financiële gevolgen van posten zó onzeker kunnen zijn, dat ondernemingen ze in het algemeen niet in de jaarrekening zouden opnemen. Als voorbeeld: hoewel de meeste ondernemingen in de loop van de tijd zelf goodwill opbouwen, is het als regel moeilijk om die goodwill betrouwbaar te identificeren en te waarderen. In andere gevallen kan het echter geëigend zijn om posten wel op te nemen en het risico van onjuistheid, waarmee hun opname en waardering is omgeven, te vermelden.

HET WEZEN GAAT BOVEN DE VORM

35

Wil informatie een getrouwe weergave zijn van de transacties en gebeurtenissen die zij pretendeert weer te geven, is het noodzakelijk dat deze worden verantwoord en weergegeven in overeenstemming met hun wezen en de economische realiteit, en niet slechts hun juridische gedaante. Het wezen van transacties of andere gebeurtenissen komt niet altijd overeen met hetgeen uit hun juridische of gekunstelde gedaante blijkt. Een onderneming zou bijvoorbeeld een actief op zodanige wijze aan een derde kunnen overdragen, dat de documenten de indruk wekken dat van juridische eigendomsoverdracht aan die derde sprake is, doch er kunnen overeenkomsten bestaan die verzekeren dat de onderneming de toekomstige economische voordelen die in het actief belichaamd zijn, blijft genieten. In dergelijke omstandigheden zou het verantwoorden van een verkoop geen getrouwe weergave zijn van de transactie waarin men zich heeft begeven (zo er inderdaad al van een transactie sprake was).

ONPARTIJDIGHEID

36

Om betrouwbaar te zijn, dient informatie die in jaarrekeningen is vervat onpartijdig te zijn, dat wil zeggen vrij van vooringenomenheid. Jaarrekeningen zijn niet onpartijdig als zij, door de keuze van de informatie of de wijze van weergave daarvan, het nemen van een beslissing of het vormen van een oordeel beïnvloeden teneinde een voorafbepaalde uitkomst te verkrijgen.

37

De opstellers van jaarrekeningen hebben echter te worstelen met de onzekerheden die onvermijdelijk vele gebeurtenissen en omstandigheden omgeven, zoals de inbaarheid van dubieuze vorderingen, de vermoedelijk nuttige levensduur van fabrieken en installaties en het aantal claims dat uit hoofde van verstrekte garantie zou kunnen opkomen. Met dergelijke onzekerheden wordt rekening gehouden door het vermelden van hun aard en omvang en door voorzichtigheid te betrachten bij de opstelling van jaarrekeningen. Voorzichtigheid is het inbouwen van een mate van zorg bij het vormen van de oordelen die nodig zijn bij het maken van de noodzakelijke schattingen in situaties van onzekerheid, zodanig dat activa of baten niet te hoog en vreemd vermogen of kosten niet te laag worden weergegeven. Het betrachten van voorzichtigheid laat bijvoorbeeld echter niet toe om stille reserves of overdreven voorzieningen te creëren, dan wel activa of baten opzettelijk te laag of vreemd vermogen of kosten opzettelijk te hoog op te nemen. De jaarrekening zou dan niet onpartijdig zijn en dus het kenmerk van betrouwbaarheid missen.

VOLLEDIGHEID

38

Om betrouwbaar te zijn, dient de informatie in jaarrekeningen volledig te zijn binnen de grenzen die gevormd worden door hetgeen van relatieve betekenis is en de kosten van vervaardiging. Een weglating kan tot gevolg hebben dat informatie vals of misleidend en derhalve onbetrouwbaar is en onvolkomen voor wat de relevantie betreft.

Vergelijkbaarheid**39**

Gebruikers dienen in staat te zijn de jaarrekeningen van een onderneming in de tijd te vergelijken teneinde ontwikkelingen in haar financiële positie en resultaten te onderkennen. Gebruikers moeten ook in staat zijn de jaarrekeningen van verschillende ondernemingen onderling te vergelijken, teneinde hun relatieve financiële positie, resultaten en wijzigingen in financiële positie te beoordelen. Vandaar dat de waardering en weergave van het financiële gevolg van soortgelijke transacties en andere gebeurtenissen voor alle onderdelen van een onderneming, en volgtijdelijk voor die onderneming als geheel, op een bestendige wijze moeten geschieden en tevens op bestendige wijze voor verschillende ondernemingen.

40

Een belangrijke stilzwijgende consequentie van het kwalitatieve kenmerk vergelijkbaarheid is, dat gebruikers worden geïnformeerd over de grondslagen van waardering en resultaatbepaling die bij de opstelling van de jaarrekening worden toegepast, van enige wijzigingen in die grondslagen en van de invloed van zodanige wijzigingen. Gebruikers behoren in staat te zijn verschillen tussen grondslagen te onderkennen, die voor soortgelijke transacties en andere gebeurtenissen door dezelfde onderneming van periode tot periode, en door verschillende ondernemingen zijn toegepast. Handelen in overeenstemming met Internationale Standaarden, met inbegrip van vermelding van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling die door de onderneming worden toegepast, bevordert het bereiken van vergelijkbaarheid.

41

De noodzaak tot vergelijkbaarheid dient niet te worden verward met louter uniformiteit en mag niet ontaarden in een belemmering voor het invoeren van verbeterde grondslagen van verslaggeving. Het is niet passend voor een onderneming om de verslaggeving met betrekking tot een transactie of andere gebeurtenis op dezelfde wijze te vervolgen, indien de gehanteerde grondslag niet in overeenstemming is met de kwalitatieve kenmerken relevantie en betrouwbaarheid. Het is evenmin passend voor een onderneming om haar grondslagen van waardering en resultaatbepaling ongewijzigd te laten, indien meer toepasselijke en betrouwbare alternatieven bestaan.

42

Omdat gebruikers de financiële positie, resultaten en wijzigingen in financiële positie van een onderneming in de tijd wensen te vergelijken, is het belangrijk dat de jaarrekening overeenkomstige informatie met betrekking tot de voorgaande periode toont.

Beperkingen in verband met relevante en betrouwbare informatie

TIJDIGHEID

Indien er in de berichtgeving al teveel vertraging ontstaat, kan ze haar relevantie verliezen. Het bestuur kan in de noodzaak komen om de respectieve verdiensten van tijdige verslaggeving en het verschaffen van betrouwbare informatie tegen elkaar af te wegen. Om informatie tijdig te verschaffen, kan het vaak noodzakelijk zijn om te rapporteren voordat alle aspecten van een transactie of andere gebeurtenis bekend zijn, waardoor de betrouwbaarheid wordt aangetast. Omgekeerd, indien de berichtgeving wordt uitgesteld tot alle aspecten bekend zijn, kan de informatie hoogst betrouwbaar zijn doch van weinig nut voor gebruikers die hun beslissingen intussen hebben moeten nemen. Voor het bereiken van een evenwicht tussen relevantie en betrouwbaarheid geldt als doorslaggevende overweging hoe op de beste wijze de behoeften van gebruikers bij het nemen van economische beslissingen worden gediend.

AFWEGING VAN NUT EN KOSTEN

De afweging van nut en kosten is een doordringende beperking, meer dan een kwalitatief kenmerk. Het nut dat informatie oplevert, behoort de kosten van verschaffing daarvan te overtreffen. De evaluatie van nut en kosten is echter voornamelijk een zaak van beoordeling. Voorts komen de kosten niet noodzakelijkerwijze neer op de gebruikers die van het nut profiteren. Het nut kan ook worden genoten door andere gebruikers dan die waarvoor de informatie wordt opgesteld; de verschaffing van verdere informatie aan geldschietters kan bijvoorbeeld de leningskosten van een onderneming verminderen. Om deze redenen is het moeilijk om in een bepaald geval een kosten-batenanalyse te maken. Niettemin zullen in het bijzonder organisaties die zich met het uitgeven van standaarden bezighouden, doch ook verschaffers en gebruikers van jaarrekeningen, zich van deze beperking bewust moeten zijn.

AFWEGING VAN KWALITATIEVE KENMERKEN

In de praktijk is een afweging tussen kwalitatieve kenmerken vaak noodzakelijk. Het streven is in het algemeen om een passend evenwicht tussen de kenmerken te bereiken teneinde aan het doel van de jaarrekening te voldoen. Het relatieve belang van de kenmerken in verschillende gevallen is een zaak van professionele beoordeling.

Getrouw beeld/Getrouwe weergave

Van jaarrekeningen wordt veelvuldig gezegd dat zij een getrouw beeld tonen, of een getrouwe weergave vormen, van de financiële positie, resultaten en wijzigingen in financiële positie van een onderneming. Ofschoon dit stramien niet rechtstreeks over dergelijke begrippen handelt, zal de toepassing van de voornaamste kwalitatieve kenmerken en van geëigende grondslagen van waardering en resultaatbepaling gewoonlijk uitmonden in jaarrekeningen die uitdrukken wat in het algemeen wordt verstaan onder een getrouw beeld van zodanige informatie of als een getrouwe weergave daarvan.

RJ 2018/930

930 De elementen van jaarrekeningen

Datum 01-07-2018

Datum

01-07-2018

Vakgebied(en)

Jaarrekening / Jaarverslaglegging

Ondernemingsrecht / Jaarrekeningenrecht

Jaarrekeningen geven de financiële gevolgen van transacties en andere gebeurtenissen weer door ze naar hun economische kenmerken in grote groepen in te delen. Deze grote groepen worden de elementen van de jaarrekening genoemd. De elementen die rechtstreeks betrekking hebben op de evaluatie van de financiële positie in de balans zijn activa, vreemd vermogen en eigen vermogen. De elementen die rechtstreeks betrekking hebben op de evaluatie van de

resultaten in de winst- en verliesrekening zijn baten en lasten. Het overzicht van wijzigingen in de financiële positie geeft gewoonlijk elementen van de winst- en verliesrekening en wijzigingen in elementen van de balans weer; in dit stramen worden dienovereenkomstig geen elementen onderkend die uitsluitend op laatstgenoemd overzicht betrekking hebben.

48

De weergave van deze elementen in de balans en de winst- en verliesrekening brengt een proces van onderverdeling met zich mede. Activa en vreemd vermogen kunnen bijvoorbeeld gecombineerd worden naar hun aard of functie in het bedrijf van de onderneming teneinde informatie te verstrekken op een wijze die voor het nemen van economische beslissingen voor gebruikers het meest nuttig is.

Financiële positie

49

De elementen die rechtstreeks betrekking hebben op de evaluatie van de financiële positie zijn activa, vreemd vermogen en eigen vermogen. Zij worden als volgt gedefinieerd:

- a. Een actief is een uit gebeurtenissen in het verleden voortgekomen middel, waarover de onderneming de beschikkingsmacht heeft en waaruit in de toekomst naar verwachting economische voordelen naar de onderneming zullen vloeien.
- b. Vreemd vermogen betreft bestaande verplichtingen van de onderneming die voortkomen uit gebeurtenissen in het verleden, waarvan de afwikkeling naar verwachting resulteert in een uitstroom uit de onderneming van middelen die economische voordelen in zich bergen.
- c. Eigen vermogen is het overblijvend belang in de activa van de onderneming na aftrek van al haar vreemd vermogen.

50

De definities van een actief en van vreemd vermogen geven hun essentiële kenmerken aan, doch pogen niet de criteria op te sommen waaraan voldaan moet worden willen zij voor opname in de balans in aanmerking komen. De definities omvatten derhalve mede posten die niet als actief of vreemd vermogen in de balans worden opgenomen, omdat zij niet voldoen aan de criteria voor verwerking die behandeld worden in de alinea's 82 tot en met 98. Met name dient de verwachting dat toekomstige economische voordelen naar of uit een onderneming zullen vloeien voldoende zeker te zijn, om aan het waarschijnlijkheidscriterium te voldoen dat in alinea 83 wordt gegeven als voorwaarde voor opname als actief of vreemd vermogen in de balans.

51

Bij het beoordelen of een post aan de definitie van actief, vreemd vermogen of eigen vermogensbestanddeel voldoet, dient aandacht te worden gegeven aan de werkelijkheid en economische realiteit die eraan ten grondslag ligt en niet slechts aan de juridische gedaante ervan. In geval van een financiële leasing bijvoorbeeld, is de werkelijkheid en economische realiteit dat de huurder de economische voordelen van het gehuurde actief verwerft voor het grootste deel van zijn gebruiksduur, waartegenover hij een verplichting op zich neemt om voor dat recht een bedrag te betalen dat de reële waarde van het actief en de financieringskosten daarvan benadert. Vandaar dat de financiële leasing aanleiding geeft tot posten die aan de definitie van een actief en vreemd vermogen voldoen, en als zodanig in de balans van de huurder worden opgenomen.

52

Balansen die zijn opgesteld in overeenstemming met huidige Internationale Standaarden kunnen posten bevatten die niet voldoen aan de definitie van een actief of vreemd vermogen en die niet als deel van het eigen vermogen worden getoond. De definities die in alinea 49 zijn gegeven zullen echter aan toekomstige herzieningen van bestaande Internationale Standaarden en aan de formulering van verdere standaarden ten grondslag liggen.

Activa

53

Het toekomstig economisch voordeel dat een actief in zich bergt, wordt gevormd door de potentie om, direct of indirect, bij te dragen aan de stroom van geldmiddelen naar de onderneming. Die potentie kan in het productievlak liggen als deel van de bedrijfsactiviteiten van de onderneming. Ze kan ook de vorm hebben van verwisselbaarheid in geldmiddelen of het vermogen om de uitstroom van geldmiddelen te reduceren, zoals wanneer als gevolg van een gewijzigd fabricageproces de productiekosten verminderen.

54

Een onderneming wendt haar activa gewoonlijk aan om goederen te produceren of diensten te verrichten die in staat zijn om de wensen of behoeften van cliënten te bevredigen; omdat deze goederen of diensten deze wensen of behoeften kunnen bevredigen, zijn cliënten bereid om daarvoor te betalen en aldus bij te dragen aan de kasstroom van de onderneming. Kasmiddelen zelf zijn dienstig aan de onderneming omdat zij de beheersingsmogelijkheid over andere middelen inhouden.

55

De toekomstige economische voordelen die een actief in zich bergt, kunnen op verschillende wijzen naar de onderneming vloeien.

Bijvoorbeeld kan een actief:

- a. gebruikt worden, afzonderlijk of in combinatie met andere activa, bij de productie van door de onderneming te verkopen goederen of diensten;
- b. verwisseld worden in andere activa;
- c. gebruikt worden om een verplichting af te wikkelen;
- d. worden uitgekeerd aan de eigenaars van de onderneming.

56

Vele activa, bijvoorbeeld materiële activa, hebben een fysieke gedaante. Voor het bestaan van een actief is een fysieke gedaante echter niet essentieel; vandaar dat bijvoorbeeld patenten en auteursrechten activa zijn indien daaruit naar verwachting toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen vloeien en indien zij door de onderneming worden beheerd.

57

Aan vele activa, bijvoorbeeld vorderingen en onroerende goederen, zijn juridische rechten verbonden, met inbegrip van het eigendomsrecht. Bij het vaststellen van het bestaan van een actief is het eigendomsrecht niet essentieel; zo is onroerend goed waarover krachtens een leaseovereenkomst wordt beschikt een actief, indien de onderneming de voordelen beheerst die uit het onroerend goed naar verwachting zullen voortkomen. Ofschoon het in staat zijn van een onderneming om voordelen te beheersen gewoonlijk het gevolg is van juridische rechten, kan een post nochtans aan de definitie van een actief voldoen, zelfs wanneer geen sprake is van beheersing in juridische zin. Kennis bijvoorbeeld, die is verworven uit een ontwikkelingsactiviteit, kan aan de definitie van een actief voldoen wanneer, door die kennis geheim te houden, de onderneming de voordelen beheerst die daaruit naar verwachting zullen voortkomen.

58

De activa van een onderneming komen voort uit vroegere transacties of andere gebeurtenissen in het verleden. Gewoonlijk verwerven ondernemingen activa door ze te kopen of te produceren, doch ook uit andere transacties of gebeurtenissen kunnen activa voortkomen: voorbeelden zijn onroerend goed dat door een onderneming van de overheid is verworven als onderdeel van een programma om de economische groei in een bepaald gebied te bevorderen, en de ontdekking van delfstoffendepots. Transacties of gebeurtenissen die naar verwachting in de toekomst zullen plaatsvinden, geven op zichzelf geen aanleiding tot het onderkennen van activa; vandaar dat bijvoorbeeld een voornemen tot koop van voorraden op zichzelf niet aan de definitie van een actief voldoet.

59

Er bestaat een nauw verband tussen het maken van kosten en het voortbrengen van activa, doch deze twee begrippen vallen niet noodzakelijkerwijze samen. Wanneer een onderneming kosten maakt, kan dat dan ook een aanwijzing ervoor vormen dat toekomstige economische voordelen worden nagestreefd, doch het vormt niet het beslissende bewijs dat iets is verworven dat aan de definitie van een actief voldoet. Eveneens behoeft het ontbreken van met een post verband houdende kosten geen verhindering te zijn om deze onder de definitie van een actief te doen vallen en alsdan in aanmerking te doen komen voor opname in de balans; zaken die aan de onderneming zijn geschonken kunnen bijvoorbeeld aan de definitie van een actief voldoen.

Vreemd vermogen

60

Een essentieel kenmerk van vreemd vermogen is, dat er voor de onderneming een verplichting bestaat. Een verplichting is

een plicht of verantwoordelijkheid om op een bepaalde manier te handelen of te presteren. Verplichtingen kunnen rechte afdwingbaar zijn als gevolg van een bindende overeenkomst of wettelijk vereiste. Dit is bijvoorbeeld gewoonlijk het geval met bedragen die betaald moeten worden voor ontvangen goederen en diensten. Verplichtingen ontstaan echter ook uit de normale bedrijfsuitoefening, uit gewoonte en uit de wens om goede zakelijke verhoudingen te handhaven of op een billijke wijze te handelen. Indien bijvoorbeeld een onderneming tot de gedragslijn besluit om gebreken in haar producten te herstellen, zelfs wanneer deze blijken nadat de garantietermijn is verstreken, zijn de bedragen die naar verwachting moeten worden besteed met betrekking tot reeds verkochte goederen, verplichtingen.

61

Onderscheid moet worden gemaakt tussen een huidige verplichting en een verbintenis die in de toekomst opkomt. Een beslissing van het bestuur van een onderneming om in de toekomst activa te verwerven, geeft op zichzelf geen aanleiding tot het ontstaan van een huidige verplichting. Een verplichting ontstaat gewoonlijk alleen wanneer het actief is geleverd of de onderneming een onherroepelijke overeenkomst sluit om het actief te verwerven. In het laatste geval betekent het onherroepelijk karakter van de overeenkomst, dat de economische gevolgen van het in gebreke blijven om aan de verplichting te voldoen, bijvoorbeeld door het bestaan van een belangrijke boeteclausule, de onderneming weinig of geen ruimte laat om de uitstroom van middelen naar een derde te voorkomen.

62

De afwikkeling van een bestaande verplichting houdt gewoonlijk in dat de onderneming, om de aanspraak van de derde te bevredigen, middelen afstaat die economische voordelen in zich bergen. Afwikkeling van een bestaande verplichting kan op een aantal manieren geschieden, bijvoorbeeld door:

- a. betaling van kasmiddelen;
- b. overdracht van andere activa;
- c. het verlenen van diensten;
- d. vervanging van de verplichting door een andere verplichting, of
- e. omzetting van de verplichting in eigen vermogen.

Een verplichting kan ook op andere wijze tenietgaan, zoals wanneer een crediteur van zijn rechten afstand doet of die verspeelt.

63

Verplichtingen komen voort uit vroegere transacties of andere gebeurtenissen in het verleden. Zo geeft dus bijvoorbeeld de verwerving van goederen of het gebruik maken van diensten aanleiding tot het ontstaan van handelscrediteuren (tenzij er vooruit of bij aflevering is betaald) en resulteert het ontvangen van een banklening in een verplichting tot terugbetaling van de lening. Een onderneming kan ook toekomstige kortingen aan afnemers gebaseerd op hun jaarafname als verplichtingen aanmerken; in dit geval is de verkoop van goederen in het verleden de transactie die aanleiding geeft tot de verplichting.

64

Sommige verplichtingen kunnen slechts worden gewaardeerd door met een aanzienlijke mate van schatting te werk te gaan. Sommige ondernemers omschrijven deze verplichtingen als voorzieningen. In sommige landen worden dergelijke voorzieningen niet als verplichtingen beschouwd omdat het begrip verplichtingen zodanig eng is geformuleerd dat het slechts bedragen omvat die zonder de noodzaak om schattingen te maken, kunnen worden vastgesteld. De definitie van een verplichting in alinea 49 geeft een ruimere benadering. Indien een voorziening een bestaande verplichting inhoudt en ook overigens aan de definitie voldoet, is het dus een verplichting, zelfs indien het bedrag moet worden geschat. Voorbeelden zijn onder andere voorzieningen voor betalingen die onder bestaande garanties moeten worden verricht en voorzieningen om pensioenverplichtingen te dekken.

Eigen vermogen

65

Ofschoon eigen vermogen in alinea 49 als een resterend saldo is gedefinieerd, kan het in de balans worden onderverdeeld. In een rechtspersoonlijkheid bezittende onderneming kunnen bijvoorbeeld afzonderlijk worden getoond de middelen die door aandeelhouders zijn verschaft, ingehouden winsten, reserves ontstaan uit verdeling van ingehouden winsten en reserves die de instandhouding van kapitaal beogen. Dergelijke onderverdelingen kunnen relevant zijn voor de besluitvormingsbehoeften van de gebruikers van jaarrekeningen, wanneer zij een aanwijzing vormen voor wettelijke of andere beperkingen op de mogelijkheid voor de onderneming om uitdelingen te verrichten, of over het eigen vermogen op andere wijze te beschikken. Zij kunnen ook het feit weergeven dat personen met eigendomsbelangen in een onderneming verschillende rechten hebben met betrekking tot het ontvangen van dividenden of de terugbetaling van kapitaal.

Om de onderneming en zijn crediteuren een verhoogde mate van bescherming tegen de invloeden van verliezen te bieden, is soms in statuten of in wettelijke bepalingen het vormen van reserves voorgeschreven. Andere reserves kunnen worden gevormd, indien de nationale belastingwetgeving vrijstelling of vermindering van belastingverplichtingen toestaat indien aan dergelijke reserves bedragen worden toegevoegd. Vermelding van het bestaan en de omvang van deze wettelijke, statutaire en andere reserves vormt informatie die relevant kan zijn voor de besluitvormingsbehoeften van gebruikers. Toevoegingen aan dergelijke reserves vormen een element van de winstverdeling en zijn geen kosten.

67

Het bedrag waarvoor het eigen vermogen in de balans wordt getoond is afhankelijk van de waardering van activa en vreemd vermogen. Gewoonlijk komt het totaalbedrag van het eigen vermogen slechts bij toeval overeen met de totale beurswaarde of het bedrag dat zou kunnen worden opgebracht, indien ofwel het netto-actief stuksgewijze, ofwel de onderneming als geheel op continuïteitsbasis zou worden verkocht.

68

Commerciële, industriële en dienstverlenende activiteiten worden vaak ondernomen door ondernemingen als eenmanszaken, vennootschappen en stichtingen, alsmede door verschillende soorten overheidsondernemingen. De wettelijke en reglementaire opzet van dergelijke ondernemingen is veelal afwijkend van die, welke toepasselijk is voor ondernemingen met rechtspersoonlijkheid. Er kunnen bijvoorbeeld weinig of in het geheel geen beperkingen zijn voor wat betreft de uitdeling aan eigenaars of andere begunstigen van bedragen die in het eigen vermogen zijn begrepen. Niettemin is de definitie van eigen vermogen, en zijn de andere aspecten die in dit stramen met betrekking tot eigen vermogen worden behandeld, voor dergelijke ondernemingen van toepassing.

Resultaten

69

Winst wordt veelvuldig gebruikt als een maatstaf om de resultaten te beoordelen of als de basis voor andere maatstaven, zoals het rendement van een belegging of de winst per aandeel. De elementen die direct verband houden met de evaluatie van winst zijn baten en lasten. De aanvaarding van baten en lasten als zodanig en de bepaling van de omvang daarvan - en dus van de winst - zijn gedeeltelijk afhankelijk van het kapitaal- en kapitaalinstandhoudingsbegrip dat de onderneming bij de opstelling van haar jaarrekening hanteert. Deze begrippen worden besproken in de alinea's 102 tot 110.

70

De elementen baten en lasten worden als volgt gedefinieerd:

- a. Baten zijn vermeerderingen van het economisch potentieel gedurende de verslagperiode in de vorm van instroom van nieuwe of verhoging van bestaande activa, dan wel vermindering van vreemd vermogen, een en ander uitmondend in toename van het eigen vermogen, anders dan door bijdragen van deelhebbers daarin.
- b. Lasten zijn verminderingen van het economisch potentieel gedurende de verslagperiode in de vorm van uitstroom of uitputting van activa, dan wel het ontstaan van vreemd vermogen, een en ander uitmondend in afname van het eigen vermogen, anders dan door uitdelingen aan deelhebbers daarin.

71

De definities van baten en lasten geven hun essentiële kenmerken aan, doch pogen niet de criteria op te sommen waaraan voldaan moet worden willen zij voor opname in de winst- en verliesrekening in aanmerking komen. De criteria voor opname als zodanig worden behandeld in de alinea's 82 tot 98.

72

Om informatie te verschaffen die relevant is voor economische besluitvorming, kunnen baten en lasten in de winst- en verliesrekening op verschillende manieren worden getoond. Het is bijvoorbeeld algemeen gebruik om onderscheid te maken tussen die baten en lasten die bij de uitvoering van de normale activiteiten van de onderneming opkomen, en die waarbij dat niet het geval is. Dit onderscheid wordt gemaakt op grond van de overweging dat de herkomst van een post relevant is bij de beoordeling van het vermogen van een onderneming om in de toekomst geldmiddelen te genereren; incidentele activiteiten, zoals bijvoorbeeld het afstoten van een langlopende investering, zullen zich waarschijnlijk niet op een regelmatige wijze herhalen. Wanneer op deze wijze tussen posten onderscheid wordt gemaakt, dient aandacht te worden gegeven aan het karakter van de onderneming en haar activiteiten. Posten die voor de ene onderneming uit de normale

activiteiten voortvloeien, kunnen ongebruikelijk zijn voor een andere onderneming.

73

Door onderscheid te maken tussen posten van baten en lasten en ze op verschillende manieren te combineren, ontstaat de mogelijkheid om de ondernemingsresultaten naar verscheidene maatstaven weer te geven. Deze hebben een verschillende mate van gecompliceerdheid. Zo zou de winst- en verliesrekening bijvoorbeeld kunnen aangeven de brutowinst, de winst uit normale bedrijfsuitoefening vóór belastingen, de winst uit normale bedrijfsuitoefening na belastingen en de nettowinst.

Baten

74

De definitie van baten omvat zowel opbrengsten als andere voordelen. Opbrengsten ontstaan bij de uitvoering van de normale activiteiten van een onderneming en worden met een veelheid van benamingen aangeduid, zoals verkopen, honoraria, rente, dividenden, royalty's en huur.

75

Onder andere voordelen worden andere posten verstaan die aan de definitie van baten voldoen. Zij kunnen bij de uitvoering van de normale activiteiten van een onderneming of anderszins ontstaan. Andere voordelen houden vermeerdering van het economisch potentieel in en hebben als zodanig geen ander karakter dan opbrengsten. Vandaar dat zij in dit stramien niet als een afzonderlijk element worden beschouwd.

76

Andere voordelen omvatten bijvoorbeeld de voordelen die ontstaan bij het afstoten van andere dan vlottende activa. De definitie van baten omvat ook niet-gerealiseerde voordelen, zoals bijvoorbeeld die welke ontstaan uit herwaardering van courante effecten en die welke resulteren uit verhoging van de boekwaarde van langlopende activa. Wanneer andere voordelen in de winst- en verliesrekening worden opgenomen, worden zij gewoonlijk afzonderlijk getoond, omdat het kennen daarvan nuttig is voor het doel van economische besluitvorming. Andere voordelen worden veelal verantwoord na aftrek van de daarmee verband houdende kosten.

77

Als gevolg van baten kunnen verschillende soorten activa worden ontvangen of in omvang toenemen. Voorbeelden zijn kas, vorderingen, alsmede goederen en diensten die zijn ontvangen in ruil voor geleverde goederen en diensten. Ook uit de afwikkeling van verplichtingen kunnen baten voortvloeien. Zo zou een onderneming bijvoorbeeld aan een geldschiet goederen en diensten kunnen verschaffen ter vereffening van een verplichting een uitstaande lening terug te betalen.

Lasten

78

De definitie van lasten omvat verliezen, evenals die kosten die bij de uitvoering van de normale bedrijfsactiviteiten van de onderneming opkomen. Kosten die bij de uitvoering van de normale activiteiten van de onderneming opkomen omvatten bijvoorbeeld de kostprijs van verkopen, lonen en afschrijvingen. Deze hebben gewoonlijk de vorm van een uitstroom of uitputting van activa, zoals geldmiddelen, voorraden, vaste activa.

79

Onder verliezen worden andere posten verstaan die aan de definitie van lasten voldoen. Zij kunnen bij de uitvoering van de normale activiteiten van een onderneming of anderszins ontstaan. Verliezen houden vermindering van het economisch potentieel in en hebben als zodanig geen ander karakter dan kosten. Vandaar dat zij in dit stramien niet als een afzonderlijk element worden beschouwd.

80

Verliezen omvatten bijvoorbeeld die welke voortvloeien uit rampen, zoals brand en overstroming, evenals die welke ontstaan uit het afstoten van andere dan vlottende activa. De definitie van lasten omvat ook niet-gerealiseerde verliezen, zoals die welke voortvloeien uit de gevolgen van verhogingen van de koers van een vreemde munteenheid voor de door een onderneming in die munteenheid aangegane verplichtingen. Wanneer verliezen in de winst- en verliesrekening worden opgenomen, worden zij gewoonlijk afzonderlijk getoond, omdat het kennen daarvan nuttig is voor het doel van economische

Aanpassingen met het oog op vermogensinstandhouding

81

De herwaardering of het gewijzigd opnemen van activa en vreemd vermogen leidt tot vermeerderingen of verminderingen van het eigen vermogen. Hoewel deze vermeerderingen of verminderingen aan de definitie van baten en lasten voldoen, worden zij bij hantering van bepaalde vermogensinstandhoudingsdoelstellingen niet in de winst- en verliesrekening opgenomen. In plaats daarvan worden deze posten onder het eigen vermogen begrepen als aanpassingen met het oog op vermogensinstandhouding of als herwaarderingsreserves. Deze vermogensinstandhoudingsdoelstellingen worden in de alinea's 102 tot 110 van dit stramien behandeld.

RJ 2018/930

930 Verwerking van de elementen van jaarrekeningen

Datum 01-07-2018

Datum

01-07-2018

Vakgebied(en)

Jaarrekening / Jaarverslaglegging

Ondernemingsrecht / Jaarrekeningenrecht

82

Verwerking is het proces van opneming in de balans of winst- en verliesrekening van een post die onder de definitie van een element valt en voldoet aan de criteria voor opneming die in alinea 83 uiteengezet worden. Zij houdt in het uitdrukken van de post in woorden en met een geldbedrag, en het opnemen van dat bedrag in de totalen van balans of winst- en verliesrekening. Posten die aan de criteria voor verwerking voldoen, behoren in de balans of winst- en verliesrekening te worden opgenomen. Het niet opnemen van deze posten wordt niet goedge maakt door het verstrekken van de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling, noch door vermelding in de toelichting of in aanvullend toelichtend materiaal.

83

Een post die aan de definitie van een element voldoet, moet worden verwerkt indien:

- a. het waarschijnlijk is dat enig aan die post verbonden toekomstig economisch voordeel naar of uit de onderneming zal vloeien, en
- b. de post een kostprijs of waarde heeft waarvan de omvang met betrouwbaarheid kan worden vastgesteld.

84

Bij het beoordelen of een post aan deze criteria voldoet en derhalve voor verwerking in de jaarrekening in aanmerking komt, behoort aandacht te worden gegeven aan de overwegingen die met betrekking tot het onderwerp 'relatieve betekenis' in de alinea's 29 en 30 zijn gegeven. De onderlinge samenhang tussen de elementen betekent dat een post die aan de definitie en aan de verwerkingscriteria voor een afzonderlijk element voldoet, bijvoorbeeld een actief, automatisch de verwerking van een ander element vereist, bijvoorbeeld een bate of een verplichting.

De waarschijnlijkheid van toekomstig economisch voordeel

85

Het begrip waarschijnlijkheid wordt in de verwerkingscriteria gebruikt met het oog op de mate van onzekerheid over het naar of uit de onderneming vloeien van de toekomstige economische voordelen die aan de post zijn verbonden. Het begrip is in overeenstemming met de onzekerheid die de omgeving karakteriseert waarin een onderneming werkzaam is. Schattingen van de mate van onzekerheid die verbonden is aan de stroom van toekomstige economische voordelen worden gemaakt op basis van de beschikbare gegevens ten tijde van het opmaken van de jaarrekening. Wanneer het bijvoorbeeld aannemelijk is dat een vordering op een andere onderneming zal worden ontvangen, is het gerechtvaardigd om, bij het ontbreken van

enige aanwijzing voor het tegendeel, de vordering als een actief te verwerken. Voor een groot bestand aan vorderingen is gewoonlijk echter enige mate van onbetaald blijven waarschijnlijk te achten, vandaar dat alsdan een kostenpost wordt verwerkt, die de verwachte vermindering van economische voordelen aangeeft.

Betrouwbaarheid van de waardering

86

Het tweede criterium voor de verwerking van een post is dat hij een kostprijs of waarde heeft, waarvan de omvang met de in alinea's 31 tot 38 van dit stramien behandelde mate van betrouwbaarheid kan worden vastgesteld. In veel gevallen moet de kostprijs of waarde worden geschat; het gebruik van redelijke schattingen is een essentieel onderdeel van het opstellen van jaarrekeningen en ondergraaft hun betrouwbaarheid niet. Indien echter geen redelijke schatting kan worden gemaakt, wordt de post niet in balans of winst- en verliesrekening verwerkt. De verwachte opbrengst uit een rechtsgeding bijvoorbeeld, voldoet zowel aan de definities van een actief en bate, als aan het waarschijnlijkheidscriterium dat voor verwerking geldt. Indien het echter niet mogelijk is de omvang van de vordering op een betrouwbare wijze te bepalen, behoort ze niet als een actief of als een bate te worden verwerkt; het bestaan van de vordering zou echter in de toelichting of aanvullende bijlagen moeten worden vermeld.

87

Een post die op enig moment niet voldoet aan de verwerkingscriteria als in alinea 83 gegeven, kan op een later moment voor verwerking in aanmerking komen als gevolg van latere omstandigheden of gebeurtenissen.

88

Het kan gewettigd zijn om een post die de essentiële kenmerken van een element bezit, doch niet voldoet aan de criteria voor verwerking, nochtans in de toelichting of in aanvullende bijlagen te vermelden. Dit is een geëigende oplossing wanneer het kennen van de post relevant wordt geacht voor het beoordelen van de financiële positie van een onderneming door gebruikers van jaarrekeningen.

Verwerking van activa

89

Een actief wordt in de balans verwerkt, wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen aan de onderneming zullen toevloeien en het actief een kostprijs of waarde heeft waarvan de omvang op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld.

90

Een actief wordt niet in de balans verwerkt, wanneer daarvoor kosten zijn gemaakt, waarvan het onwaarschijnlijk wordt geacht dat daaruit voor de onderneming na de lopende verslagperiode economische voordelen zullen voortvloeien. In plaats daarvan resulteert een zodanige transactie in het verwerken van een kostenpost in de winst- en verliesrekening. Deze behandeling houdt noch in, dat de bedoeling van het bestuur bij het maken van de kosten een andere was dan voor de onderneming toekomstige economische voordelen te genereren, noch dat het bestuur werd misleid. De enige gevolgtrekking kan zijn, dat de mate van zekerheid over het na de lopende verslagperiode aan de onderneming toevloeien van economische voordelen onvoldoende is om verwerking als een actief te rechtvaardigen.

Verwerking van vreemd vermogen

91

Vreemd vermogen wordt in de balans verwerkt, wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling van een bestaande verplichting gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. In de praktijk worden verplichtingen uit hoofde van overeenkomsten die gedeeltelijk nog niet zijn uitgevoerd (bijvoorbeeld verplichtingen voor bestelde, doch nog niet ontvangen goederen) voor het desbetreffende evenredig gedeelte niet als vreemd vermogen in de jaarrekening verwerkt. Dergelijke verplichtingen kunnen echter aan de definitie van vreemd vermogen voldoen en kunnen, aangenomen dat in de bijzondere omstandigheden ook aan de criteria voor verwerking wordt voldaan, voor verwerking in aanmerking komen. In dergelijke omstandigheden houdt verwerking van verplichtingen tevens verwerking van

daarmede verbonden activa of kosten in.

Verwerking van baten

92

Baten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt, wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, verband houdend met een vermeerdering van een actief of vermindering van vreemd vermogen, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Dit betekent in feite dat verwerking van baten simultaan geschiedt met de verwerking van vermeerderingen van activa of verminderingen van vreemd vermogen (de netto-toename van activa, die voortvloeit uit een verkoop van goederen of levering van diensten, of de vermindering van vreemd vermogen, die voortvloeit uit de kwijtschelding van een schuld).

93

De werkwijzen die in de praktijk gewoonlijk worden gevolgd voor het verwerken van baten - inhoudende bijvoorbeeld de eis dat de bate moet zijn 'verdiend' - zijn toepassingen van de criteria voor verwerking in dit stramien. Dergelijke werkwijzen zijn er als regel op gericht om het verwerken van baten te beperken tot die posten waarvan de omvang met betrouwbaarheid kan worden vastgesteld en die voldoende mate van zekerheid bezitten.

Verwerking van lasten

94

Lasten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt, wanneer een vermindering van het economisch potentieel, verband houdend met een vermindering van een actief of vermeerdering van vreemd vermogen, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Dit betekent in feite dat verwerking van lasten simultaan geschiedt met de verwerking van een vermeerdering van vreemd vermogen of een vermindering van activa (bijvoorbeeld, het geleidelijk passiveren van aanspraken van werknemers of het afschrijven van inventaris).

95

Kosten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt op basis van een rechtstreeks verband tussen de gemaakte kosten en het 'verdienen' van bepaalde baten. Dit proces, dat gewoonlijk wordt aangeduid als het op passende wijze bij elkaar brengen van kosten en opbrengsten, houdt de simultane of gecombineerde verwerking in van kosten en opbrengsten die rechtstreeks en tezamen uit dezelfde transacties of andere gebeurtenissen voortvloeien. Zo worden bijvoorbeeld de verschillende kostencomponenten die tezamen de kostprijs van de verkochte goederen uitmaken terzelfdertijd verwerkt als de bate ontstaan uit de verkoop van de goederen. De toepassing van het beginsel van het op passende wijze bij elkaar brengen van kosten en opbrengsten laat onder dit stramien echter niet toe, dat in de balans posten worden verwerkt die niet aan de definitie van actief of vreemd vermogen voldoen.

96

Wanneer wordt verwacht dat economische voordelen verspreid over verschillende verslagperiodes zullen ontstaan en het verband met de baten slechts globaal of indirect kan worden vastgesteld, worden kosten in de winst- en verliesrekening verwerkt op basis van een systematische en redelijke toerekeningsmethodiek. Dit is vaak noodzakelijk bij het verwerken van kosten die verband houden met het verbruik van activa, zoals vaste activa, goodwill, patenten en handelsmerken; in dergelijke gevallen worden de kosten aangeduid als afschrijving of amortisatie. Deze toerekeningsmethodieken beogen dat kosten in de verslagperiodes worden verwerkt waarin de economische voordelen die deze posten in zich bergen gebruikt worden of aflopen.

97

Een kostenpost wordt onmiddellijk in de winst- en verliesrekening verwerkt wanneer hij geen toekomstige economische voordelen produceert of indien, en in de mate waarin, toekomstige economische voordelen niet in aanmerking komen voor, of ophouden in aanmerking te komen voor, verwerking in de balans als een actief.

98

Een kostenpost wordt in de winst- en verliesrekening ook verwerkt in die gevallen waarin een verplichting ontstaat zonder dat dit gepaard gaat met de verwerking van een actief, evenals wanneer een verplichting onder een productgarantie opkomt.

930 Waardering van de elementen van jaarrekeningen

Datum 01-07-2018

Datum

01-07-2018

Vakgebied(en)

Jaarrekening / Jaarverslaglegging

Ondernemingsrecht / Jaarrekeningenrecht

99

Waardering is het proces van vaststelling van de geldbedragen waarvoor de elementen van jaarrekeningen moeten worden verwerkt en aangehouden in de balans en winst- en verliesrekening. Dit houdt in de keuze van bepaalde waarderingsgrondslagen.

100

In jaarrekeningen wordt een aantal verschillende waarderingsgrondslagen toegepast en wel in verschillende mate en in wisselende combinaties. Zij omvatten het volgende:

- a. Historische kostprijs. Activa worden verantwoord voor het bedrag aan geldmiddelen dat is betaald, of voor de reële waarde van de tegenprestatie die is geleverd om ze te verwerven, bepaald op het tijdstip van hun verwerving. Verplichtingen worden verantwoord voor het bedrag van de opbrengst die in ruil voor de verplichting is ontvangen, of in sommige omstandigheden (bijvoorbeeld belastingen naar de winst) voor de bedragen die in de vorm van geldmiddelen naar verwachting moeten worden betaald om de verplichting in de normale loop van het bedrijf te voldoen.
- b. Vervangingswaarde. Activa worden opgevoerd voor het bedrag aan geldmiddelen dat zou moeten worden betaald indien eenzelfde of een gelijkwaardig actief thans zou worden verworven. Verplichtingen worden in de balans opgevoerd tegen het - niet contant gemaakte - bedrag aan geldmiddelen dat vereist zou zijn om de verplichting thans af te wikkelen.
- c. Directe opbrengstwaarde. Activa worden opgevoerd voor het bedrag aan geldmiddelen dat thans zou kunnen worden verkregen door het actief op een normale wijze af te stoten. Verplichtingen worden opgenomen tegen de bedragen waarvoor zij kunnen worden afgewikkeld; dat zijn de, niet contant gemaakte, bedragen aan geldmiddelen die naar verwachting betaald zouden moeten worden om de verplichtingen in de normale loop van het bedrijf te voldoen.
- d. Indirecte opbrengstwaarde. Activa worden opgevoerd voor de huidige contante waarde van de toekomstige netto-instroom aan kasmiddelen die de post naar verwachting in de normale loop van het bedrijf zal genereren. Verplichtingen worden opgevoerd voor de huidige contante waarde van de toekomstige netto uitstroom aan kasmiddelen, die naar verwachting vereist zijn om in de normale loop van het bedrijf de verplichtingen te voldoen.

101

De waarderingsbasis die bij de opstelling van jaarrekeningen door ondernemingen in het algemeen het meest wordt gekozen, is de historische kostprijs. Deze wordt gewoonlijk gecombineerd met andere waarderingsgrondslagen. Voorraden bijvoorbeeld worden meestal opgenomen voor de laagste van kostprijs of netto-opbrengstwaarde, courante effecten kunnen worden opgenomen tegen beurswaarde en pensioenverplichtingen tegen hun contante waarde. Voorts gebruiken sommige ondernemingen de actuele kostprijs als een antwoord op het onvermogen van het historische kostprijs verantwoordingsmodel om met de gevolgen van prijswijzigingen van niet-monetaire activa om te gaan.

930 Vermogensbegrippen en vermogensinstandhoudingsdoelstellingen

Datum 01-07-2018

Datum

01-07-2018

Vakgebied(en)

Jaarrekening / Jaarverslaglegging

Ondernemingsrecht / Jaarrekeningenrecht

Vermogensbegrippen

102

Door de meeste ondernemingen wordt bij de opstelling van hun jaarrekening een financieel vermogensbegrip gekozen. Onder een financieel vermogensbegrip, zoals geïnvesteerde geldmiddelen of geïnvesteerde koopkracht, is vermogen synoniem aan het netto-actief of eigen vermogen van de onderneming. Onder een fysiek vermogensbegrip, zoals operationeel vermogen, wordt vermogen beschouwd als de productiecapaciteit van de onderneming gebaseerd op bijvoorbeeld, het aantal geproduceerde eenheden per dag.

103

De keuze van het passende vermogensbegrip door een onderneming dient te worden gebaseerd op de behoeften van de gebruikers van haar jaarrekening. Derhalve moet een financieel vermogensbegrip worden gekozen, indien de gebruikers van jaarrekeningen primair zijn geïnteresseerd in de handhaving van het nominaal geïnvesteerde vermogen of van de koopkracht van het geïnvesteerde vermogen. Indien echter de interesse van gebruikers in hoofdzaak uitgaat naar het operationeel vermogen van de onderneming, dient een fysiek vermogensbegrip te worden gehanteerd. Het gekozen begrip vormt een aanwijzing voor het met het vaststellen van de winst te bereiken doel, zelfs ofschoon zich bij het operationeel maken van het begrip enige waarderingsproblemen kunnen voordoen.

Vermogensinstandhoudingsdoelstellingen en de bepaling van winst

104

De vermogensbegrippen in alinea 102 leiden tot de volgende vermogensinstandhoudingsdoelstellingen:

- a. Financiële vermogensinstandhouding. Onder dit begrip is er slechts van 'behaalde' winst sprake indien het financiële (of geld-)bedrag van het netto-actief aan het einde van de periode het financiële (of geld-)bedrag van het netto-actief aan het begin van de periode overtreft, zulks na uitschakeling van enige uitdeling aan en bijdrage van eigenaars gedurende de periode. Financiële vermogensinstandhouding kan worden gemeten, hetzij in nominale geldeenheden, hetzij in eenheden constante koopkracht.
- b. Fysieke vermogensinstandhouding. Onder dit begrip is er slechts van 'behaalde' winst sprake indien de fysieke productiecapaciteit (of het operationeel vermogen) van de onderneming (of de middelen nodig om dat vermogen te bereiken) aan het einde van de periode de fysieke productiecapaciteit aan het begin van de periode overtreft, zulks na uitschakeling van enige uitdeling aan en bijdrage van eigenaars gedurende de periode.

105

Het begrip vermogensinstandhouding hangt samen met de wijze waarop een onderneming het vermogen dat zij beoogt te handhaven, definieert. Het verschaft de brug tussen de vermogensbegrippen en de winstbegrippen, omdat het de aanwijzing levert voor de wijze waarop de omvang van winst zal worden bepaald; het is een eerste vereiste om onderscheid te kunnen maken tussen de opbrengst van het vermogen van een onderneming en terugbetaling van haar vermogen. Alleen instroom van activa die het bedrag te boven gaat dat vereist is om het vermogen in stand te houden, kan als winst worden beschouwd en dientengevolge als een opbrengst van vermogen. Vandaar dat winst het bedrag is dat overblijft, nadat de kosten (met inbegrip, indien van toepassing, van aanpassingen voor vermogensinstandhouding) van de baten zijn afgetrokken. Indien de kosten de baten overtreffen, is het saldo een verlies.

106

De fysieke vermogensinstandhoudingsdoelstelling vereist de keuze van de waarderingsgrondslag op basis van actuele kosten. De financiële vermogensinstandhoudingsdoelstelling houdt echter niet de eis van het gebruik van een bepaalde grondslag van waardering in. Keuze van de grondslag onder deze doelstelling is afhankelijk van het soort financieel vermogen dat de onderneming beoogt te handhaven.

107

Het voornaamste verschil tussen de twee vermogensinstandhoudingsdoelstellingen wordt gevormd door de behandeling van de gevolgen van prijswijzigingen in activa en vreemd vermogen van de onderneming. In algemene bewoordingen: een onderneming heeft haar vermogen in stand gehouden indien zij aan het einde van de periode evenveel vermogen bezit als zij bezat aan het begin van de periode. Elk bedrag dat het bedrag te boven gaat om het aan het begin van de periode aanwezige vermogen te handhaven, is winst.

108

Onder de financiële vermogensinstandhoudingsdoelstelling, waarin vermogen wordt uitgedrukt in nominale geldeenheden, is winst de toename van het nominale geldvermogen gedurende de periode. Prijsverhogingen van activa gedurende de periode, die gebruikelijk als 'voorraadwinsten' worden betiteld, vormen hier begripsmatig dus winsten. Zij kunnen echter niet als zodanig worden verwerkt, totdat over de activa in een ruiltransactie is beschikt. Indien de doelstelling financiële vermogensinstandhouding wordt uitgedrukt in eenheden van constante koopkracht, is winst de toename van de geïnvesteerde koopkracht gedurende de periode. Derhalve is dan slechts dat gedeelte van de prijsverhogingen van de activa als winst te beschouwen, dat de verhoging van het algemene prijspeil overtreft. Het restant van de prijsstijging wordt behandeld als een aanpassing voor vermogensinstandhouding en derhalve als deel van het eigen vermogen.

109

Onder de doelstelling fysieke vermogensinstandhouding, waarin vermogen wordt uitgedrukt in eenheden van fysieke productiecapaciteit, is winst de toename van dat vermogen gedurende de verslagperiode. Alle prijswijzigingen die activa en vreemd vermogen van de onderneming beïnvloeden, worden gezien als wijzigingen in de waarde van de fysieke productiecapaciteit van de onderneming; vandaar dat zij worden behandeld als aanpassingen voor vermogensinstandhouding die deel van het eigen vermogen uitmaken en niet als winst.

110

De keuze van de waarderingsgrondslagen en van de vermogensinstandhoudingsdoelstelling, zal het verslaggevingsmodel bepalen voor de opstelling van de jaarrekening. Verschillende verslaggevingsmodellen vertonen een verschillende mate van relevantie en betrouwbaarheid en, evenals op andere gebieden, dient het bestuur een evenwicht te zoeken tussen relevantie en betrouwbaarheid. Dit stamien is toepasbaar op een reeks van verantwoordingsmodellen en verschaft een richtsnoer voor de opstelling en vormgeving van de jaarrekeningen onder het gekozen model. Op het huidige moment is het niet de bedoeling van de IASC Board een bepaald model voor te schrijven, tenzij in uitzonderlijke omstandigheden, zoals voor die ondernemingen die rapporteren in de geldeenheid van een economie met hyperinflatie. Deze bedoeling zal echter worden herzien in het licht van ontwikkelingen in de wereld.

Dit document maakt gebruik van bladwijzers

NBA-handreiking 1133

Balanstest en uitkeringstoets door het bestuur van een BV: ondersteunende rol van de accountant (samenstelpraktijk)

12 februari 2015

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

**NBA-handreiking 1133 Balanstest en uitkeringstoets door het bestuur van een BV:
 ondersteunende rol van de accountant (samenstelpraktijk)**

NBA-handreiking 1133:	Balanstest en uitkeringstoets door het bestuur van een BV: ondersteunende rol van de accountant (samenstelpraktijk)
Van toepassing op:	Een accountant die ondersteuning geeft aan het bestuur van een BV dat de toelaatbaarheid van een beoogde dividenduitkering nagaat op grond van het BV-recht
Onderwerp:	Uitleg over hoe een accountant ondersteuning kan geven aan het bestuur van een BV bij het uitvoeren van een balanstest en een uitkeringstoets in het kader van een dividenduitkering
Datum:	12 februari 2015
Status:	NBA-handreiking, geen dwingende bepalingen. Wanneer in de tekst het woord 'dient' of een synoniem daarvan wordt gebruikt, betreft het een verwijzing naar wettelijke of overige verplichtingen.
Relevante regelgeving:	• BW 2/ Wet vereenvoudiging en flexibilisering BV-recht • NV COS/herziene Standaard 4410 (ingangsdatum 1 januari 2016)

Balanstest en uitkeringstoets door het bestuur van een BV: ondersteunende rol van de accountant (samenstelpraktijk)

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
2 Balanstest en uitkeringstoets	6
2.1 Inleiding	6
2.2 Wet vereenvoudiging en flexibilisering BV-recht (Flex BV)	6
2.3 Balanstest	7
2.4 Uitkeringstoets	8
2.5 Bevoegdheid en aansprakelijkheid van bestuurders en aandeelhouders	11
3 Rol van de accountant	14
3.1 Inleiding	14
3.2 Ondersteunende rol van de accountant	14
3.3 Soort opdracht bij uitgebreide ondersteuning	15
4 Samenstellen van een liquiditeitsprognose ten behoeve van een uitkeringstoets	17
4.1 Inleiding	17
4.2 Toepassing van Standaard 4410	17
4.3 Aanvaarding van de opdracht	17
4.4 Het uitvoeren van de opdracht	18
4.5 Documentatie	19
4.6 Rapportering	19
BIJLAGE 1: Aandachtspunten bij een dividenduitkering	21
BIJLAGE 2: Stappenplan voor het vaststellen van een dividenduitkering door de Algemene Vergadering	23
BIJLAGE 3: Stappenplan voor een besluit over een dividenduitkering door het bestuur	25
BIJLAGE 4: Pensioen/stamrecht eigen beheer en terugbetalen aandelenkapitaal of uitkeren dividend	28

1 Inleiding

Het bestuur van een besloten vennootschap is onder het BV-recht verplicht om bij elke vorm van uitkering van vermogen aan aandeelhouders na te gaan of deze verantwoord is, gelet op de belangen van de BV en de schuldeisers. De wet¹ geeft de volgende voorschriften:

- De algemene vergadering² is bevoegd tot het vaststellen van uitkeringen voor zover het eigen vermogen groter is dan de wettelijke en statutaire reserves ('balanstest');
- Het besluit tot vaststelling van de uitkering heeft geen gevolg zolang het bestuur geen goedkeuring hieraan heeft verleend;
- Het bestuur weigert slechts de goedkeuring als zij weet of redelijkerwijs behoort te voorzien dat de BV na de uitkering niet zal kunnen blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden ('uitkeringstoets').

Accountants in de samenstelpraktijk krijgen van cliënten vragen als: kan dividend worden uitgekeerd en wat moet het bestuur hierover vastleggen? Accountants willen hun cliënten hier graag bij helpen maar lopen daar ook risico's mee. Het bepalen van de geoorloofdheid van de uitkering is een verantwoordelijkheid van het bestuur en niet van de accountant. Onbedoeld kan een accountant door het geven van een advies in een situatie belanden waarbij hij een deel van de verantwoordelijkheid van het bestuur voor de uitkeringstoets overneemt. Hij loopt het risico dat eventuele benadeelden door een dividenduitkering hem daarop aanspreken. Een ander aandachtspunt is dat de wet wel een norm geeft maar geen gedetailleerde voorschriften over de wijze waarop door het bestuur van de BV een uitkeringstoets moet worden gedaan.

In deze handreiking is verondersteld dat het bestuur het beste een inschatting van toekomstige kasstromen kan maken om inzicht te krijgen in de vraag of de onderneming kan blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden. De accountant kan het bestuur helpen door inzicht te geven in de verwachte liquiditeit van de onderneming. Hij kan daartoe bijvoorbeeld een liquiditeitsprognose samenstellen of beoordelen. In deze handreiking wordt een uitwerking gemaakt van het samenstellen van liquiditeitsprognose aan de hand van de herziene Standaard 4410³, die daarvoor geschikt is. Van belang is dat het bestuur zelf een besluit neemt over het doen van een uitkering.

Inhoud NBA-handreiking

In de handreiking wordt ingegaan op de volgende vragen:

- [Hoofdstuk 2](#): Wat houden de balanstest en uitkeringstoets in?
- [Hoofdstuk 3](#): Welke rol kan de accountant bij zijn cliënt vervullen?
- [Hoofdstuk 4](#): Hoe kan de accountant een samenstellingsopdracht voor een liquiditeitsprognose aanpakken?

Doelgroep

De doelgroep is de openbaar accountant in de samenstelpraktijk. Dit omdat naar verwachting vooral om ondersteuning door een accountant wordt gevraagd door 'kleinere' vennootschappen. Deze handreiking gaat er van uit dat deze accountant de jaarrekening ook samenstelt. Hiermee is verondersteld dat de accountant voldoende kennis van de onderneming heeft om deze ondersteuning te kunnen geven. Ook accountants die werkzaam zijn bij de entiteit van de opdrachtgever (accountants in business) of in een assurance praktijk, kunnen met eenzelfde vraagstelling te maken hebben en ondersteuning vinden in deze handreiking.

¹ Zie artikel 2:216 BW lid 1 en 2.

² De statuten kunnen de bevoegdheid van de algemene vergadering beperken of toekennen aan een ander orgaan.

³ Ingangsdatum van de herziene Standaard 4410 is 1 januari 2016, waarbij eerdere toepassing is toegestaan.

Relatie met NBA Alert 29

In NBA Alert 29 'Jaarrekening en de Flex-BV wetgeving' is ingegaan op de verantwoordelijkheid van de accountant in het kader van de jaarrekening ten aanzien van een dividenduitkering. De accountant betreft een voorgenomen dividenduitkering in het kader van de continuïteitsveronderstelling als onderdeel van zijn werkzaamheden voor de jaarrekening. In NBA Alert 29 wordt verondersteld dat de cliënt een uitkeringstoets heeft uitgevoerd voorafgaand aan het besluit tot het doen van een dividenduitkering. Ook wordt kort stil gestaan bij wat de accountant doet als dit niet het geval is. Zie voor de rol van de accountant bij een samenstellingsopdracht hoofdstuk 8 en bijlage 1 (waaronder vraag 1 t/m 4) van NBA Alert 29.

2 Balanstest en uitkeringstoets

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het wettelijk kader (Zie Par. 2.1), de balanstest en de uitkeringstoets (Zie. Par. 2.2 en 2.3) en de bevoegdheid en aansprakelijkheid van bestuurders en aandeelhouders (Zie Par. 2.4). De wet geeft een norm maar geen gedetailleerde voorschriften over de wijze waarop door het bestuur van de BV een uitkeringstoets moet worden gedaan. Aan de hand van de wetsgeschiedenis worden aanknopingspunten gegeven over het uitvoeren van de uitkeringstoets.

Aan het einde van iedere paragraaf zijn aandachtspunten samengevat in een kader. Een totaaloverzicht is opgenomen in Bijlage 1: Aandachtspunten bij een dividenduitkering.

2.2 Wet vereenvoudiging en flexibilisering BV-recht (Flex BV)

Per 1 oktober 2012 geldt de Wet vereenvoudiging en flexibilisering BV-recht (Flex BV)⁴. Hierdoor is onder meer de kapitaalbescherming van de schuldeisers van de besloten vennootschap (BV) gewijzigd. Voorheen bevatte de wet eisen over het wettelijk minimumkapitaal en daarmee verband houdende kapitaalbeschermingsvoorschriften bij een BV. In de praktijk bood dit te weinig zekerheden voor schuldeisers.

In het nieuwe BV-recht wordt het bestuur van de vennootschap verplicht om bij elke vorm van uitkering van vermogen aan aandeelhouders na te gaan of deze, gelet op de belangen van de BV en schuldeisers, verantwoord is (zie artikel 2:216 BW). Hieraan zijn (aansprakelijkheids)sancties gekoppeld voor bestuurders en aandeelhouders.

De geoorlooftheid van een uitkering wordt in de praktijk beoordeeld aan de hand van een balanstest en een uitkeringstoets. Aan de hand van een balanstest wordt bepaald of een uitkering van vermogen mogelijk is en wat de grootte van het vermogen is waarover beschikt mag worden. Aan de hand van de uitkeringstoets stelt het bestuur vervolgens vast of de vennootschap na uitkering van het vermogen zal kunnen voortgaan met het voldoen aan de opeisbare schulden. Als het bestuur van mening is dat dit niet het geval is, dan dient zij op straffe van hoofdelijke aansprakelijkheid de goedkeuring aan het uitkeringsbesluit te onthouden.

Uitkering van vermogen

Het begrip 'uitkering' is niet vastomlijnd in het BW. Aangenomen wordt dat het gaat om uitkeringen van het vermogen zijnde:

- uitkering van de winst volgens de vastgestelde jaarrekening (dividend);
- de uitkering uit de overige reserves (dividend);
- uitkeringen uit de lopende winst (interim dividend)
- terugbetaling van agio;
- terugbetaling van geplaatst kapitaal;
- de terugbetaling op aandelen in het kader van kapitaalvermindering als bedoeld in artikel 2:208 BW;
- de inkoop van eigen aandelen anders dan om niet.

Deze handreiking gaat in op de uitkering van dividend omdat deze vaak voorkomt. Hiervoor kan ook gelezen worden een andere vorm van een uitkering zoals bovenstaand. Deze handreiking gaat niet in op situaties waarin – als gevolg van transacties die niet onder zakelijke voorwaarden tot stand komen – in materiële zin een dividenduitkering kan ontstaan.

Moment van onderzoek

De balanstest is gekoppeld aan het moment dat de algemene vergadering een besluit tot uitkering neemt. Voor de uitkeringstoets is dat het moment dat tot uitkering wordt overgegaan. In praktische zin vinden een (initiële) balanstest en de (initiële) uitkeringstoets vaak al plaats wanneer een voorstel tot uitkering aan de aandeelhouders wordt gedaan bij het opmaken van de jaarrekening door de directie. Indien de betaling van de uitkering op een later moment plaatsvindt dan het moment waarop de jaarrekening wordt vastgesteld, dan kan de vastgestelde jaarrekening in beginsel nog steeds als basis

⁴ Zie NBA Notitie Flex-BV d.d. 3 oktober 2012 op www.nba.nl/Voor-leden/Diensten/Publicaties/Notitie-Flex-BV/.

voor de balanstest dienen. Indien echter (redelijkerwijs) duidelijk is dat er zich sinds de vaststelling van de jaarrekening belangrijke wijzigingen hebben voorgedaan (bijvoorbeeld door omvangrijke tussentijdse verliezen of andere vermogensmutaties) in het in de vastgestelde jaarrekening opgenomen vermogen, dan zal het bestuur, indien er wettelijke en/of statutaire reserves in de jaarrekening zijn opgenomen, de omvang van het eigen vermogen (en de uitkeringsruimte) ten tijde van de uitkering na-der moeten onderzoeken. Hetzelfde principe geldt ook voor de uitkeringstoets als de daadwerkelijke betaling pas enige tijd na de goedkeuring door het bestuur plaatsvindt. Afhankelijk van de periode en omstandigheden zal een nieuwe beoordeling door het bestuur nodig zijn of de vennootschap kan blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden na de uitkering. Denk aan belangrijke wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de (toekomstige) liquiditeiten zoals het verlies van een belangrijke afnemer.

2.3 Balanstest

De algemene vergadering is bevoegd tot vaststelling van uitkeringen voor zover het eigen vermogen groter is dan de reserves die krachtens de wet of de statuten moeten worden aangehouden⁵ (niet uitkeerbare reserves / beklemd vermogen). Dit tenzij de statuten de bevoegdheid van de algemene vergadering inperken. Met behulp van een zogenaamde balanstest wordt vastgesteld dat een voorgenomen uitkering er niet toe leidt dat het eigen vermogen kleiner wordt dan de niet uitkeerbare reserves. Als de BV dergelijke reserves niet hoeft aan te houden, dan is geen sprake van een beklemd eigen vermogen. De balanstest als bedoeld in deze artikelen is dan niet aan de orde. Het aandelenkapitaal vormt in het kader van de wet⁶ geen beklemd vermogen wegens het vervallen van het wettelijk minimumkapitaal.

Negatief eigen vermogen

Artikel 2:216 BW schrijft niet voor dat het eigen vermogen na de uitkering niet negatief mag zijn. Als geen sprake is van beklemd vermogen en het eigen vermogen is negatief, dan is dit in het kader van de balanstest niet relevant. Een negatief eigen vermogen is wel relevant om te betrekken bij de uitkeringstoets: kan de vennootschap na de uitkering blijven voortgaan met het betalen van de opeisbare schulden?

In juridische kring is discussie of in het kader van de uitkeringstoets een negatief eigen vermogen mag ontstaan als gevolg van een uitkering⁷. Tijdens de parlementaire behandeling van de Flex BV is door een opmerking van de minister onduidelijkheid ontstaan over de mogelijke omvang van de uitkering als geen wettelijke of statutaire reserves aanwezig zijn. De minister stelde dat door uitkering het vermogen van een vennootschap negatief kan worden. Onduidelijk is wat de vennootschap uitkeert indien geen vermogen aanwezig is. Sommige juristen menen hieruit af te kunnen leiden dat toekomstige (te verwachten) winsten zouden kunnen worden uitgekeerd, hetgeen volgens anderen niet is toegestaan. Hoewel de uitkeringstoets en de hieraan gekoppelde bestuurdersaansprakelijkheid hiertegen een waarborg vormen, verdient het aanbeveling cliënten te adviseren terughoudend om te gaan met dergelijke uitkeringen en in voorkomend geval juridisch advies in te winnen.

2.3.1 Wettelijke reserve deelnemingen

Een attentiepunt bij de balanstest is de bepaling van de omvang van de wettelijke reserve deelnemingen. In geval van deelnemingen die zijn gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode kunnen de niet uitgekeerde resultaten van deelnemingen en rechtstreekse vermogensvermeerderingen leiden tot het opnemen van een wettelijke reserve deelneming bij de aandeelhouder. De reserve wordt aangehouden voor het nog uit te keren dividend van de deelneming (en andere vermogensvermeerderingen), voor zover de aandeelhouder niet in staat is deze dividenduitkering zonder beperkingen te bewerkstelligen⁸.

Een dergelijke beperking kan ontstaan als het bestuur van een BV-deelneming nog geen besluit heeft genomen over de goedkeuring van de uitkering op grond van artikel 2:216 BW. Het bestuur van de

⁵ Zie artikelen 2: 216 lid 1, 207 lid 2, 208 lid 6 BW.

⁶ Dit kan wel mogelijk zijn op grond van de statuten.

⁷ Zie: Nadere Memorie van Antwoord (Eerste Kamer 20120529) d.d. 31 mei 2012, pag. 17 e.v.; Prof. mr. W.J.M. van Veen en prof. dr. mr. P.M. van der Zanden: Uitkeringen bij of leidend tot een negatief eigen vermogen van de BV: een verkenning (Tijdschrift voor vennootschaps- en rechtspersonenrecht 2014-1); J.B. Huizink, 'Art. 2:216 BW en negatief eigen vermogen: de macht van de taal' (TvJ 2014, p. 5).

⁸ Zie artikel 2:389 lid 6 BW.

aandeelhouder maakt een inschatting of het bestuur van de BV-deelneming goedkeuring aan het dividendvoorstel zal onthouden. Het bestuur van de aandeelhouder baseert zich hierbij op informatie van het bestuur van de BV-deelneming en de (concept-)jaarrekening. Als het bestuur inschat dat de mogelijkheid bestaat dat de uitkering wordt geweigerd, neemt het een wettelijke reserve deelneming op. Het is aan te raden om als bestuur van de aandeelhouder de gemaakte afwegingen vast te leggen. De accountant dient in het kader van zijn (samenstellings)opdracht⁹ dergelijke informatie van het management te documenteren.

In die gevallen dat het bestuur van de aandeelhouder over onvoldoende informatie beschikt om een inschatting te kunnen maken, kan er voorzichtigheidshalve beter vanuit worden gegaan dat een uitkering niet bewerkstelligd kan worden. Het nog uit te keren dividend leidt dan tot vorming van een wettelijke reserve bij de aandeelhouder.

Aandachtspunten voor een balanstest:

- Zijn er wettelijke en/of statutaire reserves? In dat geval een balanstest uitvoeren;
- Is sprake van een dividenduitkering uit een BV-deelneming? Deze kan van invloed zijn op de omvang van de wettelijke reserve deelnemingen bij de moedermaatschappij (en daarmee relevant voor de balanstest).

2.4 Uitkeringstoets

De uitkeringstoets houdt in dat het bestuur beoordeelt of de vennootschap na de uitkering kan blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden. Volgens de wet weigert het bestuur slechts de goedkeuring voor een uitkering indien het weet of redelijkerwijs behoort te voorzien dat de vennootschap na de uitkering niet zal kunnen blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden¹⁰.

De wet geeft een norm maar geen gedetailleerde voorschriften over de wijze waarop door het bestuur van de BV een uitkeringstoets moet worden gedaan. Het bestuur kan dit naar eigen inzicht invullen. Onderstaand volgt een interpretatie over de wijze van invulling van de uitkeringstoets waarbij op onderdelen gebruik is gemaakt van de wetsgeschiedenis.

1 Aanpak van de uitkeringstoets in deze handreiking

Uit de wet volgt dat toekomstgerichte informatie wordt betrokken: 'zal kunnen blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden'. Het uitgangspunt in deze handreiking is dat hierin het beste inzicht in wordt gekregen door een schatting van de toekomstige kasstromen te maken. Een bestuurder die verantwoord handelt, zal deze schattingen zorgvuldig en voorzichtig doen. De accountant kan hem hierbij bijvoorbeeld ondersteunen door het opstellen en presenteren van een liquiditeitsprognose. De mate van detaillering van een liquiditeitsprognose is afhankelijk van de aard en omvang van de onderneming van de BV en haar activiteiten.

Het is ook mogelijk dat het bestuur voldoende inzicht heeft in de verwachte liquiditeit op basis van beschikbare informatie als de recente jaarrekening en de lopende administratie. Denk bijvoorbeeld aan een onderneming die door de jaren heen steeds winstgevend is met een liquiditeitsoverschot dat niet nodig is voor de operationele bedrijfsactiviteiten. Ook zijn er geen signalen die wijzen op een mogelijk continuïteitsprobleem dan wel bijzondere omstandigheden of plannen die leiden tot veranderingen in de nabije toekomst. Of een situatie waar een dividenduitkering niet verantwoord is omdat de onderneming onvoldoende liquiditeiten heeft of in het voortbestaan wordt bedreigd.

2 Afweging van diverse belangen

De wettelijke regeling verwacht van bestuurders en aandeelhouders dat zij zich afvragen welke gevolgen een voorgenomen uitkering heeft voor de schuldeisers van de vennootschap. Dit past bij het algemene uitgangspunt in het BV-recht dat het bestuur zich bij haar taak moet richten op het belang van de vennootschap¹¹. Dit belang richt zich op continuïteit van de vennootschap op de langere termijn. Hierbij zal het bestuur de belangen moeten afwegen van verschillende betrokkenen, zoals aandeelhouders, crediteuren en werknemers. Bestuurders worden geacht om bij de uitkeringstoets zo

⁹ Zie paragraaf 38 van de herziene Standaard 4410 Samenstellingsopdrachten.

¹⁰ Zie art. 2:216 lid 2 BW.

¹¹ Zie artikel 2:239 lid 5 BW.

nodig het belang van de schuldeisers van de vennootschap te laten prevaleren boven dat van de aandeelhouders. Dit is het geval als zij weet of redelijkerwijs behoort te voorzien dat de vennootschap na de uitkering niet zal kunnen blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden.

Anderzijds mag een bestuur geen goedkeuring van de uitkering aan de aandeelhouders weigeren terwijl er geen enkele aanwijzing is voor het niet kunnen voldoen aan de opeisbare schulden. Dit blijkt uit het bewoording 'weigert slechts goedkeuring indien...' uit artikel 216 lid 2. Als het bestuur om andere redenen goedkeuring weigert, treedt het bestuur buiten zijn bevoegdheid.

3 Voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden

Het bestuur gaat na of sprake is van gebeurtenissen of omstandigheden die aanleiding geven tot twijfel over het voortbestaan van de onderneming. Bijvoorbeeld aanzienlijke verliezen, problemen met het betalen van crediteuren of het verlies van een belangrijke cliënt. Ratio's over de liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit kunnen een indicatie geven over het vermogen van de onderneming om te kunnen voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden. De solvabiliteit ziet op de verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen of de verhouding eigen/totaal vermogen en geeft een indicatie van de financiële gezondheid van de vennootschap op de langere termijn. Als het bestuur twijfel heeft over het voortbestaan van de onderneming, kan deze geen dividend uitkeren.

Vervolgens kan het bestuur een inschatting maken van de toekomstige kasstromen. Hierbij kunnen meerdere veronderstellingen over de toekomst worden uitgewerkt. Onderstaand volgen diverse aandachtspunten.

Opeisbare schulden

Bij de uitkeringstoets gaat het niet alleen om de op het moment van uitkering bestaande schulden maar ook om schulden die op het moment van uitkering redelijkerwijs voorzienbaar zijn. Het kan ook gaan om verplichtingen die voortvloeien uit bestaande rechtsverhoudingen, zoals een huurovereenkomst of salarissen van werknemers. Het gaat erom dat het bestuur alle verplichtingen betreft die van belang kunnen zijn voor de beoordeling of de vennootschap na de uitkering in staat is om door te blijven gaan met het betalen van de schuldeisers.

Periode

De beoordelingsperiode is volgens de parlementaire geschiedenis in principe een jaar vanaf het moment van uitkering. Een langere beoordelingsperiode is op zijn plaats als sprake is van bekende omstandigheden die relevant zijn na afloop van dat jaar. Bijvoorbeeld als het bestuur weet dat een lening kort na afloop van de eenjaarsperiode vervalt en niet zou kunnen worden afgelost door de uitkering. Een ander voorbeeld is een situatie waarin het bestuur weet dat er een verplichting aankomt in een vorm van een noodzakelijke vervanging van een machine over twee jaar. In dat geval is sprake van een voorzienbare verplichting.

Investeringsen

Ten aanzien van het betrekken van investeringen kan onderscheid worden gemaakt tussen door het bestuur gewenste investeringen en noodzakelijk geachte investeringen¹². Het bestuur is bevoegd om in zijn beoordeling investeringen te betrekken die noodzakelijk zijn voor het voortbestaan van de onderneming. De onderneming kan failliet gaan door het achterwege blijven van noodzakelijke investeringen die zonder winstuitkeringen wel mogelijk waren geweest. Daardoor zou de onderneming op (langere) termijn niet kunnen voortgaan met het betalen van de opeisbare schulden. De door het bestuur gewenste investeringen zijn daarentegen geen reden om de aandeelhouders een uitkering te weigeren. In dat geval is het aan te raden dat het bestuur¹³ de aandeelhouders in de algemene vergadering informeert over haar plannen en probeert te overtuigen van het belang van de gewenste investeringen voor de onderneming.

In het geval van een DGA speelt een eventuele discussie niet tussen bestuur en aandeelhouders. Dit is ook het geval als sprake is van meerdere aandeelhouders die ook de bestuurders zijn. In dat geval hoeft het bestuur zich niet te beperken tot de noodzakelijke investeringen en kan deze uitgaan van de door haar voorgenomen investeringen bij de uitkeringstoets. Het bestuur maakt dan de keuze of zij middelen wil aanwenden voor een uitkering of een gewenste investering.

¹² WPNR 2 juni 2012, Prof. Dr. Mr. P.M. van der Zanden RA.

¹³ De bestuurders en commissarissen hebben een raadgevende stem in de algemene vergadering (zie art. 2:227 lid 7 BW).

Het is van belang om in de liquiditeitsprognose toe te lichten welk uitgangspunt is gevolgd ten aanzien van de betrokken investeringen.

Statutaire of contractuele bepalingen

Ook is het belangrijk om rekening te houden met eventuele statutaire of contractuele bepalingen die een uitkering in de weg staan. Zoals een overeenkomst met de bank waarin voorwaarden zijn gesteld aan de verhouding eigen en vreemd vermogen of contractuele bepalingen met leveranciers. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat door het niet nakomen van een contractuele bepaling een krediet wordt ingetrokken waardoor de opeisbare verplichtingen niet kunnen worden betaald.

Als dit daarentegen leidt tot striktere voorwaarden, bijvoorbeeld een boete of hogere rente, dan hoeft dit geen belemmering te zijn voor de uitkeringstoets. De vraag is of de onderneming kan blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden. Dit is vergelijkbaar met het voorgaande onderscheid tussen wenselijke en noodzakelijke investeringen.

Ontvangsten

Bij het bepalen van de uitkeringsruimte mag rekening gehouden worden met inkomende gelden waaronder (nieuw) gesloten financieringsovereenkomsten, bijvoorbeeld het lenen van geld voor een investering. Ten aanzien van het gebruiken van een rekeningcourant krediet lijkt het logisch om dit per situatie te beoordelen. Hiermee wordt namelijk een nieuwe schuld gecreëerd die in de toekomst moet worden terugbetaald. Ook hier staat centraal of de onderneming kan blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden. Vergelijk een onderneming die een structureel oplopende bancaire schuld heeft waar onvoldoende inkomsten tegenover staan met een onderneming die een krediet nodig heeft om periodieke fluctuaties in ontvangsten en uitgaven op te vangen.

4 Vastlegging

De vastlegging van de balanstest, uitkeringstoets en het goedkeuringsbesluit van het bestuur is niet expliciet voorgeschreven in de wet. Het is wel aan te bevelen om deze door het bestuur van de vennootschap te laten vastleggen omdat het bestuur daarmee kan aantonen dat het de nodige zorgvuldigheid in acht heeft genomen. Dit versterkt haar positie bij een eventuele aansprakelijkheidsstelling. In het geval dat een vastlegging ontbreekt, impliceert de betaalbaarstelling van een dividenduitkering de goedkeuring van het bestuur. In bijlage 2 en 3 zijn stappenplannen opgenomen voor het vaststellen van een dividenduitkering door de Algemene vergadering respectievelijk een besluit daarover door het bestuur, inclusief voorbeelden van vastlegging in de notulen.

2.4.1 (Fiscaal) risico bij pensioen- of stamrechtovereenkomsten

Een fiscaal aandachtspunt is het uitkeren van dividend of het terugbetalen van aandelenkapitaal bij een BV met pensioen- of stamrechtovereenkomsten. De Belastingdienst kan dit beschouwen als een afkoop van het pensioen of het stamrecht. In dat geval is het gevolg een belastingheffing over het pensioen of stamrecht. Daarnaast werkt deze naheffing ook door op de uitkeringstoets: heeft de onderneming voldoende liquiditeit om een eventuele belastingnaheffing te kunnen betalen?

De Belastingdienst stelt namelijk dat na dividenduitkering (of de terugbetaling) voldoende vermogen moet achterblijven in de BV om het pensioen of het stamrecht op korte en lange termijn te kunnen betalen. Hierbij moet volgens de Belastingdienst worden uitgegaan van de waarde van de activa en passiva in het economische verkeer. De waarde in het economische verkeer die de fiscus hanteert is anders bepaald dan commerciële waarde volgens de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ)¹⁴. Als na de dividenduitkering (of de terugbetaling van aandelenkapitaal) te weinig vermogen zou achterblijven in de BV, is volgens de Belastingdienst sprake van afkoop van het pensioen of het stamrecht. Het gevolg is een belastingheffing over het pensioen of stamrecht. Als het risico van vooroverlijden deel uitmaakt van de door de BV uitgevoerde pensioen- en/of stamrechtovereenkomst moet hier rekening mee gehouden te worden voor het minimaal in de BV achter te blijven vermogen. Dit kan worden voorkomen door het risico van vooroverlijden te (her)verzekeren bij een professionele verzekeringsmaatschappij.

¹⁴ RJ-Uiting 2014-1 'Pensioenvoorziening directeuren-grotaandeelhouders'.

Over het uitgangspunt van de Belastingdienst bestaat geen jurisprudentie. Geadviseerd wordt om bij twijfel over de fiscale aanvaardbaarheid van een uitkering contact op te nemen met de Belastingdienst. Als sprake is van deelname aan het horizontaal toezicht dan maakt het voorleggen van zaken waarover een verschil van inzicht kan ontstaan met de belastingdienst onderdeel uit van het convenant. Een verdere toelichting van de Belastingdienst is opgenomen in Bijlage 4. Voor de laatste stand van zaken wordt verwezen naar de website van de Belastingdienst.

Verevening pensioen in het geval van echtscheiding DGA

In het geval van een echtscheiding van een DGA ontstaat vaak een schuld aan de ex-partner. Deze schuld wordt ook betrokken bij de uitkeringstoets. Een attentiepunt bij een pensioen in eigen beheer is dat het voor de ex-partner bij een verzekeraar af te storten bedrag vaak net zo hoog is als de totale voorziening. De aanspraak van de ex-partner wordt vaak gebaseerd op een pensioenberekening van een verzekeringsmaatschappij. Dat het bedrag hoger is dan de voorziening in eigen beheer wordt veroorzaakt door een lagere rekenrente en de winstopslag van een verzekeringsmaatschappij. Verder blijft de BV de toezegging en de daarmee samenhangende voorziening voor de DGA houden. Dit alles leidt tot een kostenpost in het resultaat en tot een uitstroom van middelen.

Aandachtspunten voor een uitkeringstoets:

- Hoe is de algehele financiële situatie van de onderneming (solvabiliteit, liquiditeit, rendement) waaronder de op het moment van uitkering bestaande schulden en de verwachte toekomstige ontwikkelingen?
- Zijn er statutaire of contractuele bepalingen die van invloed zijn op een uitkering (zoals bepaalde voorwaarden over ratio's)?
- Betrek de verplichtingen die op het moment van uitkering redelijkerwijs voorzienbaar zijn. Bijvoorbeeld schulden, loon van werknemers, afspraken met de bank, voorgenomen investeringen of daarvoor aangegane verplichtingen en dergelijke;
- Uitgangspunt is een periode van ten minste een jaar (vanaf het moment waarop de uitkeringstoets wordt uitgevoerd). Een langere termijn dan een jaar is op zijn plaats als sprake is van omstandigheden die relevant zijn na afloop van dat jaar;
- Kan de vennootschap na de uitkering blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden? Heeft een voorgenomen uitkering nadelige gevolgen voor de betrokkenen bij de BV, waaronder schuldeisers? Wat is het vennootschappelijk belang?
- Is sprake van een dividenduitkering bij een BV met een pensioen-of stamrechtovereenkomsten? Dit is een (fiscaal) aandachtspunt.
- Vastlegging van de eventuele balanstest, uitkeringstoets en het goedkeuringsbesluit bestuur is sterk aan te bevelen.

2.5 Bevoegdheid en aansprakelijkheid van bestuurders en aandeelhouders

De algemene vergadering is bevoegd tot het vaststellen van uitkeringen voor zover het eigen vermogen groter is dan de wettelijke en statutaire reserves ('balanstest'). Een besluit van de algemene vergadering in strijd met dat voorschrift is nietig. Als betaling aan de aandeelhouders heeft plaats gevonden, kunnen die bedragen als onverschuldigd betaald worden teruggevorderd. Als de bestuurders medewerking verlenen aan de uitvoering van een dergelijk besluit, kan zij aansprakelijk¹⁵ worden gesteld als de aandeelhouders het bedrag niet terug kunnen betalen.

Een ander vereiste voor de geldigheid van een uitkering is de goedkeuring door het bestuur, gebaseerd op het uitvoeren van de uitkeringstoets. Als die goedkeuring ten onrechte wordt gegeven kan aansprakelijkheid voor het bestuur ontstaan. Op grond van de wet¹⁶ weigert het bestuur slechts goedkeuring van de uitkering als het bestuur weet of redelijkerwijs behoort te voorzien dat de BV na de uitkering niet kan voortgaan met het voldoen van de haar opeisbare schulden. Als het bestuur in de laatstgenoemde situatie toch zijn medewerking verleent aan een dergelijke uitkering, dan is elke bestuurder hoofdelijk aansprakelijk voor het tekort dat door de uitkering is ontstaan¹⁷, vermeerderd

¹⁵ Bestuurdersaansprakelijkheid op grond van artikel 2:9 BW en/of artikel 2:248 BW.

¹⁶ Zie artikel 2:216 lid 1 BW.

¹⁷ Het tekort waarvoor de bestuurder aansprakelijk kan worden gesteld is niet gemaximeerd tot het bedrag van de uitkering. Denkbaar is dat als door het doen van de uitkering een groter tekort is ontstaan, de aansprakelijkheidsstelling dan groter kan zijn. Bijvoorbeeld als de dividenduitkering een belangrijke oorzaak is van het faillissement. Een ander voorbeeld is als een bank een groter bedrag aan financiering intrekt omdat door de uitkering niet aan de kredietvoorwaarden werd voldaan en waardoor

met de wettelijke rente vanaf moment van uitkering¹⁸. De bestuurder die kan aantonen dat hij niet nalatig is geweest in het treffen van maatregelen om de gevolgen van de uitkering af te wenden is niet hoofdelijk aansprakelijk¹⁹. Met een bestuurder wordt gelijkgesteld degene die het beleid van de vennootschap heeft bepaald of mede heeft bepaald, als ware hij bestuurder²⁰.

Aandeelhouders kunnen gehouden zijn om het ten onrechte uitgekeerde dividenden terug te betalen. Deze vergoedingsplicht is beperkt tot het ontvangen bedrag aan uitkering van vermogen vermeerderd met de wettelijke rente. Dit geldt alleen voor zover de aandeelhouder op het moment van uitkering wist of behoorde te voorzien dat de vennootschap niet kon voortgaan met het voldoen van haar opeisbare schulden²¹. Op het moment dat de bestuurders het ontstane tekort reeds hebben voldaan, is de aandeelhouder de terugbetaling verschuldigd aan de bestuurder.

2.5.1 Tegenstrijdig belang van een bestuurder bij goedkeuring dividend

Op grond van het nieuwe bv-recht dat geldt met ingang van 1 januari 2013 (wet bestuur & toezicht), mag een bestuurder niet deelnemen aan de totstandkoming van een besluit als hij een tegenstrijdig belang heeft. Deze nieuwe regel heeft mogelijk gevolgen voor het goedkeuringsbesluit van het dividend door het bestuur als het bijvoorbeeld gaat om goedkeuring door de bestuurder van een uitkering direct of indirect aan zichzelf.

Regeling tegenstrijdig belang

In de wet is geregeld dat de vennootschap beschermd moet worden tegen het risico dat een bestuurder zich bij zijn handelen laat leiden door een persoonlijk belang. Bij een tegenstrijdig belang mag een bestuurder volgens de wet niet deelnemen aan de totstandkoming van het besluit van het bestuur. Wanneer hierdoor geen bestuursbesluit kan worden genomen, wordt het besluit genomen door de raad van commissarissen. Bij ontbreken van een raad van commissarissen (RvC), wordt het besluit genomen door de algemene vergadering, tenzij de statuten anders bepalen (art 2:239 lid 6). Het verbod betreft zowel de voorbereiding van als de uiteindelijke stemming over een bestuursbesluit. Indien een besluit wordt genomen in strijd met de wettelijke en/of statutaire regeling omtrent een tegenstrijdig belang is het besluit vernietigbaar. In het geval van een uitkering kan een gevolg zijn dat deze teruggevorderd wordt (door de curator).

Onduidelijkheid bij goedkeuringsbesluit dividenduitkering

Onduidelijk is of de regeling over een tegenstrijdig belang van toepassing is op een goedkeuringsbesluit door het bestuur over een uitkering. Dit in het bijzonder als het gaat om goedkeuring door de bestuurder van een uitkering direct of indirect aan zichzelf. Als een tegenstrijdig belang regeling geldt voor een goedkeuringsbesluit door het bestuur, dan leidt dit bij een eenpersoonsvennootschap/ directeur grootaandeelhouder (DGA) er toe dat de algemene vergadering (= dezelfde DGA) het goedkeuringsbesluit dient te nemen, terwijl die algemene vergadering ook het orgaan is dat beslist over het doen van de uitkering. De vraag hoe hiermee moet worden omgegaan, is tijdens de parlementaire geschiedenis van de flex-bv en de wet bestuur & toezicht niet onder ogen gezien. Gevolg daarvan is dat er de volgende onduidelijkheid is:

- Valt het goedkeuringsbesluit inzake uitkeringen onder de regeling inzake tegenstrijdig belang? Zo ja:
- Hoe moet met de beoordeling van de aanwezigheid van het tegenstrijdig belang worden omgegaan?

In juridische kring wordt hier verschillend over gedacht. Een redenering is dat ook als een bestuurder een persoonlijk belang heeft bij de uitkering, hij zich bij een bestuursbesluit tot goedkeuring van dividend slechts hoeft te richten op voorkomen van betalingsonmacht. De goedkeuring is een specifiek aan de bestuurder toegekende taak om schuldeisers van de vennootschap te beschermen. In dat geval is de tegenstrijdig belang regeling niet van toepassing. Daarnaast heeft de wet de goedkeuring van een uitkering juist expliciet aan de bestuurder toegekend. Het zou vreemd zijn als de deze goedkeuring kan overgaan op de aandeelhouder. Anderen sluiten niet uit dat tegenstrijdig

het tekort groter is geworden dan de uitkering zelf. Let wel: als ook sprake is van onbehoorlijk bestuur dan is het bestuur aansprakelijk voor het tekort in het faillissement (zie artikel 2:248).

¹⁸ Zie artikelen 2:207 lid 2, 208 lid 6 BW en 2:216 lid 1 BW.

¹⁹ Zie artikel 2:216 lid 3 BW.

²⁰ Zie artikel 2:216 lid 4 BW.

²¹ Zie artikel 2:216 lid 3 BW.

belang wél een rol speelt, met name wanneer er meer bestuurders zijn en sommigen wel en anderen geen aandeelhouder.

Conclusie

Wij kunnen geen eenduidig advies geven omdat een uitspraak van een rechter ontbreekt en juristen verdeeld zijn. Voorzichtigheidshalve is het aan te raden om bij een dividenduitkering aan een bestuurder na te gaan of sprake kan zijn van een tegenstrijdig belang, zo nodig juridisch advies in te winnen en hierover verantwoording af te leggen in de notulen van het bestuur. Bijvoorbeeld door te documenteren waarom een tegenstrijdig belang al dan niet is aangenomen en welke maatregelen zijn genomen om de risico's van fouten te beperken.

Tegenstrijdig belang in jurisprudentie

Uit jurisprudentie over de regeling tegenstrijdig belang kan worden afgeleid dat sprake is van een tegenstrijdig belang *'als de bestuurder te maken heeft met zodanig onverenigbare belangen dat in redelijkheid kan worden betwijfeld of de bestuurder bij zijn handelen zich uitsluitend heeft laten leiden door het belang van de vennootschap en de daaraan verbonden onderneming'*. Het persoonlijk belang van de bestuurder wijkt dan substantieel af van een deelbelang dat is vertegenwoordigd in het vennootschappelijk belang. Denk aan een situatie dat een bestuurder zijn privé-belang boven het belang van de vennootschap en daarbij betrokkenen (werknemers, crediteuren) lijkt te stellen. Voor een 'tegenstrijdig belang' is niet vereist dat daadwerkelijk benadeling van de vennootschap heeft plaats gevonden. Het is belangrijk dat de bestuurder de schijn van belangentegenstelling vermijdt.

Als de bestuurder zelf een dividend ontvangt omdat hij ook aandeelhouder is, kan sprake zijn van een tegenstrijdig belang tussen de bestuurder als persoon en de vennootschap. Dit hoeft niet per definitie het geval te zijn: belangen van aandeelhouders en de vennootschap kunnen parallel lopen.

Gevolgen als de regeling tegenstrijdig belang van toepassing is

Wat zijn de mogelijke opties als de regeling tegenstrijdig belang van toepassing zou zijn:

- a Het is mogelijk statutair te bepalen dat de bestuurder bevoegd blijft, indien de (enig) bestuurder een tegenstrijdig belang heeft. Op grond van de statuten kan de bestuurder ondanks een tegenstrijdig belang het besluit toch nemen. Een dergelijke statutaire bepaling laat onverlet dat zorgvuldig met tegenstrijdige belangen wordt omgegaan.
Als in de statuten niet wordt afgeweken (zoals bij aangegeven bij a) en:
- b één of meer bestuurders (maar niet alle bestuurders) hebben een tegenstrijdig belang, is het raadzaam in de notulen van de bestuursvergadering tot uitdrukking te brengen dat deze bestuurders niet hebben deelgenomen aan de besluitvorming;
- c alle bestuurders of de enig bestuurder (de DGA) een tegenstrijdig belang heeft, dient het goedkeuringsbesluit in beginsel te worden genomen door de RvC (indien aanwezig) en bij ontbreken daarvan door de algemene vergadering (dat wil zeggen door de DGA in hoedanigheid van aandeelhouder). Omdat de wet het goedkeuringsbesluit nu juist expliciet bij het bestuur legt, is het raadzaam dat zowel de directie als de aandeelhouder het goedkeuringsbesluit (voorwaardelijk) neemt (dubbele besluitvorming). Immers, mocht achteraf komen vast te staan – bijvoorbeeld door een rechterlijke uitspraak - dat de goedkeuring niet door de aandeelhouder/commissaris kan worden genomen, zou het goedkeuringsbesluit alsnog ongeldig zijn.

Aandachtspunten bij een balanstest en uitkeringstoets:

- Als een uitkering wordt gedaan waardoor het eigen vermogen lager wordt dan de wettelijke of statutaire reserves (balanstest), dan werkt het bestuur mee aan een handeling die strijdig is met de wet. Het bestuur kan aansprakelijk worden gesteld als de aandeelhouders het bedrag niet terug kunnen betalen;
- Het bestuur kan aansprakelijk worden gesteld als een BV na een uitkering niet kan doorgaan met het betalen van haar opeisbare schulden (uitkeringstoets). De bestuurders zijn dan hoofdelijk aansprakelijk voor het tekort door de uitkering. De aandeelhouders kunnen worden verplicht het door hen ontvangen bedrag aan uitkering te vergoeden;
- Bij een dividenduitkering aan een bestuurder kan sprake zijn van een tegenstrijdig belang. Het is aan te raden om hier bedacht op te zijn, zo nodig juridisch advies in te winnen en verantwoording af te leggen in de notulen van het bestuur.

3 Rol van de accountant

3.1 Inleiding

Welke rol kan de accountant vervullen ter ondersteuning van de cliënt bij de balanstest en uitkeringstoets (Zie Par. 3.2)? En welke opdrachttype is hiervoor geschikt? In dit hoofdstuk wordt ingegaan op deze vragen. Hierbij is aangesloten op de Standaarden uit de NV COS omdat deze de accountant helpen bij het uitvoeren van een opdracht en de verantwoordelijkheid afbakenen van het bestuur en de accountant (Zie Par. 3.3). Verder is de uitvoering van de opdracht geborgd binnen een kwaliteitssysteem in het geval van een assurance opdracht of aan assurance verwante opdracht²².

3.2 Ondersteunende rol van de accountant

De besluitvorming over het ter beschikking stellen en uitkeren van dividend is de verantwoordelijkheid van het bestuur en de algemene vergadering. Een accountant moet voorkomen dat hij door het geven van een advies verantwoordelijkheden van de bestuurder overneemt. Hij loopt het risico dat eventuele benadeelden door een dividenduitkering hem daarop aanspreken. Dit was het geval in een uitspraak van de Hoge Raad²³ in 2010: de accountant was tekort geschoten in zijn positief advies voor het uitkeren van dividend, zelfs als hij zou hebben gewaarschuwd voor het risico voor de bestuurder. De accountant kan zich beter onthouden van het geven van advies over een dividenduitkering.

Een accountant die ondersteuning geeft, gaat niet op de stoel van de bestuurder zitten. Zijn rol kan bestaan uit het geven van informatie aan het bestuur. Hij stelt deze zo in staat om een weloverwogen besluit te nemen. Zo kan de accountant een liquiditeitsprognose samenstellen ten behoeve van een uitkeringstoets. Als gespreks- en 'sparringpartner' kan hij met het bestuur bespreken wat hun verwachtingen zijn en wijzen op risico's. Het is aan te raden om duidelijk te maken dat het bestuur verantwoordelijk is voor de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de prognose. Van belang is dat het bestuur zelf een besluit neemt over het doen van een uitkering. Dit is vergelijkbaar met het maken van een liquiditeitsprognose door een accountant ten behoeve van een investeringsbeslissing door het bestuur of management.

3.2.1 Vormen van ondersteuning

De mate van ondersteuning die de accountant geeft en de opdrachtvorm is afhankelijk van de vraagstelling en de omstandigheden bij de cliënt respectievelijk van de dienstverlening die de accountant wil aanbieden. Het is van belang om de verantwoordelijkheden van de bestuurder en de accountant duidelijk te communiceren, zoals bij de opdrachtbevestiging.

Uitgebreide ondersteuning

In deze handreiking is verondersteld dat het bestuur het beste een inschatting van toekomstige kasstromen kan maken om inzicht te krijgen in de vraag of de onderneming kan blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden (Zie Par. 2.4 Uitkeringstoets). De accountant kan hierbij ondersteunen door het samenstellen of beoordelen van een liquiditeitsprognose voor een uitkeringstoets. Ook kan hij een tussentijdse balans samenstellen of beoordelen ten behoeve van de uitvoering van de balanstest.

In paragraaf 3.3 wordt nagegaan welke Standaarden uit de NV COS hiervoor geschikt zijn. De Standaarden helpen de accountant bij het uitvoeren van een opdracht en het afbakenen van de verantwoordelijkheid van het bestuur en de accountant.

Beperkte ondersteuning

Het is mogelijk dat het bestuur voldoende inzicht heeft in de verwachte liquiditeitspositie op basis van beschikbare informatie als de recente jaarrekening en de lopende administratie. Bijvoorbeeld bij een gezonde onderneming met een surplus aan liquiditeiten die niet nodig zijn voor de operationele bedrijfsvoering (Zie Par. 2.4 onder 1. 'Aanpak van de uitkeringstoets in deze handreiking'). Ook dan kan het voorkomen dat het bestuur vragen heeft over de balanstest en uitkeringstoets. De accountant heeft dan een informerende rol en wijst hen op eventuele risico's. Zo kan hij het bestuur erop wijzen

²² Voor assurance-opdrachten (niet zijnde wettelijke controles) en aan assurance verwante opdrachten zijn de Nadere voorschriften accountantskantoren ter zake van assurance opdrachten (NVAK-ass) respectievelijk aan assurance verwante opdrachten (NVAK-aav) van toepassing.

²³ LJN: BM1688, Hoge Raad, 09/01916.

dat het verstandig is om het besluit van het bestuur en de afwegingen vast te leggen. Het bestuur kan ook behoefte hebben aan een gesprekspartner. De accountant kan het bestuur kritische vragen stellen over de door hen verwachte toekomstige ontwikkelingen door deze te relateren aan zijn kennis van de onderneming. Van belang is dat de besluitvorming bij het bestuur ligt, de accountant past een terughoudende rol. Het is aan te raden om de strekking van het gesprek op te nemen in een besprekingsverslag.

3.3 Soort opdracht bij uitgebreide ondersteuning

In deze paragraaf worden een aantal Standaarden uit de NV COS benoemd die geschikt zijn voor het samenstellen of beoordelen van financiële informatie door een accountant ten behoeve van een balanstest en uitkeringstoets door het bestuur.

1 *Het opstellen en presenteren van financiële informatie ter ondersteuning van het management (samenstellingsopdracht)*

a Het samenstellen van een liquiditeitsprognose

De accountant stelt een liquiditeitsprognose samen ten behoeve van de uitkeringstoets. De herziene Standaard 4410 is gericht op historische financiële informatie²⁴. Het doel van een samenstellingsopdracht is om het management te ondersteunen bij het opstellen en presenteren van financiële informatie²⁵. Dit op basis van informatie die door het management wordt verschaft. De Standaard kan ook worden toegepast voor toekomstgerichte financiële informatie, voor zover nodig aangepast²⁶. In dat geval is sprake van een vrijwillige toepassing van de herziene Standaard 4410. In hoofdstuk 4 volgt hier een uitwerking van.

b Samenstellen van een vermogensopstelling of een tussentijdse balans

Voor de balanstest kan gewoonlijk gebruik worden gemaakt van de jaarrekening. Het kan noodzakelijk of wenselijk zijn om gebruik te maken van een tussentijdse balans of een vermogensopstelling. Bijvoorbeeld als sprake is van een interim dividend of als de goedkeuring of de betaling van de uitkering op een later moment plaats vindt dan het moment waarop de jaarrekening is vastgesteld (Zie Par. 2.2). Als de BV geen wettelijke of statutair niet uitkeerbare reserves behoeft aan te houden, dan is geen sprake van een beklemd eigen vermogen. De balanstest is dan niet aan de orde.

De accountant kan een vermogensopstelling of een tussentijdse balans (en winst- en verliesrekening) samenstellen aan de hand van Standaard 4410 *Samenstellingsopdrachten*. Afhankelijk van de verschijningsvorm wordt Standaard 4410 verplicht (financieel overzicht²⁷) dan wel vrijwillig toegepast.

2 *Het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid over door het management opgestelde financiële informatie (beoordelingsopdracht)*

Een attentiepunt voor de samenstelpijktijk is dat bij het uitvoeren van een beoordelingsopdracht de accountant moet voldoen aan de regels voor assurance-opdrachten waaronder op het gebied van onafhankelijkheid.

a Beoordelen van een liquiditeitsprognose

De accountant kan een liquiditeitsprognose beoordelen aan de hand van Standaard 3400 *Onderzoek van toekomstgerichte financiële informatie*. Het doel is de geloofwaardigheid van de toekomstgerichte financiële informatie te vergroten door deze te onderzoeken en daarover te rapporteren²⁸. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen en presenteren van de toekomstgerichte financiële informatie.

²⁴ Uitgegaan wordt van de herziene Standaard 4410: ingangsdatum van de herziene Standaard 4410 is 1 januari 2016, waarbij eerdere toepassing is toegestaan.

²⁵ Zie paragraaf 16 van de herziene Standaard 4410.

²⁶ Zie paragraaf 2 en A3 van de herziene Standaard 4410.

²⁷ Vergelijk de definitie van financieel overzicht uit paragraaf 17 en A3a van de herziene Standaard 4410: Een kenmerkend verschil tussen financiële overzichten en andere historische financiële informatie dan financiële overzichten zijn de toelichtingen.

²⁸ Zie paragraaf 7 van Standaard 3400.

De accountant verstrekt in het algemeen slechts een beperkte mate van zekerheid over de aanvaardbaarheid van de door het bestuur van de entiteit opgestelde veronderstellingen²⁹. Kenmerkend voor toekomstgerichte financiële informatie is dat deze betrekking heeft op gebeurtenissen en acties die zich nog niet hebben voorgedaan en zich wellicht ook nooit zullen voordoen. De accountant is daarom niet in staat een oordeel uit te spreken of de uitkomsten zoals weergegeven in de toekomstgerichte financiële informatie daadwerkelijk behaald zullen worden.

b Beoordelen van een vermogensopstelling of een tussentijdse balans

De accountant kan een vermogensopstelling of tussentijdse balans (samen met de bijbehorende resultatenrekening) beoordelen aan de hand van de Standaarden 2400 of 2410³⁰. Standaard 2410 is gericht op tussentijdse financiële informatie³¹ en is alleen van toepassing voor een controlecliënt³² (jaarrekening), omdat deze aansluit op het daarvoor benodigde kennisniveau van de accountant over de entiteit en zijn omgeving. Als dit niet het geval is, dan houdt hij zich bij zijn beoordelingswerkzaamheden aan Standaard 2400.

Eventueel kan een accountant een vermogensopstelling of tussentijdse balans (samen met de bijbehorende winst- en verliesrekening) ook controleren aan de hand van de controlestandaarden 100-999³³. Een hoger zekerheidsniveau vraagt om meer en diepgaande werkzaamheden van de accountant.

3.3.1 Overige opdracht

Er is geen voorgeschreven opdrachtvorm voor het ondersteunen van het bestuur bij een uitkeringstoets of balanstest. Het is mogelijk om ondersteuning te geven in de vorm van een 'overige opdracht', niet zijnde een assurance opdracht of aan assurance verwante opdracht. Een risico is dat een accountant door het geven van een advies onbedoeld in een situatie belandt waarbij hij een deel van de verantwoordelijkheid van het bestuur voor de uitkeringstoets overneemt (Zie Par. 3.2). Het is dan ook van belang dat de accountant duidelijk maakt wat de verantwoordelijkheid is van het bestuur en wat zijn rol als accountant is en daar ook naar handelt. Een overige opdracht is vormvrij: dat betekent dat de accountant hier zelf een invulling aan zal moeten geven. In deze handreiking is daarom gebruik gemaakt van de Standaarden van de NV COS: deze bieden de accountant ondersteuning waarbij modellen beschikbaar zijn voor de opdrachtbevestiging en rapportage.

De ondersteunende rol van de accountant kan bestaan uit het geven van informatie aan het bestuur. Hij stelt deze zo in staat om een weloverwogen besluit te nemen. In hoofdstuk 4 volgt een toelichting op het samenstellen van een liquiditeitsprognose op basis van de herziene Standaard 4410. Hiervoor is gekozen omdat dit naar verwachting aansluit op de behoefte van de samenstelpraktijk en anderzijds omdat de Standaard zelf niet specifiek gericht is op het samenstellen van een prognose. Dit in tegenstelling tot het beoordelen van een prognose waarvoor Standaard 3400 van toepassing is.

²⁹ Zie paragraaf 8 en 9 van Standaard 3400.

³⁰ Standaard 2400 *Opdrachten tot het beoordelen van financiële overzichten* / Standaard 2410 *Het beoordelen van tussentijdse financiële informatie door de accountant van de entiteit*.

³¹ Zie paragraaf 2 van Standaard 2410: tussentijdse financiële informatie betreft een volledige of verkorte set van financiële overzichten over een periode die korter is dan de verslagperiode van de entiteit.

³² Zie paragraaf 3 van Standaard 2410.

³³ Voor de rapportering kan gebruik gemaakt worden van Standaard 805 *Bijzondere overwegingen - controles van een enkel financieel overzicht en controles van specifieke elementen, rekeningen of posten van een financieel overzicht*.

4 Samenstellen van een liquiditeitsprognose ten behoeve van een uitkeringstoets

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een uitwerking gemaakt van het samenstellen van een liquiditeitsprognose door de accountant ten behoeve van een uitkeringstoets door het bestuur. De liquiditeitsprognose wordt samengesteld voor het bestuur om deze in staat te stellen een besluit te nemen over een dividenduitkering. Voor accountants die werkzaam zijn bij de entiteit van de opdrachtgever of hieraan zijn verbonden (accountants in business) zijn met name paragraaf [4.3](#) (deels), [4.4](#) en [4.6](#) (deels) relevant.

4.2 Toepassing van Standaard 4410

De herziene Standaard 4410³⁴ is gericht op historische financiële informatie. Deze kan wel worden toegepast op toekomstgerichte financiële informatie, zo nodig in een aangepaste vorm.³⁵ In de handreiking is gekozen voor een vrijwillige toepassing van de herziene Standaard 4410. De accountant onderkent de volgende fasen bij zijn opdracht gebaseerd op Standaard 4410:

- Aanvaarding van de opdracht;
- Het uitvoeren van de opdracht;
- Documentatie;
- Rapportering.

De aandachtspunten voor een liquiditeitsprognose ten behoeve van een uitkeringstoets zijn onderstaand uitgewerkt aan de hand van deze fasen. Deze moeten in samenhang gelezen worden met de vereisten uit Standaard 4410.

Als de accountant op verzoek van het bestuur andere overzichten samenstelt, zoals kengetallen³⁶ of een tussentijdse balans en winst- en verliesrekening, kan hij daarbij ook gebruik maken van de herziene Standaard 4410. In het geval van een financieel overzicht is sprake van een verplichte toepassing van Standaard 4410 (Zie Par. [3.3](#) onder 1b 'Samenstellen van een vermogensopstelling of een tussentijdse balans'). De accountant geeft aan op welke onderdelen van zijn rapportage de samenstellingsverklaring van toepassing is.

4.3 Aanvaarding van de opdracht

In deze fase is het van belang dat het de opdrachtgever duidelijk is welke werkzaamheden de accountant zal uitvoeren, maar ook wat de beperkingen van deze werkzaamheden zijn. Door het samenstellen van een liquiditeitsprognose stelt de accountant het bestuur in staat een besluit te nemen over een dividenduitkering. De accountant waakt ervoor dat hij de verantwoordelijkheid van het bestuur overneemt om de uitkeringstoets uit te voeren. Het is denkbaar dat de opdracht van het bestuur mogelijk is ingegeven om zich hiermee in te dekken tegen eventuele aansprakelijkheid. Ook kunnen bijvoorbeeld verschillen van inzicht bestaan tussen de bestuurder en een of meer aandeelhouders omtrent de uitkering.

In Standaard 4410 zijn voorwaarden voor opdrachtaanvaarding weergegeven³⁷. Enkele aanvullende aandachtspunten ter bespreking met het bestuur zijn:

- Doelstelling van de liquiditeitsprognose;
De liquiditeitsprognose wordt samengesteld voor het bestuur met als doel een besluit te nemen over een dividenduitkering;
- Verantwoordelijkheden van het bestuur;
 - Het bestuur besluit of de uitkering mogelijk is op basis van de liquiditeitsbegroting.
 - Het bestuur is verantwoordelijk voor de relevante informatie die wordt opgenomen in de liquiditeitsbegroting.
- Beoogde gebruik en eventuele beperkingen in gebruik en verspreiding;

³⁴ Ingangsdatum van de herziene Standaard 4410 is 1 januari 2016, waarbij eerdere toepassing is toegestaan.

³⁵ Zie paragraaf 2 en A3 van herziene Standaard 4410

³⁶ Zie paragraaf 2 en A4 van herziene Standaard 4410

³⁷ Zie paragraaf 24 en 25 herziene Standaard 4410

Omdat de liquiditeitsprognose specifiek wordt opgesteld voor de uitkeringstoets, kan deze voor ander gebruik minder geschikt zijn (beperking in het gebruik). Zo worden voor de uitkeringstoets in principe de noodzakelijk geachte investeringen betrokken en maken andere gewenste investeringen geen onderdeel uit van de liquiditeitsprognose (Zie Par. 2.4). Daarnaast kan een beperking in de verspreiding van de liquiditeitsprognose worden aangebracht (Zie Par. 4.6);

- **Geschatte informatie;**
Een liquiditeitsprognose bestaat uit geschatte informatie over toekomstige gebeurtenissen waarbij de werkelijke uitkomst onzeker is.

De accountant neemt de overeengekomen opdrachtvoorwaarden op in een opdrachtbevestiging³⁸ of een andere schriftelijke overeenkomst.

4.4 Het uitvoeren van de opdracht

In Standaard 4410 zijn vereisten opgenomen over het uitvoeren van de opdracht³⁹. Onderstaand volgen een aantal aanvullende aandachtspunten bij de het samenstellen van een liquiditeitsprognose. Zie in dit kader ook paragraaf 2.3 Uitkeringstoets onder 3 'Voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden'.

Veronderstellingen en schattingen

Kenmerkend voor toekomstgerichte informatie is dat gebruik wordt gemaakt van veronderstellingen en schattingen over toekomstige gebeurtenissen waarbij de werkelijke uitkomst onzeker is. Het is daarom verstandig om rekening te houden met enige toleranties in verband met mogelijke inschattingfouten. Vaak is het nuttig om verschillende veronderstellingen door te rekenen in de liquiditeitsprognose.

De accountant is behulpzaam bij het verwerken van de plannen van het bestuur in de vorm van een liquiditeitsprognose. Deze informatie krijgt hij vooral door gesprekken met het bestuur. Voorbeelden van vragen zijn:

- Wat zijn de ontwikkelingen in de branche?
- Wat zijn de plannen en (resultaat)verwachtingen voor het komende jaar?
- Welke (des)investeringen gepland c.q. noodzakelijk?
- Zijn er wijzigingen in vaste afnemers, leveranciers of betalingstermijnen en - voorwaarden?
- Welke (andere) verplichtingen zijn er en welke gevolgen hebben deze voor de liquiditeit?

Zeker in de situatie waar twijfel is over de vraag of een uitkering mogelijk is zal de accountant intensief moeten spreken met de bestuurders om een goed beeld te krijgen van de voor de liquiditeitsprognose relevante zaken.

*Evaluatie van verkregen informatie*⁴⁰

Uitgaande van een samenstellingsopdracht is het niet de verantwoordelijkheid van de accountant om toetsende werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot de informatie die hij door het bestuur krijgt aangeleverd ten behoeve van de liquiditeitsprognose ter onderbouwing van de uitkeringstoets⁴¹. De accountant evalueert de verkregen informatie op basis van de kennis die hij heeft van de onderneming. Hij vraagt zich af of deze informatie realistisch is en past in het beeld dat hij heeft van de onderneming, de ondernemer en cijfers uit recente voorgaande perioden. Als de accountant zich ervan bewust wordt dat de liquiditeitsprognose afwijkingen van materieel belang bevat of op andere wijze misleidend is, stelt hij geschikte aanpassingen aan het management voor⁴².

De accountant vraagt het bestuur om te bevestigen dat zij het eens is met de liquiditeitsprognose, deze begrijpt en zich er verantwoordelijk voor voelt⁴³.

³⁸ In HRA deel 3 zal een voorbeeld worden opgenomen van een opdrachtbevestiging in het kader van een samenstellingsopdracht voor een liquiditeitsprognose (ten behoeve van een uitkeringstoets door het bestuur).

³⁹ Zie paragraaf 28 t/m 37 van herziene Standaard 4410.

⁴⁰ Zie paragraaf 22, 28, 31 en 34 van herziene Standaard 4410.

⁴¹ Zie paragraaf 6 van herziene Standaard 4410.

⁴² Zie paragraaf 34 van herziene Standaard 4410.

⁴³ Zie paragraaf 37 van herziene Standaard 4410.

Periode en mate van detail

De periode waarover de uitkeringstoets plaats vindt is meestal één jaar (Zie Par. 2.3). Tenzij sprake is van bijzondere omstandigheden, bijvoorbeeld als het bestuur weet dat een lening die kort na afloop van de eenjaarsperiode vervalt en niet zou kunnen worden afgelost door de dividend uitkering.

De mate van detaillering van een liquiditeitsprognose is afhankelijk van de aard en omvang van de onderneming en haar activiteiten. De samen te stellen liquiditeitsbegroting zal voldoende gedetailleerd moeten zijn om ook tussentijdse fluctuaties in de liquiditeiten te kunnen onderkennen. Dit is zeker van belang als er sprake is van seizoenpatronen. In de modebranche komen de meeste voorraden bijvoorbeeld binnen aan het begin van de herfst en het begin van de lente en worden vervolgens in een wat langere periode verkocht. De liquiditeitsbegroting moet de invloed van dit soort patronen zichtbaar maken.

Samenhang en consistentie

Een kasstroomoverzicht van het afgelopen jaar kan als referentiepunt worden gebruikt voor de liquiditeitsprognose. Door de liquiditeitsprognose in samenhang te maken met een geprognostiseerde balans, een geprognostiseerde winst-en-verliesrekening en eventuele investeringsbegroting, wordt voorkomen dat ontvangsten of uitgaven over het hoofd worden gezien. Daarmee wordt ook een beter inzicht verkregen in de oorsprong van de toe- of afname van de verwachte liquiditeitsontwikkeling. Een afnemend banksaldo is op zichzelf namelijk nog geen informatie. Een periode met een per saldo uitgaande kasstroom vormt geen indicatie dat het slecht gaat. Evenmin zegt een liquiditeitsoverschot dat het goed gaat. Het laatste kan duiden op een afname van werkkapitaal.

Bij het opstellen van de liquiditeitsprognose houdt de accountant rekening met belangrijke implicaties van de plannen. Hij let op de onderlinge consistentie van de plannen en de verwerking in de prognose.

Verrekening dividend met een schuld in rekening-courant

Soms wil een DGA het uit te keren dividend verrekenen met zijn schuld in rekening-courant aan BV⁴⁴. In de liquiditeitsprognose komt dan enkel de dividendbelasting tot uitdrukking als uitgaande kasstroom. Hoewel de uitkering niet expliciet tot uitdrukking komt in de liquiditeitsprognose, moet deze impliciet wel worden meegewogen bij de beoordeling van het kunnen terugbetalen van de opeisbare schulden door het bestuur. Een rekening-courant vordering op de DGA is naar zijn aard een direct opeisbare lening. Het vervallen daarvan mag geen gevolgen hebben voor de (tijdsige) terugbetaling van andere schuldeisers.

4.5 Documentatie

Bij het opstellen van een liquiditeitsprognose gaat het vaak om zachte informatie. De begroting wordt in belangrijke mate beïnvloed door de plannen en de intenties van het bestuur. Het is belangrijk de informatie over deze plannen en intenties, die veelal verkregen worden uit gesprekken met de bestuurders goed te documenteren. Onderdeel van de opdrachtdocumentatie is een aansluiting van de liquiditeitsprognose met deze informatie. Vergelijk in dit kader de vereiste uit Standaard 4410 over de opdrachtdocumentatie⁴⁵.

4.6 Rapportering

De accountant zal het samengestelde financiële overzicht aan het bestuur afgeven. Het is van belang om in de toelichting bij de liquiditeitsprognose de veronderstellingen en uitgangspunten uiteen te zetten en de datum op te nemen waarop de toekomstgerichte financiële informatie werd opgesteld. Zeker als sprake is specifieke uitgangspunten of afwijkende grondslagen zal dit goed moeten worden toegelicht waarbij het voor de hand ligt om ook de impact daarvan toe te lichten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het vermelden van de noodzakelijk geachte investeringen als uitgangspunt voor de liquiditeitsprognose, maar ook van andere voorziene investeringen die daarin niet zijn opgenomen.

⁴⁴ Overigens mag in de jaarrekening een (voorgenomen) dividenduitkering aan de DGA niet verrekend worden met zijn rekening-courant vordering. Salderen is niet mogelijk omdat de dividendverplichting nog niet als schuld kwalificeert, maar als voorwaardelijke verplichting.

⁴⁵ Zie paragraaf 38 over documentatie uit de herziene Standaard 4410.

De accountant geeft een samenstellingsverklaring af bij de liquiditeitsprognose⁴⁶: vergelijk daartoe de vereisten uit Standaard 4410 over de samenstellingsverklaring⁴⁷. Als sprake is van specifieke uitgangspunten of afwijkende grondslagen zal de prognose vaak niet geschikt zijn voor andere doelstellingen. De accountant zal dit toelichten in zijn verklaring⁴⁸. De NBA is van mening dat het in dat geval ook vaak verstandig is een beperking in de gebruikerskring aan te geven. Dit mag er niet toe leiden dat de bestuurder zich niet kan verantwoorden, mocht de terechtheid van de door de bestuurder geaccordeerde uitkering in twijfel worden getrokken. Daarnaast is het zorgvuldig om in de samenstellingsverklaring te vermelden dat de werkelijke uitkomsten naar alle waarschijnlijkheid zullen afwijken van de voorspelling en dat deze afwijking belangrijk kan zijn. Als de accountant naast de liquiditeitsprognose nog andere overzichten samenstelt, identificeert hij deze in zijn samenstellingsverklaring.

Gezien het doel van de opdracht is het van belang dat de accountant het beeld dat uit de liquiditeitsprognose komt bespreekt met het bestuur en hen daarbij attendeert op eventuele risico's en gevolgen van een besluit. De bestuurders baseren zich namelijk bij hun besluitvorming over de dividenduitkering op de prognose en kunnen aansprakelijk worden gesteld als zij deze taak niet naar behoren uitvoeren. Het besluit over de uitkering is een keuze en verantwoordelijkheid van het bestuur.

De accountant overweegt of hij, op grond van paragraaf 38 van Standaard 4410 uit de NV COS, de discussie met de bestuurders documenteert, bijvoorbeeld in de vorm van een bespreekverslag.

⁴⁶ In HRA deel 3 zal een voorbeeld worden opgenomen van een Samenstellingsverklaring van de accountant bij een liquiditeitsprognose (ten behoeve van een uitkeringstoets door het bestuur). Deze wordt gebaseerd op de nieuwe voorbeeldtekst bij de herziene Standaard 4410.

⁴⁷ Zie paragraaf 39 t/m 41 van herziene Standaard 4410.

⁴⁸ Zie paragraaf A61.

BIJLAGE 1: Aandachtspunten bij een dividenduitkering

Deze bijlage is een weergave van aandachtspunten uit hoofdstuk 2 van de NBA-handreiking. Dit is geen uitputtende opsomming.

Aandachtspunten bij een dividenduitkering	Verwijzing
Samenstellingsopdracht bij jaarrekening	NBA Alert 29
- De accountant wijst het bestuur op zijn wettelijke plicht om de toelaatbaarheid van de uitkering te toetsen, op zijn bevoegdheid en de mogelijke aansprakelijkheid van bestuurders; - Accountant gaat na of voorgenomen dividend invloed heeft op continuïteit in het kader van de jaarrekening; - Attentiepunt jaarrekening: omvang van de wettelijke reserve deelnemingen bij een dividenduitkering uit een deelneming.	Hst. 8 Bijlage 1: vraag 1 t/m 5 Bijlage 2
Ondersteuning bij dividenduitkering	NBA-handreiking
<i>Aandachtspunten voor een balanstest:</i>	Par. 2.3
- Zijn er wettelijke en/of statutaire reserves? In dat geval een balanstest uitvoeren; - Is sprake van een dividenduitkering uit een BV-deelneming? Deze kan van invloed zijn op de omvang van de wettelijke reserve deelnemingen bij de moedermaatschappij (en daarmee relevant voor de balanstest).	
<i>Aandachtspunten voor een uitkeringstoets:</i>	Par. 2.4
- Hoe is de algehele financiële situatie van de onderneming (solvabiliteit, liquiditeit, rendement) waaronder de op het moment van uitkering bestaande schulden en de verwachte toekomstige ontwikkelingen? - Zijn er statutaire of contractuele bepalingen die van invloed zijn op een uitkering (zoals bepaalde voorwaarden over ratio's)? - Betrek de verplichtingen die op het moment van uitkering redelijkerwijs voorzienbaar zijn. Bijvoorbeeld schulden, loon van werknemers, afspraken met de bank, voorgenomen investeringen of daarvoor aangegane verplichtingen en dergelijke; - Uitgangspunt is een periode van ten minste een jaar (vanaf het moment waarop de uitkeringstoets wordt uitgevoerd). Een langere termijn dan een jaar is op zijn plaats als sprake is van omstandigheden die relevant zijn na afloop van dat jaar; - Kan de vennootschap na de uitkering blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden? Heeft een voorgenomen uitkering nadelige gevolgen voor de betrokkenen bij de BV, waaronder schuldeisers? Wat is het vennootschappelijk belang? - Is sprake van een dividenduitkering bij een BV met een pensioen-of stamrechtovereenkomsten? Dit is een (fiscaal) aandachtspunt; - Vastlegging van de eventuele balanstest, uitkeringstoets en het goedkeuringsbesluit bestuur is sterk aan te bevelen.	
<i>Aandachtspunten over bevoegdheid en aansprakelijkheid van bestuurders en aandeelhouders:</i>	Par. 2.5
- Als een uitkering wordt gedaan waardoor het eigen vermogen lager wordt dan de wettelijke of statutaire reserves (balanstest), dan werkt het bestuur mee aan een handeling die strijdig is met de wet. Het bestuur kan aansprakelijk worden gesteld als de aandeelhouders het bedrag niet terug kunnen betalen; - Het bestuur kan aansprakelijk worden gesteld als een BV na een uitkering niet kan doorgaan met het betalen van haar opeisbare schulden (uitkeringstoets). De bestuurders zijn dan hoofdelijk aansprakelijk voor het tekort door de uitkering. De aandeelhouders kunnen worden verplicht het door hen ontvangen bedrag aan uitkering te vergoeden;	

Aandachtspunten bij een dividenduitkering	Verwijzing
• Bij een dividenduitkering aan een bestuurder kan sprake zijn van een tegenstrijdig belang. Het aan te raden om hier bedacht op te zijn, zo nodig juridisch advies in te winnen en verantwoording af te leggen in de notulen van het bestuur.	

BIJLAGE 2: Stappenplan voor het vaststellen van een dividenduitkering door de Algemene Vergadering

In deze bijlage is een stappenplan opgenomen voor het vaststellen van een dividenduitkering door de algemene vergadering van aandeelhouders (Algemene Vergadering) van een besloten vennootschap (BV). Hierbij zijn voorbeelden opgenomen voor een vastlegging in de notulen van de Algemene Vergadering. Verondersteld is dat voorafgaand aan het besluit over de dividenduitkering de jaarrekening is vastgesteld door de Algemene Vergadering. Het stappenplan heeft geen betrekking op formaliteiten voor het houden van een Algemene Vergadering, zoals de oproepingsvereisten, stemgerechtigdheid en aanwezigheid ter vergadering.

Een voorwaarde voor het gebruik van het voorbeeld van vastlegging in de praktijk is dat deze het verloop van de vergadering daadwerkelijk weergeeft. Het is van belang om deze aan te passen aan de betreffende situatie.

TE DOORLOPEN STAPPEN VOOR EN TIJDENS DE VERGADERING	VOORBEELD VAN VASTLEGGING VERGADERING
1 Bevoegdheid Algemene Vergadering Ga in de statuten na of de Algemene Vergadering bevoegd is tot het vaststellen van uitkeringen. De statuten kunnen deze bevoegdheid beperken of toekennen aan een ander orgaan (zie artikel 2:216 lid 1 BW). 2 Wettelijke en/of statutaire reserves Ga na of wettelijke en/of statutaire reserves aanwezig zijn in de jaarrekening waarop de uitkering betrekking heeft dan wel dat deze na die datum zijn ontstaan (indien het dividend later wordt uitgekeerd). Zo ja: Ga na tot welk bedrag de Algemene Vergadering bevoegd is om de uitkering vast te stellen: het totale eigen vermogen minus wettelijke en/of statutaire reserves (zie artikel 2:216 lid 1 BW). 3 Voorstel tot dividenduitkering Geef een voorstel tot dividenduitkering aan de Algemene Vergadering. Maak hierbij het voorbehoud voor goedkeuring door het bestuur.	Voorstel voor een dividenduitkering Aan de orde is het volgende voorstel tot dividenduitkering. De Algemene Vergadering is bevoegd tot vaststelling van uitkeringen op grond van het bepaalde in artikel (...) van de statuten van de vennootschap. <i>Geen wettelijke en/of statutaire reserves aanwezig:</i> De Algemene Vergadering constateert dat volgens de op (datum) vastgestelde jaarrekening van de vennootschap over boekjaar (...) geen wettelijke en/of statutaire reserves aanwezig zijn dan wel na die datum zijn ontstaan. <i>Wel wettelijke en/of statutaire reserves aanwezig:</i> De Algemene Vergadering constateert dat volgens de op (datum) vastgestelde jaarrekening van de vennootschap over boekjaar (...) wettelijke en/of statutaire reserves aanwezig zijn dan wel na die datum zijn ontstaan. Het eigen vermogen van de vennootschap mag door het doen van de dividenduitkeringen, als in dit besluit bedoeld, niet kleiner worden dan de aanwezige wettelijke en statutaire reserves. De Vergadering is derhalve bevoegd tot het vaststellen van een uitkering van maximaal € [zijnde het totale eigen vermogen minus wettelijke en/of statutaire reserves]. Het voorgaande in acht nemende wordt door de voorzitter van de Algemene Vergadering voorgesteld om een dividend uit te keren ten laste van de (winst)reserves ter grootte van in totaal € , te weten € per aandeel. Het besluit tot uitkering heeft geen gevolg zolang het bestuur geen goedkeuring aan dit besluit heeft verleend.

4 Gebruik raadgevende stem

Willen de bestuurders of de commissarissen een raadgevende stem uitbrengen over de dividenduitkering?

Toelichting: De bestuurders en de commissarissen hebben in de algemene vergadering een raadgevende stem (zie art. 2:227 lid 7 BW). De bevoegdheid tot het uitbrengen van een raadgevende stem van een bestuurder staat los van de bevoegdheid tot het al dan niet verlenen van goedkeuring aan het besluit tot uitkering op grond van art. 2:216 lid 2 BW.

5 Besluit

De Algemene Vergadering neemt een besluit over het voorstel tot dividenduitkering.

Raadgevende stem bestuurders (en commissarissen)

De bestuurder(s) [eventueel: en de commissarissen] is/zijn in de gelegenheid gesteld om een raadgevende stem als bedoeld in artikel 2:227 lid 7 Burgerlijk Wetboek en heeft/ hebben daarvan [eventueel: geen] gebruik gemaakt.

[Eventueel motivering aangeven als gebruik is gemaakt van raadgevende stem]

Besluit

- De Algemene Vergadering besluit met algemene stemmen tot het doen van de uitkering;
- De stemming van de Algemene Vergadering over het voorstel tot uitkering geeft xx goedkeurende stemmen (xx %) en xx afkeurende stemmen (xx %). Dit betekent dat de Algemene Vergadering [niet] besluit tot het doen van de voorgestelde uitkering.

BIJLAGE 3: Stappenplan voor een besluit over een dividenduitkering door het bestuur

In deze bijlage is een stappenplan opgenomen voor een besluit door het bestuur over het dividendvoorstel van de Algemene Vergadering (Algemene Vergadering) van een besloten vennootschap (BV). Hierbij zijn voorbeelden opgenomen voor een vastlegging in de notulen van het bestuur. Het stappenplan heeft geen betrekking op de formaliteiten voor het houden van een bestuursvergadering (zoals oproepingsvereisten, stemgerechtigdheid en aanwezigheid ter vergadering).

Een voorwaarde voor het gebruik van het voorbeeld van vastlegging is dat deze het verloop van de vergadering daadwerkelijk weergeeft. Het is van belang om deze aan te passen aan de betreffende situatie.

TE DOORLOPEN STAPPEN VOOR EN TIJDENS DE VERGADERING	VOORBEELD VAN VASTLEGGING VERGADERING
1 Onderwerp van besluit Introduceer het onderwerp van besluitvorming. Geef aan wat het bestuur ter voorbereiding op het besluit heeft gedaan.	Besluit van de Algemene Vergadering Aan de orde komt het navolgende besluit van de Algemene Vergadering ⁴⁹ . De Algemene Vergadering heeft op (datum) besloten om aan haar aandeelhouders een dividenduitkering te doen van € (bedrag). Ingevolge artikel 2:216 lid 2 BW heeft dit besluit slechts gevolg indien het bestuur zijn goedkeuring heeft verleend aan deze dividenduitkering. Daartoe heeft het bestuur een balanstest en uitkeringstoets uitgevoerd.
2 Balanstest (als wettelijke en/of statutaire reserves aanwezig zijn): Ga na of het dividendvoorstel binnen de bevoegdheid van de Algemene Vergadering ligt (zie artikel 2:216 lid 1 BW).	Balanstest Het bestuur constateert dat volgens de op (datum) vastgestelde jaarrekening over boekjaar (...), [geen] wettelijke en/of statutaire reserves aanwezig zijn dan wel na die datum zijn ontstaan. De Algemene Vergadering heeft beoordeeld of het eigen vermogen van de vennootschap door het doen van de dividenduitkering niet kleiner wordt dan de wettelijke en statutaire reserves van de vennootschap. De Algemene Vergadering is bevoegd tot het vaststellen van een uitkering van maximaal € [zijnde het totale eigen vermogen minus wettelijke en/of statutaire reserves]. Het bestuur constateert dat deze beoordeling door de Algemene Vergadering correct heeft plaatsgevonden.
3 Uitkeringstoets (voorbeeld met een positief oordeel) Het bestuur voert een uitkeringstoets uit aan de hand van een liquiditeitsprognose.	Uitkeringstoets (aan de hand van een liquiditeitsprognose) Het bestuur heeft aan de hand van een liquiditeitsprognose beoordeeld of de

⁴⁹ De statuten kunnen bevoegdheden beperken of toekennen aan een ander orgaan dan de Algemene Vergadering.

Het bestuur voert een uitkeringstoets uit zonder een liquiditeitsprognose⁵⁰.

vennootschap na het doen van de dividenduitkering kan blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden. Het bestuur is niet bekend met feiten of redelijkerwijs te voorziene omstandigheden waardoor de vennootschap na het doen van de dividenduitkering niet langer in staat is tot het betalen van haar opeisbare schulden. Voor de liquiditeitsprognose wordt verwezen naar de bijlage(n) (bijlagennummers).

Uitkeringstoets (zonder een liquiditeitsprognose)

Het bestuur heeft beoordeeld of de vennootschap na het doen van de dividenduitkering kan blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden. Het bestuur is niet bekend met feiten of redelijkerwijs te voorziene omstandigheden waardoor de vennootschap na het doen van de dividenduitkering niet langer in staat is tot het betalen van haar opeisbare schulden. Het bestuur heeft daarbij in aanmerking genomen dat: [passende motivatie opnemen voor de betreffende vennootschap, voorbeelden zijn:]

-
- De onderneming de laatste jaren winstgevend is waaronder het meest recente jaar;
- Zij verwacht dat de onderneming de opeisbare schulden kan betalen;
- Zij niet verwacht dat op korte termijn anderszins liquiditeiten worden onttrokken;
- Zij geen afwijkende ontwikkelingen voorziet.

Het bestuur neemt een besluit over de dividenduitkering.

Besluit tot goedkeuring

- Het bestuur geeft haar goedkeuring aan deze dividenduitkering ter hoogte van € ;
- Het bestuur geeft zijn goedkeuring aan deze dividenduitkering ter hoogte van € Het bestuur heeft kennis genomen van het bezwaar van bestuurder xx tegen dit voorstel: [motivering]

4 Uitkeringstoets (voorbeeld met een negatief oordeel)

Het bestuur voert een uitkeringstoets uit aan de hand van een

Uitkeringstoets (aan de hand van een liquiditeitsprognose)

⁵⁰ Het is mogelijk dat het bestuur geen behoefte heeft aan een afzonderlijke liquiditeitsprognose omdat het bestuur op andere wijze voldoende inzicht heeft in de verwachte ontwikkelingen in de liquiditeitspositie (voor toelichting en voorbeelden zie paragraaf 2.3 onder 'Aanpak van de uitkeringstoets in deze handreiking').

liquiditeitsprognose. Het bestuur voert een uitkeringstoets uit zonder een liquiditeitsprognose⁵¹. Het bestuur neemt een besluit over de dividenduitkering. In de voorbeeldtekst is een afkeurend besluit opgenomen.	Het bestuur heeft aan de hand van een liquiditeitsprognose beoordeeld of de vennootschap na het doen van de dividenduitkering kan blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden. Het bestuur is bekend met feiten of redelijkerwijs te voorziene omstandigheden waardoor zij de vennootschap na het doen van de dividenduitkering niet langer in staat acht tot het betalen van haar opeisbare schulden. Voor de liquiditeitsprognose wordt verwezen naar de bijlage(n) (bijlagennummers). Uitkeringstoets (zonder een liquiditeitsprognose) Het bestuur heeft beoordeeld of de vennootschap na het doen van de dividenduitkering kan blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden. Het bestuur is bekend met feiten of redelijkerwijs te voorziene omstandigheden waardoor zij de vennootschap na het doen van de dividenduitkering niet langer in staat acht tot het betalen van haar opeisbare schulden. Het bestuur heeft daarbij in aanmerking genomen dat..... <i>[passende motivatie opnemen voor de betreffende vennootschap, voorbeelden zijn:]</i> -; - <i>Zij na de uitkering niet in staat zal zijn om voorwaarden van een leningsovereenkomst na te leven;</i> - <i>Zij na de uitkering niet in staat zal zijn om crediteuren te betalen.</i> Besluit tot afkeuring Het bestuur geeft geen goedkeuring aan deze dividenduitkering ter hoogte van € in verband met de hiervoor genoemde overwegingen.
--	--

⁵¹ Het is mogelijk dat het bestuur geen behoefte heeft aan een afzonderlijke liquiditeitsprognose omdat het bestuur op andere wijze voldoende inzicht heeft in de verwachte ontwikkelingen in de liquiditeitspositie (voor toelichting en voorbeelden zie paragraaf [2.3](#) onder 'Aanpak van de uitkeringstoets in deze handreiking').

BIJLAGE 4: Pensioen/stamrecht eigen beheer en terugbetalen aandelenkapitaal of uitkeren dividend

Betreft Vraag & Antwoord 12-008 d.d. 210912 van de Belastingdienst, gerelateerd aan Artikel 19b, eerste en achtste lid, Wet op de loonbelasting 1964

Zie http://www.belastingdienstpensioensite.nl/VA_12-008.htm

Vraag

Vanaf 1 oktober 2012 is het nieuwe BV-recht (Flex BV) van kracht. In het nieuwe BV-recht is onder meer het minimum aandelenkapitaal van € 18.000 vervallen. Bestaande BV's kunnen het eerder gestorte (minimum) aandelenkapitaal na het aanpassen van de statuten bijna helemaal terugbetalen aan de aandeelhouder(s). Ook de civielrechtelijke regels voor het uitkeren van dividend zijn gewijzigd. Het uitkeren van dividend is alleen mogelijk na goedkeuring door het bestuur van de BV. Het bestuur moet toetsen of de continuïteit van de onderneming niet in gevaar komt door de dividenduitkering. Een ten onrechte door het bestuur goedgekeurde dividenduitkering kan tot gevolg hebben dat het bestuur door benadeelde schuldeisers aansprakelijk wordt gesteld.

Kan het terugbetalen van aandelenkapitaal of het uitkeren van dividend ook gevolgen hebben voor de fiscale behandeling van een door de BV uitgevoerde pensioen- of stamrechtovereenkomst?

Antwoord

Ja, het terugbetalen van aandelenkapitaal of het uitkeren van dividend kan ook gevolgen hebben voor de fiscale behandeling van een door de BV uitgevoerde pensioen- of stamrechtovereenkomst. Indien de BV door het terugbetalen van het aandelenkapitaal of het uitkeren van dividend niet langer in staat is om het pensioen en/of stamrecht volledig uit te keren, is er sprake van een (gedeeltelijke) afkoop van pensioen of stamrecht. De volledige pensioen- en/of stamrechtsaanspraak wordt dan op grond van artikel 19b van de Wet LB direct in de belastingheffing betrokken. Op grond van artikel 30i van de AWR wordt er bij de pensioen- en/of stamrechtgerechtigde bovendien revisierente in rekening gebracht.

Voor de vraag of de BV nog in staat is om het pensioen en/of stamrecht volledig uit te keren, is het na de uitkering van kapitaal of dividend resterende vermogen van de BV van belang. Er moet voldoende vermogen in de BV achterblijven om het pensioen en/of stamrecht op de korte en lange termijn volledig te kunnen uitbetalen. Voor deze toets moeten alle activa en passiva van de BV (dus inclusief de pensioen- en/of stamrechtverplichting) gewaardeerd worden op de werkelijke waarde in het economische verkeer. De waarde van de pensioen- en/of stamrechtverplichting is minimaal gelijk aan de koopsom die aan een professionele verzekeringsmaatschappij betaald zou moeten worden voor het onderbrengen van die verplichting (zie ook onderdeel A van het besluit 'Waarderingsaspecten van pensioenen en lijfrenten' (besluit van 3 juli 2008, nr. CPP2008/447M)). Bij het vaststellen van de waarde moet onder meer rekening worden gehouden met een toegekende indexatie van de pensioen- en/of stamrechtuitkeringen.

Indien het risico van vooroverlijden deel uit maakt van de door de BV uitgevoerde pensioen- en/of stamrechtovereenkomst dient hier rekening mee gehouden te worden voor het minimaal in de BV achter te blijven vermogen. Onder het risico van vooroverlijden wordt verstaan het risico dat de BV aan de partner en/of kinderen uitkeringen moet doen bij het overlijden van de DGA vóór de reguliere ingangsdatum van de uitkeringen zoals opgenomen in de pensioen- of stamrechtovereenkomst. Indien het vooroverlijden zich daadwerkelijk voordoet, is het op de balans van de BV voor het pensioen of stamrecht gereserveerde bedrag (fors) lager dan de werkelijke contante waarde van de toekomstige uitkeringen aan de partner en/of kinderen. Dit doet zich zowel voor bij een pensioen- of stamrechtverplichting op basis van de fiscale waarderingsregels als bij een verplichting op basis van de door professionele verzekeringsmaatschappijen gehanteerde tarieven.

In de door professionele verzekeringsmaatschappijen gehanteerde tarieven wordt rekening gehouden met het risico van vooroverlijden op basis van de uit de gehanteerde overlevingstafels voortvloeiende statistische kansen op overlijden. Indien een verzekerde in werkelijkheid eerder overlijdt dan op basis van de statistische kans mocht worden verwacht, kan een professionele verzekeringsmaatschappij nog steeds aan haar uitkeringsverplichtingen voldoen. Voor professionele

verzekeringsmaatschappijen gelden strenge wettelijke liquiditeits- en solvabiliteitseisen. Verder voert een professionele verzekeraar een groot aantal van dit soort verzekeringsovereenkomsten uit. In de premies en koopsommen van alle door de verzekeraar uitgevoerde verzekeringsovereenkomsten zal rekening zijn gehouden met het risico van vooroverlijden. In verreweg de meeste gevallen doet dat vooroverlijden zich echter niet of op een later moment voor. De verzekeraar hoeft in die gevallen dus niet of pas later uit te keren dan verwerkt in het tarief. Het hieruit voor de verzekeraar voortvloeiende voordeel wordt gebruikt ter financiering van de gevallen waar het vooroverlijden zich eerder voordoet. Een professionele verzekeraar maakt op dit punt gebruik van de compenserende werking binnen het grote aantal uitgevoerde verzekeringsovereenkomsten.

Een BV die slechts één of enkele pensioen- en/of stamrechtsovereenkomst(en) uitvoert, kan in het algemeen geen gebruik maken van de compenserende werking binnen de uitgevoerde verzekeringsovereenkomsten. Indien een BV het risico van vooroverlijden niet verzekert, zal de BV er op andere wijze voor moeten zorgen dat er voldoende financiële middelen zijn op het moment dat het verzekerde risico zich voordoet. Dit kan de BV bijvoorbeeld doen door het risico van vooroverlijden te herverzekeren bij een professionele verzekeringsmaatschappij. Indien de BV het risico van vooroverlijden niet heeft herverzekerd, zal de BV zelf voldoende vermogen moeten aanhouden ter dekking van het risico van vooroverlijden. Met dit ter dekking van het risico van vooroverlijden extra aan te houden vermogen moet rekening worden gehouden bij het bepalen van de ruimte voor een uitkering van dividend of kapitaal. In dat geval kan dus niet worden volstaan met het aanhouden van een vermogen ter grootte van de koopsom die aan een professionele verzekeringsmaatschappij betaald zou moeten worden voor het onderbrengen van de uit de pensioen- of stamrechtsovereenkomst voortvloeiende verplichting.

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Postbus 7984
1008 AD Amsterdam
Antonio Vivaldistraat 2-8
1083 HP Amsterdam
T 020 301 03 01
nba@nba.nl
www.nba.nl

ACCELL

GROUP

JAAR

VERSLAG

2018

JAAR VERSLAG 2018

INHOUD

1

Over Accell Group in 2018

- 1 Feiten en cijfers 2018 13
- 2 Raad van Bestuur 17
- 3 Organisatiestructuur 18
- 4 Het aandeel 19

5

Bericht van de Raad van Commissarissen

- 1 Raad van
Commissarissen 79
- 2 Algemeen 81
- 3 Selectie- en Remuneratie-
commissie 84
- 4 Auditcommissie 85

2

Strategie 'Lead Global. Win Local'

- 1 Belangrijkste trends en marktontwikkelingen 23
- 2 Visie en missie 23
- 3 Doelstellingen 24
- 4 Update strategie 2018-2022 25
- 5 Kerncompetenties 30
- 6 Top 4 waardecreatie drijvers voor aandeelhouders 31

3

Verslag van de Raad van Bestuur

- 1 Groepsprestaties 33
- 2 Financiële slagkracht en kapitaalefficiëntie 36
- 3 Risicobeheersing en interne controle 37
- 4 Verklaringen Raad van Bestuur 49
- 5 Managementagenda en outlook 51
- 6 Merken en producten 52
- 7 Processen en Informatietechnologie 55
- 8 Organisatie en medewerkers 62

4

Corporate governance

- 1 Algemeen 69
- 2 Stichting Preferente Aandelen Accell Group 74
- 3 Naleving code 76

6

Jaarrekening

- 1 Geconsolideerde balans 88
- 2 Geconsolideerde winst- en verliesrekening 90
- 3 Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten 91
- 4 Geconsolideerd kasstroomoverzicht 92
- 5 Geconsolideerd overzicht van veranderingen in het eigen vermogen 93
- 6 Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 95
- 7 Toelichtingen 115
- 8 Enkelvoudige balans 171
- 9 Enkelvoudige winst- en verliesrekening 172
- 10 Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening 173

7

Overige gegevens

- 1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 183
- 2 Statutaire bepalingen inzake winstbestemming 193

8

Overige informatie

- 1 Meerjaren overzicht en financiële agenda 195
- 2 Materialiteit en 'Sustainable Development Goals' 197
- 3 Netwerken en stakeholderdialoog 202
- 4 Personeelsdata 205
- 5 Scope van verslaglegging 209
- 6 Rapporteringstandaarden en richtlijnen 210
- 7 Onze merken 215
- 8 Adresgegevens 226
- 9 Verklarende woordenlijst 230
- 10 Colofon 232

ACCELL GROUP JAAR REKENING 2018

6 JAARREKENING

6.1 GECONSOLIDEERDE BALANS

(in duizenden euro)

		Toelichtingen	31-12-18	31-12-17
ACTIVA				
Materiële vaste activa	8		66.512	69.373
Goodwill	9		82.334	57.075
Overige immateriële vaste activa	10		56.385	41.814
Deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode	11		5.379	8.304
Nettoactief toegezegde pensioenrechten	18		19.644	14.960
Uitgestelde belastingvorderingen	20		2.696	3.437
Overige financiële activa			3.212	2.832
Vaste activa			236.162	197.795
Voorraden	12		340.014	333.564
Handelsvorderingen	13		128.343	127.128
Acute belastingvorderingen			387	0
Overige vorderingen	14		21.387	22.668
Overige financiële instrumenten	24		8.913	0
Geldmiddelen en kasequivalenten	15		26.708	24.123
Vlottende activa			525.752	507.483
Totaal activa			761.914	705.278

De bij de rubrieken vermelde cijfers verwijzen naar de toelichtingen. De toelichtingen maken integraal onderdeel uit van de jaarrekening.

EIGEN VERMOGEN

Aandelenkapitaal	16	266	263
Agio		42.468	43.219
Reserves		279.657	255.839
Totaal eigen vermogen		322.391	299.321

VERPLICHTINGEN

Voorzieningen	21	6.056	4.267
Voorwaardelijke vergoeding	25	2.662	-
Rentedragende leningen	17	100.190	100.533
Nettoverplichting toegezegde pensioenrechten en overige langlopende personeelsbeloningen	18	8.258	8.531
Uitgestelde belastingverplichtingen	20	18.922	11.820
Uitgestelde opbrengsten	22	1.215	1.190
Langlopende verplichtingen		137.303	126.341

Voorzieningen	21	4.655	4.291
Voorwaardelijke vergoeding	25	2.407	-
Doorlopende kredietfaciliteit en rentedragende leningen	17	49.404	40.008
Uitgestelde opbrengsten	22	1.307	947
Handelsschulden		179.125	145.740
Acute belastingverplichtingen		1.228	412
Overige kortlopende verplichtingen	23	33.793	34.058
Overige financiële instrumenten	24	1.416	9.530
Rekening-courant banken	15	28.885	44.630
Kortlopende verplichtingen		302.220	279.616

Totaal verplichtingen		439.523	405.957
------------------------------	--	----------------	----------------

Totaal eigen vermogen en verplichtingen		761.914	705.278
--	--	----------------	----------------

De bij de rubrieken vermelde cijfers verwijzen naar de toelichtingen. De toelichtingen maken integraal onderdeel uit van de jaarrekening.

6.2 GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING

(in duizenden euro)

	Toelichtingen	2018	2017
Netto-omzet	1	1.094.292	1.068.473
Materiaalkosten en verbruiksgoederen		-769.786	-766.464
Personeelskosten	2	-145.030	-125.785
Afschrijvingen, amortisatie en bijzondere waardevermindervingsverliezen	3	-12.347	-11.073
Bijzondere waardeverminderingen op financiële activa	24	-1.062	-3.025
Overige bedrijfskosten	4	-133.115	-124.117
Bedrijfsresultaat		32.952	38.009
Nettofinancieringslasten	5	-7.573	-8.209
Resultaat deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode, na belastingen	11	10.513	385
Resultaat voor belastingen		35.892	30.185
Winstbelastingen	6	-15.621	-19.684
Nettowinst		20.271	10.501
Winst per aandeel (in euro)			
Winst per aandeel	7	0,77	0,40
Gewogen gemiddeld aantal uitstaande aandelen		26.474.308	26.101.222
Winst per aandeel (verwaterd)		0,76	0,40
Gewogen gemiddeld aantal uitstaande aandelen (verwaterd)		26.525.415	26.266.976

De bij de rubrieken vermelde cijfers verwijzen naar de toelichtingen. De toelichtingen maken integraal onderdeel uit van de jaarrekening.

6.3 GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN

(in duizenden euro)

		Toelichtingen	2018	2017
Nettowinst			20.271	10.501
Posten die nooit zullen worden overgeboekt naar het resultaat				
Herwaardering van toegezegd pensioenverplichting (-actief)	18		5.783	326
Reële waardewinst (verlies) op afdekkingsinstrumenten aangegaan voor kasstroomafdekkingen met uitzondering van de basis adjustment	24		10.221	-
Gerelateerde belastingen	20		-4.586	-129
Posten die zijn of kunnen worden overgeboekt naar het resultaat				
Buitenlandse activiteiten - valutaomrekenverschillen			-1.921	-13.651
Winst (verlies) op reële waarde die voortvloeit uit kasstroomafdekkingen	24		-1.446	-21.526
Cumulatieve winsten / (verliezen) op kasstroomafdekkingen geherclassificeerd naar winst- en verliesrekening	24		695	7.807
Gerelateerde belastingen	20		188	3.430
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten			29.205	-13.242

De bij de rubrieken vermelde cijfers verwijzen naar de toelichtingen. De toelichtingen maken integraal onderdeel uit van de jaarrekening.

6.4 GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

(in duizenden euro)

	Toelichtingen	2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Nettowinst		20.271	10.501
Aanpassingen voor:			
- Afschrijvingen, amortisatie en (terugneming) bijzondere waardevermindervingsverliezen	3	12.372	11.073
- Nettofinancieringslasten	5	7.573	8.209
- Aandeel in resultaat deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode, na belastingen	11	-10.513	-385
- Op aandelen gebaseerde betalingstransacties met afwikkeling in eigenvermogensinstrumenten		-566	-71
- Boekwinst op verkoop van materiële vaste activa	3	-26	-
- Belastinglast	6	15.621	19.684
		44.733	49.011
Mutatie in:			
- Voorraden		-9.043	-25.612
- Handels- en overige vorderingen		-1.940	5.058
- Handelsschulden en overige te betalen schulden		30.370	10.212
- Voorzieningen, personeelsbeloningen en uitgestelde opbrengsten		2.816	-906
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		66.936	37.763
Betaalde rente		-7.954	-6.800
Betaalde winstbelastingen		-16.253	-23.449
Kasstroom uit operationele activiteiten		42.729	7.514
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Ontvangen rente		1.703	622
Ontvangen dividend	11	174	99
Opbrengst uit de verkoop van materiële vaste activa		155	455
Verwerving dochterondernemingen, na aftrek van verworven geldmiddelen	25	-17.648	-
Verwerving van materiële vaste activa	8	-6.257	-8.770
Verwerving van immateriële vaste activa	10	-2.947	-403
Verwerving van overige financiële vaste activa		-666	-4.072
Uitgaven in het kader van ontwikkelingsactiviteiten	10	-1.295	-382
Nettokasstroom uit (gebruikt bij) investeringsactiviteiten		-26.781	-12.451
Vrije kasstroom ¹⁾		15.948	-4.937
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Opname van opgenomen rentedragende leningen	17	-	87.056
Transactiekosten in verband met financieringsverplichtingen	17	-192	-1.568
Aflossing van opgenomen rentedragende leningen	17	-308	-45.819
Betaald dividend		-7.371	-6.740
Opname doorlopende kredietfaciliteit	17	93.629	100.950
Aflossing doorlopende kredietfaciliteit	17	-85.469	-110.000
Nettokasstroom uit (gebruikt bij) financieringsactiviteiten		289	23.879
Netto-toename (afname) van geldmiddelen en rekening-courant banken		16.237	18.942
Geldmiddelen en rekening-courant banken op 1 januari	15	-20.507	-38.480
Effect van valuatakoers- en omrekenverschillen op geldmiddelen en rekening-courant banken		2.093	-969
Geldmiddelen en rekening-courant banken op 31 december	15	-2.177	-20.507

¹⁾ Vrije kasstroom is gedefinieerd als het saldo van de nettokasstroom uit operationele activiteiten en gebruikt bij investeringsactiviteiten.

De bij de rubrieken vermelde cijfers verwijzen naar de toelichtingen. De toelichtingen maken integraal onderdeel uit van de jaarrekening.

6.5 GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN VERANDERINGEN IN HET EIGEN VERMOGEN

(in duizenden euro)

	Aandelen- kapitaal	Agio	Reserve kasstroom- afdekkingen	Reserve omrekenings- verschillen	Overige wettelijke reserve	Overige reserve	Totaal eigen vermogen
Stand op 1 januari 2017	258	43.734	3.215	-8.832	6.980	274.025	319.380
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten							
Nettowinst	-	-	-	-	-	10.501	10.501
Niet-gerealiseerde resultaten	-	-	-10.289	-13.651	-	197	-23.743
Totaal	-	-	-10.289	-13.651	-	10.698	-13.242
Transacties met eigenaars van de Vennootschap							
Dividenden toegekend	-	-	-	-	-	-18.616	-18.616
Stockdividenden	5	-5	-	-	-	11.876	11.876
Op aandelen gebaseerde betalingstransacties	-	-510	-	-	-	439	-71
Overige mutaties	-	-	-	-	-4.276	4.270	-6
Totaal	5	-515	-	-	-4.276	-2.031	-6.818
Stand op 31 december 2017	263	43.219	-7.074	-22.483	2.704	282.692	299.321
	Aandelen- kapitaal	Agio	Reserve kasstroom- afdekkingen	Reserve omrekenings- verschillen	Overige wettelijke reserve	Overige reserve	Totaal eigen vermogen
Stand op 1 januari 2018	263	43.219	-7.074	-22.483	2.704	282.692	299.321
Initiële toepassing IFRS 9	-	-	2.615	-	-	-805	1.810
Herziene stand op 1 januari 2018	263	43.219	-4.460	-22.483	2.704	281.887	301.131
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten							
Nettowinst	-	-	-	-	-	20.271	20.271
Niet-gerealiseerde resultaten	-	-	7.103	-1.921	-	3.752	8.934
Totaal	-	-	7.103	-1.921	-	24.023	29.205
Transacties met eigenaars van de Vennootschap							
Dividenden toegekend	-	-	-	-	-	-13.141	-13.141
Stockdividenden	3	-3	-	-	-	5.770	5.770
Op aandelen gebaseerde betalingstransacties	-	-748	-	-	-	182	-566
Overige mutaties	-	-	-	2.220	569	-2.797	-8
Totaal	3	-751	-	2.220	569	-9.986	-7.945
Stand op 31 december 2018	266	42.468	2.643	-22.184	3.273	295.925	322.391

7 OVERIGE GEGEVENS

7.1 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en de Raad van Commissarissen van Accell Group N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

ONS OORDEEL

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Accell Group N.V. per 31 december 2018 en van het resultaat en de kasstromen over 2018, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW);
- geeft de in dit jaarverslag opgenomen enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Accell Group N.V. per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

WAT WE GECONTROLEERD HEBBEN

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Accell Group N.V. (hierna ook 'de vennootschap') te Heerenveen gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde balans per 31 december 2018;
2. de volgende geconsolideerde overzichten over 2018: de winst-en-verliesrekening, het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het kasstroomoverzicht en het overzicht van veranderingen in het eigen vermogen; en
3. de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

1. de enkelvoudige balans per 31 december 2018
2. de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Accell Group N.V. zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit
— Materialiteit van EUR 2,0 miljoen
— 5,6% van het resultaat vóór belastingen
Groepscontrole
— 87% van totale activa
— 86% van omzet
Kernpunt
— Waardering goodwill en handelsmerken
Oordeel
Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 2,0 miljoen (2017: EUR 1,75 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van de winst vóór belastingen (5,6%) (2017: 5,8%). Wij beschouwen de winst vóór belastingen als de meest geschikte benchmark, omdat de meeste belanghebbenden voornamelijk gefocust zijn op de winst vóór belastingen. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 100.000 rapporteren aan hen alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Accell Group N.V. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten (groepsonderdelen). De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de jaarrekening van Accell Groep N.V.

Op grond van de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten, hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd op de volledige financiële informatie van de belangrijkste groepsonderdelen in Nederland, Duitsland, Frankrijk, Engeland, Turkije en Hongarije. Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden op specifieke posten uitgevoerd voor groepsonderdelen in de Verenigde Staten alsmede specifieke controlewerkzaamheden op de voorraad in Spanje, Zweden, Denemarken, België, Finland en Nederland. Verder hebben we op groepsniveau specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd, waaronder werkzaamheden ten aanzien van goodwill, merkrechten, (latente) belastingen en derivaten. Dit resulteert in een dekking van in totaal 86% van de totale omzet en 87% van het balanstotaal. De resterende 14% van de totale omzet en 13% van het balanstotaal betreft een aantal rapporterende onderdelen die individueel elk minder dan 5% van de totale omzet dan wel het balanstotaal vertegenwoordigen. Ten aanzien van deze resterende onderdelen hebben wij (onder meer) cijferanalyses uitgevoerd ter onderbouwing van onze inschatting dat er geen sprake is van risico's op afwijkingen van materieel belang.

Het met de groepscontrole belaste team heeft gedetailleerde instructies gestuurd naar de accountants die de groepsonderdelen controleren met betrekking tot belangrijke aspecten, onder meer over de risico's van afwijkingen van materieel belang, en over de informatie die aan het groepsteam moet worden gerapporteerd. Het met de groepscontrole belaste team heeft een bezoek gebracht aan de Verenigde Staten, Hongarije en Duitsland en heeft het Nederlandse groepsonderdeel gecontroleerd. Voor de meeste groepsonderdelen – ongeacht of die fysiek werden bezocht – zijn er telefonische besprekingen geweest met de lokale accountants en, indien dit nodig werd geacht, met het lokale management. Tijdens de bezoeken zijn de planning van onze controle, onze risicobeoordeling, onze controleaanpak en belangrijke bevindingen en doelstellingen van de controle besproken. In Hongarije en Duitsland zijn daarnaast dossierreviews uitgevoerd.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij groepsonderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

De auditdekking zoals opgenomen in de sectie 'Samenvatting' kan als volgt nader worden gespecificeerd:

Reikwijdte van onze controle ten aanzien van fraude

Op basis van de Nederlandse controlestandaard zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat die het gevolg zijn van fraude of fouten. In het bepalen van onze controlewerkzaamheden maken we gebruik van de evaluatie van het management in relatie tot frauderisicomanagement (preventie, detectie en respons) inclusief ethische normen die een eerlijke cultuur bewerkstelligen.

Tijdens het identificeren van frauderisico's hebben wij frauderisicofactoren geëvalueerd, die we met Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen hebben besproken. Frauderisicofactoren zijn gebeurtenissen en omstandigheden die duiden op een stimulans of druk om fraude te plegen of die een gelegenheid scheppen om te frauderen.

Wij hebben de volgende frauderisico's die relevant zijn voor onze controle geïdentificeerd:

- frauderisico ten aanzien van de omzetverantwoording gericht op de handmatige, omzetverhogende aanpassingen;
- frauderisico ten aanzien van het doorbreken van interne beheersing door het management.

Onze werkzaamheden ten aanzien van deze frauderisico's bevatten:

- evalueren van de interne beheersing relevant voor het mitigeren van deze risico's;
- data-analyses om frauderisico's te adresseren die van materieel belang kunnen zijn voor de jaarrekening. Deze controlewerkzaamheden zijn ook gericht op het adresseren van het risico van het doorbreken van de interne beheersing door het management;
- aanvullende gegevensgerichte controlewerkzaamheden, waaronder detailcontroles en aansluitingen met brondocumentatie van journaalposten in:
 - omzet;
 - niet-routinematige transacties.

Onze controlewerkzaamheden zijn niet vergelijkbaar met een specifiek fraudeonderzoek dat vaak diepgaander van aard zal zijn.

Reikwijdte van onze controle ten aanzien wet- en regelgeving

Wij hebben wet- en regelgeving geïdentificeerd waarvan redelijkerwijs verwacht kan worden dat deze een materieel effect kunnen hebben op de jaarrekening op basis van onze algemene en sectorspecifieke kennis en op basis van gesprekken met het management. We hebben tevens de richtlijnen en procedures van Accell Group N.V. met betrekking tot wet- en regelgeving besproken. Wij hebben de geïdentificeerde wet- en regelgeving gecommuniceerd binnen ons controleteam en zijn tijdens de controle alert geweest op eventuele indicaties van niet-naleving van deze wet- en regelgeving.

Het effect van deze wet- en regelgeving op de jaarrekening varieert aanzienlijk.

Allereerst is Accell Group N.V. gehouden aan wet- en regelgeving die een direct effect hebben op de jaarrekening, waaronder de financiële verslaggevingsstandaarden. Wij hebben de mate waarin wordt voldaan aan deze wet- en regelgeving beoordeeld als onderdeel van onze procedures op de betreffende jaarrekeningposten.

Daarnaast is Accell Group N.V. gehouden aan vele andere, sectorspecifieke wet- en regelgeving waarvan de consequenties van niet-naleving een materiële impact zouden kunnen hebben op posten en toelichtingen in de jaarrekening door bijvoorbeeld boetes en claims.

Op basis van de controlestandaarden beperken de werkzaamheden die gedaan moeten worden om niet-naleving van deze wet- en regelgeving te identificeren zich tot het bespreken ervan met het management en het doornemen van eventuele notulen en/of correspondentie met toezichthouders en/of juridische adviseurs met betrekking tot de niet-naleving van wet- en regelgeving. Deze werkzaamheden maken deel uit van onze procedures op de daaraan gerelateerde jaarrekeningposten.

Het kernpunt van onze controle

In het kernpunt van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. Het kernpunt van onze controle hebben wij met de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen gecommuniceerd, maar vormt geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot dit kernpunt bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van het kernpunt moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordeel over dit kernpunt.

Waardering goodwill en waardering handelsmerken

Omschrijving

Goodwill en handelsmerken bedragen respectievelijk EUR 82,3 miljoen en EUR 47,1 miljoen per 31 december 2018. Onder EU-IFRS moet de vennootschap voor goodwill en handelsmerken met een onbepaalde levensduur jaarlijks een toets uitvoeren om vast te stellen of een bijzondere waardevermindering heeft plaatsgevonden. De werkzaamheden ten aanzien van de door het management uitgevoerde jaarlijkse toetsing op bijzondere waardevermindering zijn van belang voor onze controle, aangezien het toetsingsproces complex is en oordeelsvorming vereist die in enige mate subjectief is.

Bij Accell Group N.V. is goodwill toegerekend aan kasstroomgenererende eenheden (KGE's) die aansluiten bij de operationele segmenten.

Voor de handelsmerken heeft Accell Group N.V. de toets om vast te stellen of een bijzondere waardevermindering heeft plaatsgevonden per handelsmerk uitgevoerd, waarbij Accell Group N.V. gebruik heeft gemaakt van de verwachte omzetontwikkeling en de royaltyvergoeding voor het betreffende merk.

Onze aanpak

De vennootschap maakt gebruik van veronderstellingen met betrekking tot toekomstige markt- en economische omstandigheden welke gebaseerd zijn op het budget 2019 en het strategisch plan 2020-2022. In het kader van onze controle hebben we de veronderstellingen, de gewogen gemiddelde vermogenskostenvoet (WACC) en het door de vennootschap gehanteerde waarderingsmodel geanalyseerd en getoetst. Dit hebben wij gedaan door veronderstellingen te vergelijken met historische gegevens en externe gegevens, zoals verwachte inflatiepercentages, groeipercentages voor specifieke markten en royaltypercentages, en door het analyseren van gevoeligheden in het waarderingsmodel van de vennootschap.

In ons team is een waarderingsspecialist betrokken ter ondersteuning van onze controlewerkzaamheden. Wij hebben ons specifiek gericht op de gevoeligheid in de beschikbare ruimte (verschil tussen realiseerbare waarde en boekwaarde) van de groepen van KGE's en de handelsmerken. Hierbij is getoetst of redelijkerwijs mogelijke veranderingen in de veronderstellingen ertoe zouden kunnen leiden dat de boekwaarde de realiseerbare waarde overtreft. Tevens hebben wij de toereikendheid van toelichtingen in noot 9 en 10 van de jaarrekening getoetst aan de EU-IFRS-vereisten.

Onze observatie

Op basis van de door ons uitgevoerde procedures vinden wij de door de vennootschap gehanteerde veronderstellingen bij de jaarlijkse waarderingstoets redelijk en de uitkomst binnen een acceptabele bandbreedte. Tevens hebben wij vastgesteld dat de toelichtingen voldoen aan de EU-IFRS-vereisten.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het Bestuursverslag bestaande uit de hoofdstukken:

1. Over Accell Group 2018;
2. Strategie 'Lead Global. Win Local';
3. Verslag van de Raad van Bestuur;
4. Corporate Governance;
5. Bericht van de Raad van Commissarissen;

- 7. Overige gegevens;
- 8. Overige informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het Bestuursverslag en de Overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 26 april 2016 benoemd als accountant van Accell Group N.V. voor de controle van het boekjaar 2016 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van Organisaties van Openbaar Belang geleverd.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen voor de jaarrekening

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de Raad van Bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de Raad van Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de Raad van Bestuur afwegen of Accell Group N.V. in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet de Raad van Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de Raad van Bestuur het voornemen heeft om Accell Group N.V. te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De Raad van Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van de controle van de jaarrekening is opgenomen in de bijlage bij deze controleverklaring. Deze beschrijving vormt onderdeel van onze controleverklaring.

Amstelveen, 11 maart 2019

KPMG Accountants N.V.

T. van der Heijden RA

Bijlage: Beschrijving van onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

BIJLAGE

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de Raad van Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de Raad van Bestuur gehanteerde continuïteits-veronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of Accell Group N.V. haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de Raad van Commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan het auditcomité op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van Organisaties van Openbaar Belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan de Raad van Commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de Raad van Commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Winstbegrippen in de praktijk

De winst van een bedrijf kan op verschillende wijzen worden berekend. De gekozen berekening hangt samen met de definitie van het betreffende winstbegrip. In de praktijk worden onder meer de termen EBIT, EBITDA, EBITDAI gebruikt om de winstgevendheid van een bedrijf aan te geven. Bij de publicatie van de jaarcijfers kan een bedrijf accenten leggen op een bepaald winstcijfer. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met de definitie die aan het winstcijfer ten grondslag ligt. Bij de vergelijking van winstcijfers van verschillende bedrijven kan worden uitgegaan van een bepaald winstbegrip.

EBIT: Earnings Before Interest and Taxes

Met de berekening van de EBIT worden het operationele bedrijfsresultaat van een bedrijf gemeten. Het is het resultaat uit de normale bedrijfsvoering. Daarbij gaat het om de omzet minus de kosten die gemaakt zijn om de omzet te kunnen realiseren. Kosten die daarbij in aanmerking worden genomen zijn onder meer kosten van inkoop, personeel, verzekeringen en huur.

De financiële resultaten (renteuitgaven of renteontvangsten) en belastingen zijn niet in de berekening meegenomen. De achtergrond daarvan is dat rente en belastingen niet als operationele resultaten worden beschouwd: deze uitgaven zijn namelijk geen directe kosten die nodig zijn om een bepaalde omzet te realiseren. Ook bijzondere baten of lasten (zoals de behaalde vervreemdingswinst van verkocht vastgoed) worden om dezelfde reden buiten beschouwing.

EBITDA: Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization

Depreciation staat voor afschrijvingen op activa. Daarmee wordt de investering uit het verleden vanwege het gebruik(snut) toegerekend aan de gebruiksperiode in het bedrijf. Zo wordt de investering in een computer van € 900 niet ineens in het jaar van aanschaf, maar bijvoorbeeld in drie jaren als (afschrijvings)kosten in aanmerking genomen (€ 300 per jaar). Amortization heeft betrekking op een vergelijkbare toerekening van kosten in de tijd. Als bijvoorbeeld een investering in een octrooi 10 jaren kan worden geëxploiteerd, kan deze aan deze gebruiksperiode als kosten worden toegerekend. De EBITDA heeft dan ook betrekking op de omzet en de overheadkosten, zonder dat daarbij rekening wordt gehouden met afschrijvingen, waardeverminderingen, rente- en belastingverplichtingen. De EBITDA geeft aan welk bedrag beschikbaar is om aan de renteverplichtingen en investeringen te voldoen. Omdat bij de berekening van de EBITDA ten opzichte van de EBIT minder kosten in aftrek worden gebracht, zal dit bedrag in de regel hoger zijn dan de EBIT.

REBIT / REBITDA: Recurring Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization

Met de REBIT of REBITDA wordt weergegeven welk resultaat is behaald met de actieve onderdelen van het bedrijf. Dat betekent dat als een bedrijf een bedrijfsonderdeel bijvoorbeeld in maart van het betreffende jaar heeft verkocht, dan wordt het resultaat van dat bedrijfsonderdeel niet meegenomen in het resultaat.

EBITDAI: Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation, Amortization and Impairment

Bij een impairment wordt een waardevermindering in de jaarrekening verwerkt. Door dergelijke bedragen niet mee te nemen bij de resultaatbepaling, wordt een hoger resultaat betoond.

Algemene beginselen en het Conceptual Framework

Martin Hoogendoorn

SAMENVATTING In Titel 9 en de EU Accounting Directive zijn diverse algemene beginselen opgenomen. In het Conceptual Framework (CF) van de International Accounting Standards Board (IASB) zijn kwalitatieve kenmerken van nuttige informatie geformuleerd. Dit artikel gaat in op de relatie tussen de algemene beginselen en het CF, mede in historisch perspectief. Het is opvallend dat de algemene beginselen een zo beperkte plaats hebben in het CF. Voor de meeste beginselen (continuïteit, toerekening, vergelijkbaarheid, stelselmatigheid, materialiteit en substance over form) levert dat geen problemen op. Bij drie beginselen is de situatie complexer.

Het matchingbeginsel heeft een beperkte toepassing door de balansbenadering die ten grondslag ligt aan het CF. Over de plaats van het voorzichtigheidsbeginsel in het CF is veel discussie geweest, met name vanuit de EU. Dit beginsel is sinds mijn oratie over “Botsende beginselen” in 1993 in Titel 9 van inhoud gewijzigd, en de facto is de botsing opgelost. Wel is de definitie van voorzichtigheid in het CF nog beperkt. Van het realisatiebeginsel wordt sinds 1993 vaker afgeweken, ook in Titel 9 zelf, hoewel de formulering van het beginsel als zodanig ongewijzigd is gebleven. Voor al deze drie beginselen geldt voorts dat de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) deze in sterkere mate volgt dan IFRS.

RELEVANTIE VOOR DE PRAKTIJK Bij het opmaken of controleren van een jaarrekening spelen het CF en algemene beginselen een rol op de achtergrond. De uitwerkingen daarvan in de wet- en regelgeving zijn leidend. Niettemin is het bij situaties waarin de wet- en regelgeving niet eenduidig voorziet van belang het CF en de algemene beginselen tot uitgangspunt te nemen bij het bepalen van een passende werkingsmethode.

1 Inleiding

Aan het opmaken van een jaarrekening liggen traditioneel enkele algemene beginselen ten grondslag, in het bijzonder het continuïteitsbeginsel, het toerekeningsbeginsel, het matchingsbeginsel, het voorzichtigheidsbeginsel, het realisatiebeginsel, het vergelijkbaarheidsbeginsel, het stelselmatigheidsbeginsel en het materialiteitsbeginsel. Deze beginselen zijn in meer of minder uitdrukkelijke mate in de wet (Titel 9, Boek 2 BW) opgenomen. Een beginsel van latere datum is dat

van ‘substance over form’, dat niet is opgenomen in Titel 9. De genoemde beginselen worden ook in de recente EU Accounting Directive (European Union, 2013) genoemd (artikel 6), inclusief het ‘nieuwe’ beginsel van substance over form.

De algemene gedachte is dat dergelijke beginselen, of principes, leidend zouden moeten zijn bij het inrichten van een jaarrekening, of bij het ontwerpen van specifieke regelgeving voor de verwerking van transacties en gebeurtenissen in de jaarrekening. Toepassing daarvan zou leiden tot het geven van een getrouw beeld van vermogen en resultaat, of, in termen van artikel 362 lid 1 Boek 2 BW, tot een zodanig inzicht dat omtrent vermogen en resultaat een verantwoord oordeel kan worden gevormd (het inziichtsvereiste). Een verslaggeving die op dergelijke beginselen is gebaseerd is bij uitstek ‘principles-based’, in tegenstelling tot ‘rules-based’.

Maar niet alle beginselen zijn in de loop der tijd even ‘waardevast’ gebleven. In mijn oratie (Hoogendoorn, 1993) sprak ik al van ‘botsende beginselen’, om daarmee enkele actuele discussies in de regelgeving over de betekenis van de diverse beginselen tot uitdrukking te brengen. Aldaar concludeerde ik dat met name het voorzichtigheidsbeginsel en realisatiebeginsel botsten met de economische beginselen zoals opgenomen in het ‘Stramien voor de opstelling van financiële overzichten’ (ontwerp in 1992, definitief in 1996 en aangepast in 2000; hierna kortweg Stramien). Het Stramien is een letterlijke vertaling van het ‘Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements’ van de IASB uit 1989 (hierna Conceptual Framework 1989 genoemd of kortweg CF 1989). Mijn voorstel was om een splitsing te maken tussen een juridische (vennootschappelijke) jaarrekening en een bedrijfseconomische (geconsolideerde) jaarrekening, waarbij de juridische jaarrekening gericht zou zijn op kapitaalbescherming (met handhaving van het voorzichtigheids- en realisatiebeginsel, zoals in de fiscale jaarrekening) en de bedrijfseconomische jaarrekening gericht zou zijn op het inziichtsvereiste. Van dit voorstel is niets terecht gekomen. Maar de vraag is nog wel hoe het anno 2015 met deze en andere ‘botsingen’ zit,

met name nu het CF 1989 gedeeltelijk is gewijzigd (CF 2010) en er een voorstel ligt voor verdergaande wijzigingen (ED 2015), beiden onder de titel ‘Conceptual Framework for Financial Reporting’. Aan de ED is het discussierapport ‘A Review of the Conceptual Framework for Financial Reporting’ (2013) voorafgegaan. In dit artikel ga ik in op het CF 2010 en de ED (die ik samen wel aanduid als het CF) en vergelijk ik deze met de algemene beginselen en de huidige invullingen daarvan. In dit maandblad hebben eerder Van Offeren et al. (2013) CF 2010 vergeleken met CF 1989.

In het CF worden de bovengenoemde beginselen niet of slechts terzijde genoemd. Raakvlak bestaat vooral met hoofdstuk 2 over kwalitatieve kenmerken van nuttige informatie. In paragraaf 2 zal ik daarom dit hoofdstuk van het CF bespreken. In paragraaf 3 bespreek ik bovengenoemde beginselen en ga ik na in hoeverre deze beginselen in het CF een plaats hebben gekregen. Paragraaf 4 is gewijd aan een analyse van de bevindingen. Ten slotte bevat paragraaf 5 de conclusies.

Hierbij merk ik in algemene zin op dat de begrippen ‘algemene beginselen’ en ‘kwalitatieve kenmerken’ elkaar niet geheel overlappen. Enerzijds zijn kwalitatieve kenmerken ruimer (zoals verifieerbaarheid en tijdigheid), anderzijds worden niet alle algemene beginselen gerekend tot de kwalitatieve kenmerken (zoals het continuïteitsbeginsel). Ik ga daar in dit artikel uitgebreider op in.

2 Kwalitatieve kenmerken van nuttige informatie in het Conceptual Framework

2.1 Een overzicht

De kwalitatieve kenmerken van nuttige informatie worden besproken in hoofdstuk 2 van het CF. Dit hoofdstuk was al definitief vastgesteld in 2010 (en gewijzigd ten opzichte van CF 1989) en is in de ED 2015 in beperkte mate aangepast, vooral als gevolg van druk vanuit de Europese Unie.

In tabel 1 heb ik een overzicht opgenomen van de kwalitatieve kenmerken, zoals deze zijn opgenomen in het CF van 1989 en 2010, en de beperkte wijzigingen die in de ED 2015 zijn aangebracht. De specifieke kwalitatieve kenmerken bespreek ik daarna.

Uit tabel 1 blijkt dat de structuur in het CF 2010 afwijkt van het CF 1989. Waar in het CF 1989 vier primaire kwalitatieve kenmerken zijn onderscheiden, met enige subkenmerken, gaat het CF 2010 uit van twee fundamentele kenmerken en vier aanvullende (‘enhancing’) kenmerken. Tussen de twee fundamentele kenmerken in het CF 2010 bestaat geen ‘trade-off’: informatie dient aan beide kenmerken te voldoen om nuttig te zijn. Opvallende verschillen zijn verder:

Tabel 1 Kwalitatieve kenmerken in het Conceptual Framework

Conceptual Framework 1989 (+ Stramien)	Conceptual Framework 2010	ED 2015
Relevantie - Materialiteit Betrouwbaarheid - Getrouwe weergave - Substance over form - Onpartijdigheid - Voorzichtigheid - Volledigheid Vergelijkbaarheid Begrijpelijkheid	<i>Fundamentele kenmerken</i> Relevantie - Materialiteit Getrouwe weergave <i>(incl. volledigheid en onpartijdigheid)</i> <i>Aanvullende kenmerken</i> Vergelijkbaarheid Verifieerbaarheid Tijdigheid Begrijpelijkheid	In de ED 2015 is de structuur van de kwalitatieve kenmerken in het Framework 2010 ongewijzigd gebleven, maar zijn wel de volgende wijzigingen aangebracht: • waarderingsonzekerheid is toegevoegd als element van ‘relevantie’; • in de toelichting van het kenmerk ‘Getrouwe weergave’ zijn alinea’s opgenomen over substance over form en voorzichtigheid; deze beide beginselen werden in het CF 2010 niet genoemd.

- Het primaire kenmerk betrouwbaarheid (‘reliability’) in het CF 1989 is niet meer opgenomen in het CF 2010.
- Getrouwe weergave (‘faithful representation’) was in het CF 1989 nog een subkenmerk en is in het CF 2010 een van de twee fundamentele kenmerken geworden. Volledigheid en onpartijdigheid zijn in het CF 2010 onderdeel van getrouwe weergave, zonder dat ze specifiek benoemde subkenmerken zijn.
- Substance over form en voorzichtigheid (‘prudence’) waren subkenmerken in het CF 1989, werden in het CF 2010 in het geheel niet genoemd, maar zijn tekstueel toegevoegd in de ED 2015, als onderdeel van getrouwe weergave, zonder dat dit heeft geleid tot identificatie als een afzonderlijk kwalitatief (sub) kenmerk.

Ik ga hierna in op de betekenis van deze kwalitatieve kenmerken.

2.2 Relevantie

Relevantie is als kwalitatief kenmerk niet omstreden en komt in alle CF’s voor. Financiële informatie is relevant indien dit invloed heeft op de oordeels- en besluitvorming van gebruikers. Relevante financiële informatie kan voorspellende waarde hebben (input om voorspellingen te kunnen doen), bevestigende waarde

(al dan niet bevestiging van eerdere oordelen) of beide. Het kwalitatieve kenmerk relevantie sluit direct aan op de primaire doelstelling van een jaarrekening die in hoofdstuk 1 van het CF wordt genoemd: ‘decision usefulness’: het leveren van een bijdrage aan de goede oordeels- en besluitvorming van gebruikers.

2.3 Materialiteit

Materialiteit is een subkenmerk van relevantie. Waar relevantie betrekking heeft op het bepalen of informatie nuttig is, geeft materialiteit aan wanneer op zich nuttige informatie achterwege kan blijven of fouten aanwezig kunnen zijn zonder dat dit de goede oordeels- en besluitvorming van gebruikers aantast. Materialiteit heeft derhalve betrekking op informatie die naar de aard nuttig is, maar in concreto niet bruikbaar. Materialiteit is entiteitsspecifiek. Een voorbeeld is informatie over de omvang van de in de winst-en-verliesrekening opgenomen kosten van onderzoek en ontwikkeling (IAS 38.126). Dit is relevante informatie, maar als het bedrag voor een individuele entiteit verwaarloosbaar klein is, hoeft dat bedrag niet te worden vermeld omdat het niet materieel is.

De invulling van materialiteit is in Nederland al vele jaren een bron van discussie. Zo beschouwt de AFM informatie eerder als materieel dan de onderneming, de accountant en de rechter (Hoogendoorn, 2011).

In IAS 1 is in 2014 een nieuwe paragraaf opgenomen (IAS 1.31), waarin wordt verduidelijkt dat een informatie-element niet hoeft te worden vermeld indien dit element niet materieel is, zelfs niet indien vermelding van dit element als een specifieke eis in IFRS is opgenomen of is omschreven in termen van een minimale informatieverplichting.

2.4 Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid is een primair kenmerk in het CF 1989, maar komt niet meer voor in het CF 2010. Als ik tijdens mijn colleges aan studenten de vier kwalitatieve kenmerken in het CF 1989 voorleg en hen vraag welke van de vier zij de belangrijkste vinden, dan noemen ze stevast betrouwbaarheid. Betrouwbare financiële verslaggeving is toch het allerbelangrijkste?

Informatie heeft in het CF 1989 de eigenschap van betrouwbaarheid ‘wanneer ze vrij is van wezenlijke onjuistheden en vooroordelen en wanneer gebruikers ervan mogen uitgaan, dat zij getrouw weergeeft hetgeen zij voorgeeft weer te geven of hetgeen zij in redelijkheid verwacht mag worden weer te geven’ (Stramien, par. 31). De in tabel 1 genoemde subkenmerken dragen bij aan de betrouwbaarheid.

Toch is in het CF 2010 betrouwbaarheid vervangen door getrouwe weergave, niet zozeer omdat daarmee een inhoudelijke wijziging is beoogd, maar omdat het begrip betrouwbaarheid tot misverstanden leidde. Sommigen interpreteerden betrouwbaar als ‘zonder

fouten’ of ‘exact juist’, terwijl de definitie een veel ruimere betekenis had. Ik blijf het echter spijtig vinden dat om deze reden het begrip betrouwbaarheid niet meer is opgenomen en dat niet meer energie is gestoken in het vinden van een gepaste definitie van betrouwbaarheid. Want betrouwbaarheid van een jaarrekening is wezenlijk, en daarbij hoort een passende terminologie, die aansluit bij de ‘gut feeling’ van de studenten (en de rest van het maatschappelijk verkeer). Ook de EU heeft zich zorgen gemaakt over het schrappen van betrouwbaarheid als kwalitatief kenmerk (EFRAG, 2014). Dit heeft geleid tot een aanpassing in de ED door het opnemen van een alinea over waarderingsonzekerheid. Daarin wordt gesteld dat onzekerheid in de waardering de relevantie van informatie kan aantasten. Schattingen zijn echter onontkoombaar en doen als zodanig geen afbreuk aan relevantie, mits de schattingen adequaat worden onderbouwd en toegelicht. Toch is er een afweging tussen waarderingsonzekerheid en relevantie: een hoge mate van waarderingsonzekerheid kan informatie minder relevant maken. In de ED 2015 wordt de term ‘betrouwbaarheid’ zorgvuldig vermeden, maar deze term had hier naar mijn mening goed gebruikt kunnen worden (in een wat andere betekenis dan in het CF 1989), gerelateerd aan de mate van waarderingsonzekerheid en de mate waarin fouten in de jaarrekening aanwezig zijn. EFRAG (2015) gaat in zijn concept-commentaar nog verder, is het niet eens met de behandeling van waarderingsonzekerheid als onderdeel van relevantie en bepleit dat betrouwbaarheid weer één van de twee primaire kenmerken wordt, waarbij bij het opmaken van een jaarrekening een afweging ontstaat tussen relevantie en betrouwbaarheid.

2.5 Getrouwe weergave

Getrouwe weergave was een subkenmerk van betrouwbaarheid in het CF 1989 en is een van de twee fundamentele kenmerken in het CF 2010. Dit kenmerk stelt dat relevante informatie op getrouwe wijze dient te worden weergegeven. Getrouwe weergave betekent volledigheid, onpartijdigheid (of neutraliteit) en zonder fouten. Perfectie is onmogelijk, maar deze drie elementen dienen wel zoveel mogelijk te worden nagestreefd. Op volledigheid en onpartijdigheid ga ik hierna nog in. Zonder fouten (‘free from error’) betekent niet zozeer accuraat in alle opzichten, omdat er immers schattingen nodig zijn. Zonder fouten betekent wel dat bij het schattingsproces geen fouten zijn gemaakt.

2.6 Volledigheid

Volledigheid is in het CF 1989 en het CF 2010 een subkenmerk (van betrouwbaarheid respectievelijk getrouwe weergave). Een volledige weergave betekent dat alle informatie die nodig is voor een gebruiker om een verschijnsel te begrijpen wordt weergegeven, inclusief alle

noodzakelijke beschrijvingen en toelichtingen. Zo dient voor een actief te worden aangegeven wat de aard van het actief is, wat de boekwaarde is, op welke grondslag deze is bepaald, en soms wat de kwaliteit van het actief is.

2.7 Onpartijdigheid

Onpartijdigheid of neutraliteit is, net als volledigheid, in het CF 1989 en het CF 2010 een subkenmerk (van betrouwbaarheid respectievelijk getrouwe weergave). Dit kenmerk betekent dat er geen vooroordelen ('bias') in de presentatie van informatie aanwezig mogen zijn: een neutrale beschrijving is niet verdraaid, benadrukt, weggedrukt of anderszins gemanipuleerd om daarmee de kans te vergroten dat de informatie gunstig of ongunstig wordt ontvangen door gebruikers. Er is een relatie tussen onpartijdigheid en voorzichtigheid (zie hierna).

2.8 Substance over form

Substance over form (het wezen gaat boven de vorm) betekent dat informatie dient te worden weergegeven in overeenstemming met de economische realiteit en niet alleen op basis van de juridische vorm. Het was een subkenmerk in het CF 1989, was niet opgenomen in het CF 2010, maar is met instemming van de EU weer toegevoegd in de ED (EFRAG, 2015). De reden om substance over form niet op te nemen in het CF 2010 was dat dit niet nodig werd gevonden, aangezien substance over form inherent was aan een getrouwe weergave. Geen sterk argument en goed dat het weer is toegevoegd.

Op basis van het criterium van substance over form blijven activa die juridisch zijn overgedragen, zonder dat tevens overdracht heeft plaatsgevonden van de economische risico's en voordelen, opgenomen in de balans van de overdragende rechtspersoon (zie bijvoorbeeld IAS 39.20 voor financiële activa en RJ 115.109). Een ander voorbeeld is het in de balans van de lessee opnemen van activa die zijn verkregen door middel van een financieel leasecontract (IAS 17.20 en RJ 292.201).

2.9 Voorzichtigheid

Ook voor voorzichtigheid geldt dat het een subkenmerk was in het CF 1989, niet was opgenomen in het CF 2010, maar onder druk van de EU weer is toegevoegd in de ED (EFRAG, 2014). Voorzichtigheid is daarbij gedefinieerd als het inbouwen van een mate van zorg bij het vormen van oordelen in situaties van onzekerheid (zoals bij schattingen). Voorzichtigheid is derhalve van toepassing bij het vormen van een schatting, zoals bij het opnemen van een latente belastingvordering (worden voldoende toekomstige fiscale winsten gemaakt), het activeren van ontwikkelingskosten (gaat het project voldoende geld opleveren?), waardering van vorderingen (gaat de debiteur betalen?) en het

al dan niet doorvoeren van een bijzondere waardevermindering van goodwill (zijn de veronderstellingen waarop de berekening van de realiseerbare waarde is gebaseerd niet te optimistisch?).

De IASB kreeg steeds meer de kritiek dat IFRS onvoorzichtig is¹. Zo zou het 'incurred loss'-model bij de bepaling van de waardevermindering van vorderingen de verliezen bij banken hebben onderschat en daarmee mede schuld zijn geweest aan de financiële crisis in 2008. Het in 2010 schrappen van voorzichtigheid in het nieuwe Framework heeft de emoties in Europa hoog doen oplopen. 'A stupid thing to do', zei de voormalige Britse minister Lord Lawson². Ook de EFRAG (2014) drong aan op het herintroduceren van voorzichtigheid in het CF. De EU heeft zelfs gedreigd de financiering van de IASB stop te zetten indien voorzichtigheid niet opnieuw in het Framework zou worden opgenomen. Het voorzichtigheidsbeginsel heeft aldus politieke dimensies gekregen.

In een voordracht van de voorzitter van de IASB, Hans Hoogervorst, op 18 september 2012 in Brussel voor de FEE Conference on Corporate Reporting of the Future gaf hij aan dat ook al werd voorzichtigheid niet als zodanig in het CF genoemd, dit beginsel wel ten grondslag ligt aan diverse standaarden, bijvoorbeeld de noodzaak om bij waardering tegen kostprijs af te waarderen naar lagere waarde. Maar ook stelde hij dat er wellicht toch nog wel verbeteringen in standaarden mogelijk zijn, met voorzichtigheid in het achterhoofd. Hij noemde in het bijzonder de waardering van goodwill, het verantwoorden van ongerealiseerde winsten, en de verwerking van verliezen op langlopende vorderingen. Wat dat laatste betreft zijn inmiddels de eerste stappen gezet: de nieuwe IFRS 9, van toepassing vanaf 2018, gaat niet langer uit van het 'incurred loss'-model, maar hanteert het veel voorzichtigere 'expected loss'-model. Hoogervorst concludeert dan ook dat, hoewel het beginsel van 'prudence' niet meer wordt genoemd in het Framework, het nog springlevend is: 'Indeed, one might very well conclude that the old Concept is not dead, but alive and kicking indeed.' Dat was een wat vreemde paradox: het begrip voorzichtigheid was verwijderd uit de grondslagen, maar leek juist belangrijker te worden omdat IFRS zou kiezen voor meer voorzichtige grondslagen. Het herintroduceren van het voorzichtigheidsbegrip in het Framework is alleen al daarom een goede stap.

De IASB stelt dat voorzichtigheid niet ten koste mag gaan van de neutraliteit van informatie. Net zoals activa en opbrengsten niet mogen worden overgewaardeerd en verplichtingen en kosten niet mogen worden ondergewaardeerd, zo mag het toepassen van voorzichtigheid niet leiden tot een onderwaardering van activa

en opbrengsten en een overwaardering van verplichtingen en kosten. Een onderwaardering van een actief in jaar 1, bijvoorbeeld het niet opnemen van een latente belastingvordering ook al is realisatie daarvan waarschijnlijk, leidt tot een onderwaardering van de belastingkosten in jaar 2 of daarna. En ook een overwaardering van een verplichting in jaar 1, bijvoorbeeld het opnemen van een voorziening zonder dat sprake is van een verplichting, leidt tot een onderwaardering van de kosten in latere jaren als de voorziening weer vrijvalt (Rahman, 1998; Hoogendoorn, 2001).

De EU is met het opnieuw opnemen van voorzichtigheid in het CF echter nog niet geheel tevreden. EFRAG (2015) stelt dat in het CF moet worden onderkend dat er een zekere spanning kan zijn tussen neutraliteit en voorzichtigheid. Het verschaffen van een getrouw beeld kan de noodzaak met zich brengen tot een asymmetrische behandeling van baten en lasten, bijvoorbeeld het *wel* afwaarderen van een actief voor zover uit dit actief geen economische voordelen meer voortvloeien, en het *niet* opwaarderen van het actief indien de economische voordelen zijn toegenomen. Feitelijk zit deze asymmetrie ook in de huidige standaarden. EFRAG geeft naar mijn mening terecht aan dat de weergave van voorzichtigheid in de ED daar niet op aansluit.

2.10 Vergelijkbaarheid, begrijpelijkheid, verifieerbaarheid en tijdigheid

Op de laatste vier kenmerken zal ik ten slotte kort gezamenlijk ingaan. Vergelijkbaarheid en begrijpelijkheid waren subkenmerken in het CF 1989 en zijn aanvullende kenmerken in het CF 2010. Verifieerbaarheid en tijdigheid zijn als kwalitatieve kenmerken nieuw toegevoegd in het CF 2010 (al werd tijdigheid in het CF 1989 wel genoemd als een mogelijke beperking in verband met relevante en betrouwbare informatie). Vergelijkbaarheid is het kenmerk waardoor gebruikers in staat zijn overeenkomsten en verschillen in verschijnselen te onderkennen. Begripelijkheid vereist een duidelijke en beknopte classificatie, karakterisering en presentatie van informatie. Verifieerbaarheid betekent dat verschillende onafhankelijke en deskundige partijen tot een vergelijkbaar oordeel zullen komen of al dan niet sprake is van een getrouwe weergave. En tijdigheid betekent dat informatie op een zodanig tijdstip dient te worden verstrekt dat het nog invloed kan hebben op de oordeels- en besluitvorming van gebruikers.

3 De algemene beginselen

3.1 De algemene beginselen in Titel 9

In deze paragraaf ga ik in op de algemene beginselen in Titel 9 die zijn genoemd in paragraaf 1 en ga ik na in hoeverre deze ook zijn terug te vinden in het CF (en in IFRS en de RJ-Richtlijnen).

3.2 Continuïteitsbeginsel

Op basis van dit beginsel (art. 2:384 lid 3 BW) wordt de jaarrekening opgemaakt onder de veronderstelling van continuïteit, tenzij deze veronderstelling onjuist is. In RJ 170 wordt het beginsel nader uitgewerkt (zie de discussie hierover in dit maandblad: Van Eeghen (2015) en Dieleman (2015)). Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen twee situaties:

- Er bestaat ernstige onzekerheid over de continuïteit van het geheel der werkzaamheden van de rechtspersoon. In dat geval kan de rechtspersoon niet meer op eigen kracht aan zijn verplichtingen voldoen en is de rechtspersoon afhankelijk van de medewerking van belanghebbenden, zoals banken. Zolang er een reële kans bestaat dat de medewerking van belanghebbenden en de werkzaamheden van de rechtspersoon kunnen worden voortgezet, wordt de jaarrekening opgemaakt met inachtneming van het continuïteitsbeginsel.
- Discontinuïteit is onontkoombaar. In dat geval is het continuïteitsbeginsel niet meer van toepassing. Het continuïteitsbeginsel blijft dus zo lang mogelijk ten grondslag liggen aan het opmaken van de jaarrekening, zelfs als de kans groot is dat de rechtspersoon failliet zal gaan, en is alleen niet meer van toepassing indien insolventie of faillissement onontkoombaar is. Het continuïteitsbeginsel, ofwel de going concern-veronderstelling, maakt geen deel uit van de kwalitatieve kenmerken in het CF, maar is wel een uitdrukkelijke veronderstelling die ten grondslag ligt aan de toepassing van het CF (CF 2010, par. 4.1; ED, par. 3.10; Stramien par. 23) en wordt voorts uitdrukkelijk in de standaarden genoemd (IAS 1.25).

3.3 Toerekeningsbeginsel

Het toerekeningsbeginsel (of 'accrual accounting') (art. 2:362 lid 5 BW) ligt ten grondslag aan een balans en winst-en-verliesrekening en houdt in dat kasstromen, zoals deze begrepen zijn in het kasstroomoverzicht, worden toegerekend aan perioden om te komen tot opbrengsten en kosten en activa en verplichtingen. In het CF wordt accrual accounting gezien als een methode om te komen tot een weergave van financiële prestaties (CF 2010 en ED, par. 1.17 – 119). Ook IAS 1.27/28 geeft dit beginsel uitdrukkelijk aan. Toerekening van opbrengsten en kosten dient plaats te vinden aan de juiste periode. Wat de juiste periode is, blijkt niet uit het toerekeningsbeginsel, maar wordt bepaald door andere beginselen en uitgangspunten.

3.4 Matchingbeginsel

Het matchingbeginsel (art. 2:362 lid 5 BW) houdt in dat kosten in dezelfde periode worden verantwoord als die waarin de gerelateerde opbrengsten zijn verantwoord. Het matchingbeginsel en het toerekeningsbeginsel hangen direct met elkaar samen en worden ook

wel eens door elkaar heen gebruikt. Het toerekeningsbeginsel is neutraal en stelt slechts dat toerekening aan de juiste periode dient plaats te vinden. Het matchingbeginsel bepaalt dat bij deze toerekening samenhangende kosten en opbrengsten tegelijkertijd dienen te worden verantwoord.

Matching betekent dat uitgaven die nu worden gemaakt en die in de toekomst opbrengsten opleveren pas als kosten worden verantwoord indien deze opbrengsten zich voordoen (en in de tussentijd worden de uitgaven dan geactiveerd op de balans). En dat uitgaven die in de toekomst worden gemaakt maar samenhangen met opbrengsten die nu worden verantwoord, reeds nu als kosten moeten worden opgenomen (en in de tussentijd worden de kosten dan gepassiveerd op de balans). Bekende toepassingen van het matchingbeginsel zijn:

- uitgaven voor de inkoop van voorraden worden als kosten verantwoord bij verkoop;
- uitgaven voor de investering in materiële vaste activa worden als kosten (afschrijvingskosten) verantwoord op basis van het gebruik van het actief;
- uitgaven die in de toekomst worden gemaakt voor opruiming van vaste activa worden reeds als kosten verantwoord tijdens het gebruik van het actief.

Opvallend is dat hoewel het matchingbeginsel in de theorie van de externe verslaggeving altijd een belangrijke plaats heeft gekregen, dit beginsel als zodanig in de wet- en regelgeving niet expliciet wordt genoemd. De verwijzing hiervoor naar artikel 362 lid 5 is dan ook niet helemaal terecht: dit artikel beschrijft eerder het neutrale toerekeningsbeginsel. In het CF wordt matching één keer genoemd (CF 2010, par. 4.50, ED par. 5.8), maar in IFRS zelf niet. De RJ noemt het begrip ook één keer, in RJ 270.114: 'Opbrengsten en kosten die betrekking hebben op dezelfde transactie of gebeurtenis worden tegelijk in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Deze verwerking wordt veelal aangeduid met de toerekening van kosten aan de opbrengsten (matching)'.

Naar mijn mening past volledige matching vooral bij een winst-en-verliesrekening-benadering van de jaarrekening, waarbij de balans een staat is van overlopen- de posten (nog niet toegerekende ontvangsten en uitgaven of reeds verantwoorde opbrengsten en kosten die nog moeten leiden tot ontvangsten en uitgaven). Het CF 2010 en de ED gaan uit van de balansbenadering (zie paragraaf 4): primair staat het juist opnemen en waarderen van activa en verplichtingen en de winst-en-verliesrekening is een gevolg daarvan. De definities van baten en lasten zijn dan ook afgeleid van de definities van activa en verplichtingen. In een ander artikel in dit themanummer wordt daarop uitgebreider ingegaan (Brouwer, 2015).

Toch betekent dit niet dat het matchingbeginsel in het geheel geen betekenis heeft in de moderne verslaggeving. Hiervoor noemden wij enkele voorbeelden, die aansluiten op IFRS en RJ. Samenhangende opbrengsten en kosten worden echter alleen tegelijkertijd opgenomen indien dit niet strijdig is met de definitie van een actief of verplichting. Zo worden reclame-uitgaven waarvan het waarschijnlijk is dat deze door middel van toekomstige hogere opbrengsten worden terugverdiend niet gematcht met deze opbrengsten, omdat niet is voldaan aan de definitie van een actief. En wordt negatieve goodwill onder IFRS niet gematcht met de daarmee samenhangende toekomstige kosten en verliezen, omdat niet sprake is van een verplichting. Omdat de RJ minder strikt vasthoudt aan de balansbenadering, heeft het matchingbeginsel bij de RJ wel meer inhoud dan bij IFRS. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de verwerking van negatieve goodwill, die op basis van RJ 216.235 wel moet worden gematcht met toekomstige nadelen en verliezen, terwijl IFRS 3.34 directe verantwoording in het resultaat vereist.

3.5 Voorzichtigheidsbeginsel

Het voorzichtigheidsbeginsel is hiervoor al uitgebreid aan de orde gekomen. De wet (art. 384 lid 2) stelt dat bij de toepassing van de grondslagen voorzichtigheid wordt betracht.

en geeft specifiek aan dat voorzienbare verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden vóór het einde van het boekjaar in acht kunnen worden genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dit is een veel ruimere definitie van voorzichtigheid dan die in het CF en sluit beter aan bij de genoemde asymmetrische benadering van EFRAG (2015). RJ en IFRS hanteren ook feitelijk die asymmetrische benadering.

In 1993, toen ik *Botsende beginselen* schreef, was de wettelijke definitie van voorzichtigheid nog ruimer, omdat ook voorzieningen moesten worden opgenomen voor risico's die hun oorsprong vonden voor het einde van het boekjaar. Doordat de wettelijke invulling in 2005 is ingeperkt, is de destijds geconstateerde botsing tussen de wettelijke definitie en de invulling in het CF in wezen opgeheven, al blijft er een discrepantie bestaan in de omschrijving van het begrip.

De mate van voorzichtigheid is bij Titel 9 en de RJ in het algemeen iets hoger dan in IFRS. Titel 9 (art. 2: 386 lid 4 BW) dwingt bijvoorbeeld, anders dan IFRS 3, tot afschrijving van goodwill en immateriële activa zonder bepaalbare gebruiksduur. IAS 23.8 verplicht tot activering van rente voor kwalificerende activa, terwijl art. 2: 388 lid 2 BW ook toestaat dat deze rentekosten direct in het resultaat worden verantwoord. En de RJ laat toe dat een reorganisatievoorziening wordt ge-

vormd als het besluit tot reorganisatie pas bekend wordt gemaakt na balansdatum (RJ 252.416), terwijl IFRS dat verbiedt (IAS 37.75). Bij de waardering van de voorziening laat RJ 252.306 nominale waarde toe, terwijl IAS 37.45 uitgaat van contante waarde. En overheidshellingen mogen worden verantwoord in de periode waarop de overheidshelling betrekking heeft (RJ 252.429), terwijl IFRS verwerking pas toestaat indien aan alle voorwaarden voor de overheidshelling is voldaan (IFRIC 21). Aan de andere kant verplicht IFRS tot het geheel opnemen van een opruimingsvoorziening op het moment van investering (IAS 16.16), terwijl de RJ toelaat dat de voorziening wordt opgebouwd gedurende de gebruiksduur van het vaste actief (RJ 212.443). Ook de verwerking van pensioenverplichtingen in het geval van onderdekking leidt veelal tot een hogere voorziening bij toepassing van IAS 19 dan van RJ 271.

3.6 Realisatiebeginsel

Het realisatiebeginsel (art. 2:384 lid 2 BW) houdt in dat alleen winsten die zijn gerealiseerd worden verantwoord. Dit beginsel wordt ook wel (mede) gerekend tot het voorzichtigheidsbeginsel. Het realisatiebeginsel heeft betrekking op de opbrengstenkant, het voorzichtigheidsbeginsel primair op de kostenkant.

Net als het matchingbeginsel is het realisatiebeginsel een in de theorieboeken veel voorkomend beginsel, maar wordt het niet uitdrukkelijk genoemd in het CF, noch in IFRS of de RJ-Richtlijnen. Wel wordt, zoals hierboven aangegeven, voorzichtigheid genoemd en men zou in dat verband realisatie hieronder kunnen scharen. Aan de andere kant is duidelijk uit de diverse specifieke IFRS en RJ-Richtlijnen dat dit beginsel nog maar een beperkte betekenis heeft. De dragende beginselen van relevantie en getrouwe weergave sluiten in sommige gevallen aan bij het realisatiebeginsel en in andere gevallen niet. In grote lijnen kan worden gesteld dat het realisatiebeginsel nog wel een rol speelt bij het verantwoorden van opbrengsten en winsten bij de verkoop van fysieke bedrijfsactiva (vaste activa, voorraden), maar niet of veel minder bij financiële activa (aandelen, obligaties) en bij fysieke activa in de vorm van beleggingen (vastgoedbeleggingen).

De botsing tussen de wettelijke definitie en de invulling in het CF die ik in 1993 beschreef ten aanzien van het realisatiebeginsel is niet opgelost. Integendeel, de botsing is hier vergroot. De formulering in de wet van het realisatiebeginsel is onveranderd gebleven, maar in 2005 is een nieuwe bepaling opgenomen waardoor een expliciete botsing is ontstaan binnen de wet zelf. Art. 2:384 lid 7 stelt namelijk dat in afwijking van lid 2 (waar het realisatiebeginsel is geformuleerd), waardeveranderingen van (afgeleide) financiële instrumenten, andere beleggingen en agrarische voorraden waarvoor

frequente marktnoteringen bestaan onmiddellijk in het resultaat kunnen worden opgenomen.

In 1993 liet de RJ, in afwijking van de wet, nog wel toe dat ongerealiseerde waardeveranderingen van beursgenoteerde effecten direct in het resultaat werden verantwoord, maar de huidige wettelijke bepaling gaat veel verder. Andere reeds in 1993 bestaande botsingen, zoals het opnemen van ongerealiseerde koersverschillen inzake vreemde valuta (RJ 122.207) en het opnemen van belastingbaten uit hoofde van rechten op voorwaartse verliescompensatie (RJ 272.306) zijn niet veranderd. Ook waardering van deelnemingen tegen nettovermogenswaarde, met verwerking in het resultaat van niet alleen het gedeclareerde dividend, maar ook de door de deelneming ingehouden winst (art. 2:389 lid 2 BW), staat in zekere mate op gespannen voet met het realisatiebeginsel.

De bovengenoemde afwijkingen van het realisatiebeginsel komen ook voor in IFRS. Titel 9 en RJ volgen het realisatiebeginsel wel meer dan IFRS, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het op basis van het Besluit Actuele Waarde (art. 10, lid 3 BW) niet mogen waarden tegen actuele waarde van de meeste financiële verplichtingen (waardoor ook geen ongerealiseerde waardeveranderingen uit dien hoofde kunnen worden opgenomen). Een ander voorbeeld is het niet mogen verantwoorden van een winst op een achtergebleven aandelenbelang indien zoveel aandelen zijn verkocht dat beslissende zeggenschap verloren is gegaan (een dergelijke ongerealiseerde winst dient wel te worden verantwoord op basis van IFRS 10.25).

3.7 Vergelijkbaarheidsbeginsel

De wet (art. 363 lid 5) stelt als uitwerking van dit beginsel dat in de jaarrekening vergelijkende cijfers worden opgenomen en dat deze waar nodig worden aangepast ten behoeve van de juiste vergelijkbaarheid (met een toelichting op de aanpassing). Aanpassing kan nodig zijn in het geval van stelselwijzigingen, foutencorrecties of herrubriceringen. Het vergelijkbaarheidsbeginsel ziet hier op de vergelijkbaarheid in de tijd bij dezelfde entiteit ('tijdsvergelijking').

In het CF 2010 (par. QC20) en de ED (par. 2.23) wordt vergelijkbaarheid ('comparability') op twee wijzen ingevuld: naast de bovengenoemde tijdsvergelijking ook door middel van 'bedrijfsvergelijking', de gebruiker dient in staat te zijn om een goede vergelijking van financiële cijfers tussen verschillende ondernemingen te maken. Een dergelijke vergelijkbaarheid richt zich niet direct op de individuele entiteit die zijn jaarrekening opmaakt, maar is meer gericht op de regelgever die door middel van standaarden en richtlijnen moet zorgen dat entiteiten vergelijkbare economische omstandigheden op vergelijkbare wijze in de jaarrekening weergeven.

Vergelijkbaarheid in de tijd, het opnemen en eventueel aanpassen van vergelijkende cijfers, wordt ook in IFRS vereist, zoals blijkt uit IAS 1.38, 1.41, 8.22 en 8.42. Beide aspecten van vergelijkbaarheid worden voorts in algemene zin benoemd in RJ 115.210. RJ 110.127 geeft aan dat het opnemen van vergelijkende cijfers ook geldt voor het kasstroomoverzicht en voor de posten in de toelichting; RJ 140.211/212 regelt de aanpassing van vergelijkende cijfers bij stelselwijzigingen en RJ 150.205/206 bij foutenherstel.

3.8 Stelselmatigheidsbeginsel

Het stelselmatigheidsbeginsel heeft twee aspecten:

- gelijktijdige stelselmatigheid: hetzelfde stelsel toepassen op alle vergelijkbare posten in de jaarrekening (art. 362 leden 1 en 2 en RJ 140.202)
- volgtijdige stelselmatigheid: dezelfde indeling en hetzelfde stelsel toepassen in opeenvolgende jaren, tenzij een gegronde reden voor wijziging bestaat (art. 363 lid 4 en art. 384 lid 6 en RJ 140.203).

Stelselmatigheid ('consistency') wordt niet als een afzonderlijk kwalitatief kenmerk onderscheiden. Het begrip wordt wel genoemd in CF 2010 / ED 2.25 bij de bespreking van vergelijkbaarheid, waarbij wordt gesteld dat stelselmatigheid dienstbaar is aan het doel van vergelijkbaarheid. Stelselmatigheid is inderdaad geen doel op zich: zeker voor volgtijdige stelselmatigheid geldt dat het inzietsvereiste gediend kan zijn bij het juist niet blijven toepassen van het reeds bestaande stelsel, mits een wijziging van stelsel gepaard gaat met aanpassing van vergelijkende cijfers zodat het hogere doel van vergelijkbaarheid niet wordt aangetast. In IAS 8.13 wordt gelijktijdige stelselmatigheid specifiek voorgeschreven, in IAS 1.45 wordt ingegaan op

mogelijke rubriceringswijzigingen en in IAS 8.14 wordt aangegeven wanneer een stelselwijziging is toegestaan (en is vereist).

3.9 Materialiteitsbeginsel

Het in de wet genoemde materialiteitsbeginsel (art. 2:363 lid 3 BW) stelt dat een post niet behoeft te worden vermeld indien deze van te verwaarlozen betekenis is voor het wettelijk vereiste inzicht. Dit wordt door de RJ nader uitgewerkt in RJ 115.2, waarbij in plaats van de term 'materialiteit' de term 'van relatieve betekenis' wordt gehanteerd. Dit sluit aan op het materialiteitsbeginsel zoals dat is gehanteerd in het CF. Het beginsel is nader uitgewerkt in IAS 1.29-31.

3.10 Substance over form

Het beginsel van 'substance over form' houdt, zoals eerder aangegeven, in dat transacties en gebeurtenissen worden verantwoord in overeenstemming met de economische realiteit en niet slechts hun juridische gedaante. Dit beginsel is in de wet niet expliciet verwoord, maar is wel als dragend beginsel opgenomen in de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving van de Raad voor de jaarverslaggeving (RJ 110.116, met verdere uitwerking in RJ 116.106-112). Dit sluit rechtstreeks aan op de formulering in het CF. In specifieke IFRS-bepalingen komt dit beginsel overigens niet uitdrukkelijk terug.

4 Nadere analyse van verschillen en overeenkomsten

In tabel 2 heb ik aangegeven in hoeverre de kwalitatieve kenmerken in het CF 2010 en de ED terugkomen in de algemene beginselen en in hoeverre de algemene beginselen zijn terug te vinden in de kwalitatieve kenmerken.

Tabel 2 Verschillen en overeenkomsten tussen het CF en de algemene beginselen

Kwalitatieve kenmerken CF	Overeenkomstige algemene beginselen uit Titel 9	Algemene beginselen uit Titel 9	Overeenkomstige kwalitatieve kenmerken CF
Relevantie	Geen. Zit begrepen in het algemene inzietsvereiste.	Continuïteitsbeginsel.	Geen. Is wel een uitgangspunt in het CF en wordt genoemd in IFRS.
Materialiteit	Materialiteitsbeginsel.	Toerekeningsbeginsel.	Geen. Is wel een uitgangspunt in het CF.
Getrouwe weergave	Geen. Zit begrepen in het algemene inzietsvereiste.	Matchingbeginsel.	Geen. Heeft een beperktere betekenis in IFRS.
Vergelijkbaarheid	Vergelijkbaarheidsbeginsel.	Voorzichtigheidsbeginsel.	Onderdeel van getrouwe weergave.
Verifieerbaarheid	Geen.	Realisatiebeginsel.	Geen. Heeft maar beperkte betekenis in IFRS.
Tijdigheid	Geen.	Vergelijkbaarheidsbeginsel.	Vergelijkbaarheid.
Begrijpelijkheid	Geen. Wel wordt 'duidelijkheid' genoemd in art.2:362 lid 1 en 2.	Stelselmatigheidsbeginsel.	Geen. Wordt wel genoemd in IFRS.
		Materialiteitsbeginsel.	Materialiteit.
		Substance over form.	Onderdeel van getrouwe weergave.

Zoals uit tabel 2 blijkt is maar in beperkte mate sprake van een directe aansluiting tussen de kwalitatieve kenmerken in het CF en de algemene beginselen. Voor een deel is dat een kwestie van presentatie en niet van een inhoudelijk verschil. Mogelijke inhoudelijke verschillen zijn:

- Verifieerbaarheid wordt niet genoemd in Titel 9 of door de RJ. Dat het gewenst is dat verschillende onafhankelijke en deskundige partijen tot een vergelijkbaar oordeel komen hangt samen met een zekere mate van objectiviteit. Hoewel dit kenmerk niet als zodanig wordt aangegeven, kan wel worden betoogd dat het ten grondslag ligt aan het inzichtseerste.
- Ook tijdigheid wordt niet genoemd in Titel 9 of door de RJ. Hoewel ook tijdigheid een element van het inzichtseerste kan worden genoemd (want een verantwoord oordeel is alleen goed mogelijk indien informatie tijdig wordt verstrekt), blijkt uit andere bepalingen in Titel 9 dat tijdigheid niet erg belangrijk wordt gevonden. Zo kunnen niet-beursgenoteerde rechtspersonen zelfs 13 maanden (vanaf 2016 12 maanden) wachten alvorens de jaarrekening behoeft te worden gedeponerd (artikel 2:394 lid 3).
- Het matchingbeginsel wordt één keer zijdelings genoemd in het CF en heeft zowel bij de RJ als in IFRS een beperktere betekenis.
- Het voorzichtigheidsbeginsel wordt genoemd in het CF, maar heeft daar wel een beperktere definitie dan past bij de feitelijke invulling in IFRS en de RJ. De feitelijke invulling past bij de omschrijving in de wet. Door een aanpassing van de wet is de in 1993 bestaande 'botsing' (met het CF) opgeheven.
- Ook het realisatiebeginsel wordt niet genoemd in het CF en heeft zowel bij de RJ als in IFRS maar een beperkte betekenis. De botsing tussen het beginsel zoals dat is geformuleerd in de wet en de feitelijke toepassing is toegenomen.

5 Conclusies

Het is op zijn minst opvallend dat de traditionele algemene beginselen die in de EU Accounting Directive van 2013 (Europese Unie, 2013) en in Titel 9 (nog steeds) zijn opgenomen een zo beperkte plaats hebben in het CF. Dat was al zo bij het CF 1989 en dat is nog steeds zo in het CF 2010 en de ED. Dat wil niet zeggen dat dit altijd tot botsingen leidt. Soms is een algemeen beginsel wel opgenomen in het CF, maar op een minder prominente plaats, zoals het toerekeningsbeginsel,

het voorzichtigheidsbeginsel en het beginsel van substance over form. Soms wordt het beginsel niet genoemd in het CF, maar wordt het wel gehanteerd in IFRS, zoals het continuïteitsbeginsel en het stelselmatigheidsbeginsel. En twee beginselen blijken een beperktere betekenis te hebben in het CF en IFRS: het matchingbeginsel en vooral het realisatiebeginsel.

Een vergelijkbare conclusie geldt voor de Nederlandse wet- en regelgeving: de meeste beginselen worden daarin feitelijk toegepast, met een uitzondering voor het matchingbeginsel en het realisatiebeginsel.

In mijn oratie uit 1993 (Hoogendoorn, 1993) ben ik vooral ingegaan op de botsingen inzake het voorzichtigheidsbeginsel en het realisatiebeginsel. Een vergelijking met de situatie anno 2015 laat zien dat beide beginselen een verschillende ontwikkeling hebben doorgemaakt. De wettelijke formulering van het voorzichtigheidsbeginsel is in 2005 aangepast (ingeperkt), waardoor de facto botsingen zijn opgeheven. Wel is de formulering van voorzichtigheid in het CF nog beperkt, en is de feitelijke toegepaste voorzichtigheid in IFRS groter. De wettelijke formulering van het realisatiebeginsel is ongewijzigd gebleven, maar de wet zelf heeft de mogelijkheden om dit beginsel buiten toepassing te laten in 2005 vergroot. De 'botsing' is daarmee feitelijk vergroot. Zowel voor het voorzichtigheidsbeginsel als het realisatiebeginsel stel ik vast dat de RJ deze beginselen in sterkere mate volgt dan IFRS. En dat geldt ook voor het matchingbeginsel.

Ik concludeer ten slotte dat de algemene beginselen nog steeds hun waarde hebben, maar dat het belangrijk is te beseffen dat voor sommige beginselen in de loop der tijd een wijziging is opgetreden in inhoud (voorzichtigheidsbeginsel) en/of mate van toepassing (matchingbeginsel en realisatiebeginsel) en dat de uitwerking kan verschillen tussen IFRS enerzijds en Titel 9 en RJ anderzijds (matchingbeginsel, voorzichtigheidsbeginsel en realisatiebeginsel). ■

Prof. dr. M.N. Hoogendoorn RA is hoogleraar externe verslaggeving aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, Raadplaatsvervanger bij de Ondernemingskamer, en Raadsadviseur jaarrekeningenrecht bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Noten

■ Deze kritiek geldt daarmee voor een belangrijk deel ook voor de RJ.

■ Geciteerd in Crump (2013).

- Brouwer, A.J. (2015). De invloed van het nieuwe Conceptual Framework op de rapportage over prestaties binnen IFRS. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 90(1/2), dit themanummer.
- Crump, R. (2013). Battle over 'prudence' isolates the IASB. *AccountancyAge*, 17 oktober.
- Crump, R. (2014). IFRS Chair opens door for 'prudence' reintroduction. *AccountancyAge*, 16 juli.
- Dieleman, A. (2015). Gerede twijfel over continuïteit is nog geen discontinuïteit. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 89(7/8), 302-307 (met nawoord Van Eeghen).
- Eeghen, L.J. van (2015). De continuïteitsveronderstelling van (dreigende) insolventie (art. 2:384 lid 3 BW). *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 89(4), 134 – 142.
- European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) (2014). Comment letter Re: *A Review of the Conceptual Framework for Financial Reporting*. Geraadpleegd op http://www.efrag.org/files/EFRAG%20public%20letters/Conceptual%20Framework/Review%202012/EFRAG_CL_on_Conceptual_Framework.pdf.
- European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) (2015). *Document for Public Consultation, Exposure Draft Conceptual Framework for Financial Reporting*. Geraadpleegd op http://www.efrag.org/files/EFRAG%20public%20letters/Conceptual%20Framework/ED%202015/EFRAG_consultation_document.pdf.
- European Union (2013). Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings. Geraadpleegd op <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013L0034>.
- Hoogendoorn, M.N. (1993). *Botsende beginselen in de externe verslaggeving*. Oratie Universiteit van Amsterdam.
- Hoogendoorn, M.N. (2001). Voorzichtig met voorzieningen. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 75(7/8), 290-291.
- Hoogendoorn, M.N. (2010). 'Substance over form'. In: K.M. Hassel en M.P. Nieuwe Weme (red.). *Willems' wegen, Opstellen aangeboden aan prof. mr. J.H.M. Willems* (pp. 171 – 184). Deventer: Wolters Kluwer.
- Hoogendoorn, M.N. (2011). Materialiteit. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 85(4), 184-185.
- Hoogendoorn, M.N. (2015). Vrouwe Prudentia. In: G.C. Makkink, M.P. Nieuwe Weme en A.J. van Wees (red.). *Ik ben niet overtuigd, Opstellen aangeboden aan mr. P. Ingelse* (pp. 205-214). Nijmegen: Ars Aequi Libri.
- Hoogervorst, Hans (2012). The Concept of Prudence; dead or alive? Geraadpleegd op <http://www.ifrs.org/alerts/pressrelease/pages/prudence-speech-sept-2012.aspx>.
- International Accounting Standards Board (IASB) (1989). *Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements*. London: IASB.
- International Accounting Standards Board (IASB) (2010). *Conceptual Framework for Financial Reporting*. London: IASB. Geraadpleegd op <http://www.ifrs.org/News/Press-Releases/Documents/ConceptualFW2010vb.pdf>.
- International Accounting Standards Board (IASB) (2013). Discussion paper DP 2013/1. *A Review of the Conceptual Framework for Financial Reporting*. London: IASB. Geraadpleegd op <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Conceptual-Framework/Discussion-Paper-July-2013/Documents/Discussion-Paper-Conceptual-Framework-July-2013.pdf>.
- International Accounting Standards Board (IASB) (2015). Exposure Draft ED/2015/3. *Conceptual Framework for Financial Reporting*. London: IASB. Geraadpleegd op <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Conceptual-Framework/Discussion-Paper-July-2013/Documents/Discussion-Paper-Conceptual-Framework-July-2013.pdf>.
- Offeren, D.H. van, Witjes, J.P.J., & Verdoes, T.L.M. (2013). Ontwikkelingen in het conceptueel framework. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 87(9), 355-364.
- Rahman, M.Z. (1998). *The role of accounting disclosure in the East Asian financial crisis: lessons learned?* Report prepared for the United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). Geraadpleegd op <http://www.oecd.org/daf/ca/corporategovernance-principles/1931088.pdf>.